

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
PEDAGOĢIJAS, PSIHOLOĢIJAS UN MĀKSLAS FAKULTĀTE
PIEAUGUŠO PEDAGOĢISKĀS IZGLĪTĪBAS CENTRS

**STARPPRIEKŠMETU SAIKNES VEIDOŠANA VĒSTURES
UN ANĢĻU VALODAS STUNDĀS 10.KLASĒ: IEGUVUMI
UN ZAUDĒJUMI**

DIPLOMDARBS

Autore: **Renāte Broča-Čapa**

Studentes apliecības Nr.: rb11015

Darba vadītājs: Dr. hist. prof. Ilgvars Misāns

RĪGA 2013

ANOTĀCIJA

Mūsdienu izglītībai skolās bieži tiek pārmesta sadrumstalotība pa priekšmetiem, bet straujais dzīvesveids no topošā pieaugušā cilvēka prasa integrēt dažādas prasmes un zināšanas. Šajā jautājumā var palīdzēt starppriekšmetu saiknes veidošana. Tā kā darba autore ir angļu valodas skolotāja, tika nolemts veikt pētījumu ar mērķi noskaidrot, kā var veiksmīgi veidot starppriekšmetu saikni starp vēstures un angļu valodas mācību priekšmetiem un ko šāda prakse sniedz skolēniem.

Lai sasniegtu darba mērķi, tika studēta literatūra par starppriekšmetu saiknes veidošanu un satura un valodas integrēto apguvi (CLIL), īpašu uzmanību pievēršot priekšrocībām un trūkumiem, ko tie sniedz. Praktiskajā pētījuma daļā, kas aprakstīta ceturtajā nodaļā, autore veica atsevišķa gadījuma pētījumu 10. klasē, kura laikā vēstures un angļu valodas priekšmeti tika apgūti kopā, balstoties uz kopīgu viduslaiku tēmu un abu priekšmetu mācību standarta prasībām. Pētījuma dati tika iegūti, balstoties uz skolēnu anketēšanu, kontroldarba analīzi un skolēnu novērošanu vadītājās stundās.

Pētījuma rezultātā autore spēja konstatēt, kas ir nepieciešams veiksmīgas starppriekšmetu saiknes veidošanai un ko šāda integrētā vēstures un angļu valodas apguve sniedz skolēniem, kā arī kādi ir tās trūkumi attiecībā uz abiem priekšmetiem.

Galvenais secinājums ir tāds, ka šādi veidota starppriekšmetu saikne, kur vēsture tiek pilnībā integrēta ar angļu valodu, ieguvumi valodas mācību priekšmetam ir lielāki par iespējamiem zaudējumiem, savukārt vēstures mācību priekšmetam ir salīdzinoši lielāks potenciāls izjust CLIL pieejas trūkumus.

Atslēgvārdi: starppriekšmetu saikne, satura un valodas integrētā apguve (CLIL), vēsture, angļu valoda, viduslaiki.

ABSTRACT

Education in schools today is often reproached for fragmentation according to subjects; however, fast lifestyle requires integrating different skills and knowledge from a future adult. Developing interdisciplinary link may assist in this issue. Since the author of the Paper is an English language teacher, it was decided to carry out a research with the aim to find out how it is possible to develop a successful interdisciplinary link between History and English subjects and what this practice offers for students.

In order to reach the aim, the author studied literature on developing an interdisciplinary link and content and language integrated learning (CLIL), especially focusing on advantages and disadvantages they bring. The practical part of the research, as described in chapter four, was a case study performed in Grade 10. During the case study History and English subjects were taught together, based on a common topic of Middle Ages and the requirements of state's curriculum on both subjects. The data of the research were gained from students' questionnaires, test analysis and observation of the students during performed lessons.

As a result of the research the author was able to acknowledge what is necessary for developing a successful interdisciplinary link and what integrated acquisition of History and English performed in this manner offers for students along with the drawbacks it brings to both subjects.

The most important conclusion is that, interdisciplinary link developed in this manner, where History is completely integrated with English, the benefits for English language are greater than possible losses, while for History it is greater possibility to experience drawbacks offered by CLIL.

Keywords: interdisciplinary link, content and language integrated learning (CLIL), History, English, Middle Ages.

SATURS

Ievads	4
1. Starppriekšmetu saiknes veidošana skolā	7
1.1. Starppriekšmetu saiknes raksturojums	7
1.2. Starppriekšmetu saiknes veidošana	9
2. Satura un valodas integrētā apguve (CLIL) starppriekšmeta saiknes veidošanā	13
2.1. CLIL vispārējs raksturojums	13
2.2. CLIL komponenti	16
2.3. CLIL – apgūstot vēstures mācību priekšmetu angļu valodā	18
3. CLIL priekšrocības un trūkumi	21
4. Atsevišķa gadījuma pētījums starppriekšmetu saiknes veidošanā vēstures un angļu valodas stundās.....	29
4.1. Sagatavošanās stundu vadīšanai	30
4.2. Stundu vadīšana.....	35
4.3. Pētījuma nobeigums.....	39
Secinājumi	46
Izmantotā literatūra.....	49
Pielikumi	53

IEVADS

Diplomdarba tēma ir starppriekšmetu saiknes veidošana vēstures un angļu valodas stundās 10. klasē: ieguvumi un zaudējumi. Autore savā darbā izceļ starppriekšmetu saiknes nozīmīgumu un nepieciešamību skolā, kādu labumu tā sniedz mūsdienu skolēnam, kā arī to, ar kādām problēmām skolēnam nākas saskarties vēstures un angļu valodas stundās šīs saiknes veidošanas ietvaros un kādus trūkumus tā sevī ietver.

Pēc autores domām nekad iepriekš pasaulē nekas nav bijis tik ļoti saistīts – kā šobrīd moderno tehnoloģiju laikmetā, kad ikviens var komunicēt ar cilvēkiem no liela attāluma vai atrast jebkādu interesējošo informāciju pāris sekunžu laikā. Katrs ikdienā veido saiknes, un it īpaši skolēni savā mācību procesā tās veido gan apzināti, gan neapzināti.

B. Džonsons ir pārliecināts, ka ikviena atsevišķa priekšmeta apguves prakse ir novecojusi, un, viņa vārdiem poētiski izsakoties, sasniegusi zināšanu upē dambi: „Ir pienācis laiks, kad skolotājiem un vadītājiem ir jāsaprot to, ka vispārējā izglītība ir sasniegusi upē dambi. Pielietojot nodalīto mācīšanos mēs esam aizgājuši tik tāli, cik spējām. Lai gan tas derēja iepriekšējām paaudzēm, tas vairs neapmierina šodienas un rītdienas skolēnu mācīšanās vajadzības. Padziļinātu mācīšanos ir iespējams panākt, apvienojot skolotāju spēkus un radniecīgo saturu, tādējādi atverot jaunu zināšanu plūsmu pār dambi.”¹ Viņš uzsver, ka skolotāju nošķirtība ir jāpārtrauc un viņiem ir jāsāk uztvert sava mācību priekšmeta satura likumsakarības kontekstā ar citiem. Ja tas tā nebūs, tad skolēnu mācīšanās paliks „iesprostota dambī”. Ir pienācis laiks skolotājiem sadarboties. Un veiksmīga starppriekšmetu saiknes veidošana nenoliedzami šo sadarbību sekmē.

Daudzi izglītības nozarē jau ir sadzirdējuši šos B. Džonsona vārdus, jo vairāki skolas attīstības un pilnveides plāni, ko autore ir lasījusi, sevī ietver starppriekšmetu saiknes veidošanas jautājumu.

Veidi, kā nodrošināt starppriekšmetu saikni, ir neskaitāmi, tāpat kā to realizācija. Tā salīdzinoši nesējā preses izdevuma „Diena” rakstā tiek izteikts pieņēmums, ka skolēnu slodzi varētu samazināt starppriekšmetu mājasdarbi, tā piemēram, „gan latviešu valodas, gan vēstures

---

¹Johnson, B. Deeper Learning: Why Cross-Curricular Teaching is Essential. Edutopia, 2013, January 15. Pieejams: <http://www.edutopia.org/blog/cross-curricular-teaching-deeper-learning-ben-johnson> [aplūkots 14.03.2013.].

zināšanas varētu pārbaudīt ar domrakstu par Saules kauju”.² Šis ir tikai viens no starppriekšmetu saiknes veidošanas paņēmieniem.

Tā kā darba autore, topošās vēstures skolotājas, pamatkvalifikācija ir iegūta angļu valodas mācību priekšmetā, šķita tikai loģiski izpētīt, cik veiksmīgi ir iespējams veidot starppriekšmetu saikni tieši starp šiem diviem mācību priekšmetiem: vēsturi un angļu valodu. Lai apgūtu valodu, ir nepieciešams saturs, un, pēc autores domām, tieši svešvalodas apgūšanas procesā ir iespējams šo saturu variēt tik daudz – kā nevienā citā priekšmetā. Ir grūti iedomāties tādu mācību priekšmetu, ar kuru angļu valodā nevarētu veidot starppriekšmetu saikni. Taču šajā darbā autore pētīs starppriekšmetu saiknes veidošanu no vēstures priekšmeta puses, proti, kā angļu valoda palīdz, sekmē vai traucē skolēnam apgūt vēsturi. Uzskatāmākais veids, kā to noskaidrot, pēc autores domām, ir, mācot vēsturi angļu valodā.

Kāda cita mācību priekšmeta apgūšana svešvalodā Eiropā jau sen vairs nav jaunums. Tāpat kā svešvalodu skolotājiem jau sen nav jaunums CLIL pieeja, ar kuru pēdējā laikā iepazīstas arī citu priekšmetu skolotāji. CLIL (*Content and language integrated learning*) jeb mācību priekšmeta satura un valodas integrētā apguve ienāk arī Latvijā. Tās mērķis ir ļaut skolēnam vienlaikus apgūt gan mācību priekšmeta saturu, gan svešvalodu. Lai nerastos maldīgs priekšstats par to, ka CLIL pieeja ir svešvalodas apguves metode, autore vēlētos akcentēt, ka *content* (saturs) ir šīs pieejas nosaukuma pirmais vārds, tādējādi uzsverot, ka saturam ir tik pat liela nozīme kā valodai.

Lai uzsvērtu CLIL aktualitāti, autore vēlētos minēt, ka 2011. gadā Latvijā tika izvēlētas 4 atbalsta skolas (Daugavpils pilsētas Centra ģimnāzija, Jelgavas Spīdolas ģimnāzija, Liepājas valsts 1. ģimnāzija un Valmieras 2. vidusskola), kas īsteno CLIL kādā no tās mācību priekšmetiem.³ Tā kā nekādus publicētos pētījumus par šīs prakses sekmēm nav izdevies atrast, autore nolēma veikt pētījumu, pielietojot CLIL apguvi vēstures un angļu valodas stundās savā darba vietā.

Darba mērķis: Izveidot starppriekšmetu saikni vēstures un angļu valodas stundās un izpētīt, ko skolēns gūst un ko zaudē šīs saiknes veidošanas rezultātā.

Uzdevumi:

1. Atlasīt, studēt, izpētīt teorētisko literatūru par starppriekšmetu apmācību, kā arī satura un valodas integrēto apguvi.

---

²Zalāne, E. Skolēnu slodzi samazinātu starppriekšmetu mājasdarbi. Diena, 2012, 4. aprīlis. Pieejams: <http://www.diena.lv/skolas-diena/skolenu-slodzi-samazinatu-starpprieksmetu-majasdarbi-13940348> [aplūkots 18.04.2013.].

³Izglītības un zinātnes ministrijas informatīvais izdevums, 2012, 28. aprīlis, 11. lpp. Pieejams: http://izm.izm.gov.lv/upload_file/izdevums/Aprilis_2012_IZM_Info_izdevums.pdf [aplūkots 18.04.2013.].

2. Veikt skolēnu anketēšanu, lai noskaidrotu viņu attieksmi un pieredzi starppriekšmetu saiknes veidošanā.
3. Atlasīt, izstrādāt mācību materiālus un uzdevumus angļu valodā vēstures un angļu valodas stundām.
4. Veikt mācību izmēģinājumu un rast secinājumus par starppriekšmetu saiknes veidošanu.

Hipotēze: Veidojot starppriekšmetu saikni starp vēstures un angļu valodas mācību priekšmetu, skolēnu ieguvumi abos priekšmetos ir lielāki par zaudējumiem.

Pētījuma metodes:

- Pedagoģiskie novērojumi, anketēšana, rezultātu apkopošana un analīze;
- Atsevišķa gadījuma pētījums.

Pētījuma bāze: Saldus novada pašvaldības Ezeres vidusskolas 10. klase

Pētījuma norises laiks: 2013. gada 4.marts – 2013. gada 19.aprīlis.

Darba pirmā nodaļa ir veltīta starppriekšmetu saiknes veidošanas nozīmīgumam, kurā autore min šīs prakses pozitīvos aspektus, biežāk pieļautās kļūdas un kā no tām izvairīties. Tāpat autore raksturo priekšnosacījumus veiksmīgas starppriekšmetu saiknes veidošanai.

Darba otrā nodaļa aplūko CLIL izmantošanas iespējas starppriekšmetu saiknes veidošanā starp mācību priekšmetu un svešvalodu, īpašu nozīmi veltot tam, kādi priekšnosacījumi ir jāņem vērā, lai veiksmīgi izveidotu sarppriekšmetu saikni starp vēsturi un angļu valodu, pielietojot CLIL pieeju.

Tā kā autores galvenais pētījuma objekts ir ieguvumi un zaudējumi, ko sniedz starppriekšmetu saiknes veidošana starp vēsturi un angļu valodu, tad trešā nodaļa ir veltīta tam, lai apskatītu CLIL pieejas ieguvumus un trūkumus. Šī nodaļa balstās kā uz CLIL pieejas teorētiku spriedumiem, tā arī uz Eiropas CLIL praktizējošo skolotāju pieredzes.

Pēdējā nodaļā tiek aprakstīts gadījuma pētījums Saldus novada pašvaldības Ezeres vidusskolā, kurā autore, pielietojot CLIL pieeju, pasniedza vēstures stundas angļu valodā, bet angļu valodas stundās mācīja vēsturi, integrējot šos abus priekšmetus ar nolūku mēģināt noskaidrot, kā starp šiem diviem priekšmetiem ir iespējams veiksmīgi izveidot starppriekšmetu saikni un ko tā dod skolēniem.

1. STARPPRIEKŠMETU SAIKNES VEIDOŠANA SKOLĀ

1.1 Starppriekšmetu saiknes raksturojums

Ikdienā mums tiek prasīts izmantot savas zināšanas vienā veselumā, ne sadalītas pa priekšmetiem, tad arī skolēni, pēc autores domām, būtu jāizglīto, pēc iespējas vairāk skatoties uz izglītības ieguvu kā veselumu, ne sadrumstalotu pa mācību priekšmetiem, jo tādējādi viņiem vajadzētu būt labāk sagatavotiem pielietot iegūtās zināšanas un prasmes dzīvē. Starppriekšmetu saikne kļiedē šo sadrumstalotību un paver plašākas iespējas skolēnam saskatīt, novērtēt un pielietot personīgās zināšanas un prasmes.

Dž. Pikulskis un Dž. Kūpers starppriekšmetu saikni raksturo kā procesu, kurā tiek apgūtas un pielietotas zināšanas, principi, prasmes un vērtības vairākās akadēmiskajās nozarēs (skolā – vairākos mācību priekšmetos) vienlaicīgi. Šie priekšmeti var būt saistīti ar kādu tēmu, problēmu, procesu vai pieredzi. Tās mērķis bieži ir mācīt skolēnus domāt un spriest, „transportēt zināšanas” un nodrošināt skolēniem saistītu mācību programmu.⁴

Autore ir novērojusi, ka starppriekšmetu saiknes veidošanai skolā ar katru gadu tiek pievērsta aizvien lielāka uzmanība, un tam ir savs pamats, jo tā sniedz vairākas priekšrocības.

Starppriekšmetu saikne sniedz iespēju *pielietot, integrēt, pārvietot zināšanas*. Bieži vien, kamēr skolēni apgūst pamatinformāciju kādā konkrētā priekšmetā, viņi nemācās efektīvi pielietot savas zināšanas, lai domātu un spriestu. Šādā gadījumā starppriekšmetu saikne sniedz jēgpilnu iespēju izmantot vienā priekšmetā gūtās zināšanas kā bāzi otrā priekšmetā iegūstamajām zināšanām.⁵

M. Vogta uzsver, ka tādējādi skolēni redz saistību un sakarības starp to, kas tiek apgūts, un tāpēc viņi *pieliek lielākas pūles un gūst labākus panākumus*.⁶ Šī pieredze savukārt liek piekrist Dž. Pikulskim un Dž. Kūperam, kas apgalvo, ka starppriekšmetu saiknes veidošana *palielina motivāciju*. Kad skolēni piedalās starppriekšmetu saiknes attīstošā mācību procesā, viņi redz jēgu

---

⁴Pikulski, J.J., Cooper, J. D. Interdisciplinary/Cross-Curricular Teaching in Issues in Literacy Development. Eduplace. Pieejams:<http://www.eduplace.com/rdg/res/literacy/> [aplūkots 19.04.2013.].

⁵Turpat.

⁶Vogt, M.E., Cross-Curricular Thematic Instruction in Professional Development. Eduplace., Pieejams:<http://www.eduplace.com/rdg/res/vogt.html> [aplūkots 12.03.2013.].

tam, ko apgūst un tādējādi ir vairāk ieinteresēti mācību procesā, tas savukārt nenotiek, apgūstot katru priekšmetu atsevišķi.⁷

Starppriekšmetu saikne bieži paredz nopietnāku *pētījumu veikšanu*, kas savukārt prasa apspriešanu, skolēniem apgūstot nozīmīgas prasmes.⁸

Veidojot starppriekšmetu saikni, tiek veiksmīgāk *attīstīts skolēna prāts*, jo tas nevis vienkārši savāc informāciju, bet veido saikni ar jau esošajām zināšanām. Pie tam, ar starppriekšmetu saiknes palīdzību, skolēniem tiek sniegta labāka iespēja *iepažīt un atpazīt viņu mācīšanās aspektus*, tādus kā problēmu risināšanu, spriedumu veikšanu, radošo domāšanu, kas tiek pielietoti visā mācību procesā. Skolotāji šajā procesā var palīdzēt skolēniem pamanīt, kā šīs prasmes var tikt pielietotas dažādos kontekstos un situācijās. Šīs prasmes varēs daudz labāk pielietot, ja sākumā tās tiek atpazītas. Tad skolēni labāk apzinās savu domāšanas un mācīšanās procesu un iegūs pār to lielāku kontroli⁹, kas, pēc autores novērojumiem, pietrūkst mūsdienai skolēniem, gluži tāpat kā tas, ka vienā priekšmetā apgūtās zināšanas un prasmes ar grūtībām tiek pielietotas cita priekšmeta ietvaros vai pat ārpus skolas dzīvē.

Starppriekšmetu saikne attīsta *radošumu*. Kā apgalvo E. Brodija un M. Tomsone, radošums savukārt attīsta tās prasmes, kas ir nepieciešamas, lai pielāgotos mainīgajai pasaulei. Pie tam, kad skolēns atrod sava radošuma stiprās puses, tas atstāj lielu iespaidu uz viņa pašapziņu un vispārējiem sasniegumiem.¹⁰

Starppriekšmetu saikne ir svarīgs elements *21. gs. cilvēka* pilnveidē. Tā palīdz attīstīt radošu, spējīgu pielāgoties personību ar skatu uz mūžizglītību, lai varētu veiksmīgi iekļauties mainīgajā nodarbinātības un sociālajā stāvoklī. Tā veido domājošas personības, kas spēj pielāgot savu mācīšanos jaunajās situācijās. Radošuma būtība ir jaunu sakarību veidošanā, un starppriekšmetu saikne rada labvēlīgus apstākļus šim procesam.¹¹

No iepriekš minētiem apgalvojumiem, autore secina, ka starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā skolēniem būtu labāk jāsaprot tas, ko viņi apgūst, redzot tam jēgu, jo ar tās palīdzību skolēniem tiek sniegta iespēja pielietot un nostiprināt prasmes un zināšanas reālākā kontekstā.

---

⁷Pikulski, J.J., Cooper, J. D. Interdisciplinary/Cross-Curricular Teaching...

⁸Vogt, M.E., Cross-Curricular Thematic Instruction...

⁹Crown copyright. The Importance of cross curricular learning. Crown House Publishing, 2006. Pieejams: http://www.digitalbrain.com/lgfl/leas/redbridge/web/PSRenewedFwk/documents/SubLdrHdbkDVD/Toolkit/020092006_3-17ImpCrsCurrLrng.pdf [aplūkots 20.04.2013.]

¹⁰Brodie, E., Thompson M., Double crossed: exploring science and history through cross-curricular teaching. School Science Review, 2009, March, Vol. 90, p. 51. Pieejams: <https://www.ase.org.uk/journals/school-science-review/2009/03/332/1951/SSR332Mar2009p47.pdf> [aplūkots 20.04.2013.]

¹¹Crown copyright. The Importance of cross curricular learning...

1.2 Starppriekšmetu saiknes veidošana

Nav šaubu, ka skolotājs ir visvairāk atbildīgs par veiksmīgas starppriekšmetu saiknes veidošanu. Lai to izveidotu, Dž. Sevidžs uzskata, ka skolotājam ir jābūt izcilām mācību priekšmeta zināšanām, dziļai izpratnei par tā būtību un iespējām attiecībā uz to, kā to pasniegt plašākā kontekstā, kas sniedzas pāri šim vienam priekšmetam, kā arī jāizrāda tolerance pret citiem mācību priekšmetiem.¹²

Dž. Halass arī uzsver, ka starppriekšmetu saiknes veidojošam skolotājam būtu jāņem piemērs no sākumskolas skolotāja, kas lielākoties nemāca atsevišķus priekšmetus, bet gan piedāvā skolēniem apgūt tēmas. Šis skolotājs ir attīstījis iemaņu dabiski pāriet no vienas tēmas uz otru, neradot skolēnos apjukumu.¹³

Tātad skolotāja kompetence ir viens no pamatnosacījumiem veiksmīgai starppriekšmetu saiknei. Dž. Sevidžs ir pārliecināts, ka ir maza varbūtība tam, ka skolotājs veiksmīgi izveidos starppriekšmetu saikni viens pats. Skolotājam ir jāsadarbojas ar kolēģiem, meklējot atbalstu no citiem mācību priekšmetu pasniedzējiem.¹⁴

Skolā apgūstamie mācību priekšmeti ir dažādi, un nav universālas receptes, kā izveidot tādu starppriekšmetu saikni, kas bagātinātu skolēna zināšanas un prasmes, taču Dž. Dīns izvirza 3 priekšnosacījumus skolotājam, ko apsvērt labas saiknes veidošanas procesā:

1. Sasaiste ir jāveido īsta, ne izdomāta. Ir jāizvēlas tās sfēras, kur saikne rodas dabiski.
2. Starppriekšmetu tēma var ietvert vairākus priekšmetus, taču ir jābūt tikai vienam vai diviem galvenajiem mācību priekšmetiem, jo tad robežas nav tik izplūdušas un ir lielāka skaidrība, ko skolotājs vēlas stundā panākt.
3. Vienmēr ir jāzina mērķis – kādēļ jebkas tiek darīts. Lai to veiksmīgi panāktu, katram priekšmetam atsevišķi (vēsture, angļu valoda, ģeogrāfija utt.), neskatoties uz to, ka mācīšanās

---

¹²Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 5: Definitions, 2010, February 12. Pieejams: <http://www.jsavage.org.uk/cross-curricular-teaching-and-learning-5-definitions/> [aplūkots 24.03.2013.].

¹³Halas, J. Cross-curricular teaching is vital in primary education. The Jakarta Post, 2012, October 19. Pieejams: <http://www.thejakartapost.com/news/2012/10/19/cross-curricular-teaching-vital-primary-education.html> [aplūkots 12.03.2013].

¹⁴Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 5...

ir integrēta, ir jābūt uzstādītam savam mērķim un uzdevumiem, jo tikai šādā veidā var noteikt skolotāja un skolēnu progresu katrā priekšmetā.¹⁵

Papildinot G. Pimlijs iesaka skolotājam, kurš veido starppriekšmetu saikni, uzdot sev šādus jautājumus:

- 1) Vai mācīšanās sniedz lielāku motivāciju?
- 2) Vai saikne padziļina skolēnu izpratni?
- 3) Vai ir ievērota katra priekšmeta specifika?
- 4) Vai saikne starp priekšmetiem ir dabiska?
- 5) Vai skolēniem šī saikne ir skaidra?
- 6) Vai skolēni redz, kādēļ šī saikne tiek veidota?
- 7) Vai saikne nodrošina priekšmeta satura apguvi un progresu?¹⁶

Ja atbilde uz šiem jautājumiem ir pozitīva, tad visdrīzāk arī saikne, ko skolotājs veido starp priekšmetiem, ir kvalitatīva un skolēniem noderīga. Taču ir vērts apskatīt biežāk sastopamos iemeslus, kādēļ neizdodas veiksmīga starppriekšmetu saikne.

Biežāk sastopamā kļūda ir starppriekšmetu saiknes veidošana tikai veidošanas pēc, proti, tur, kur tā neparādās dabiski. Kāds anonīms vēstures skolotājs savā emuāru mājas lapā dalījās piemērā, ko pieredzējis praksē. Jaunāko klašu skolēnu matemātikas darba lapās bija šādi piemēri: „Uz katra koka ir 56 apelsīni. Ja 8 vergi novāks vienādu apelsīnu skaitu, cik apelsīnu katrs vergs būs novācis?”; „Ja Federiks tiek sist 2 reizes dienā, cik reizes nedēļā viņš tiek sist?” Uz sašutušo vecāku iebildumiem pret šādu neiejūtīgu uzdevumu, skolas vadība sniedza atbildi, ka skolotājs tikai centies veidot starppriekšmetu saikni.¹⁷ Pēc autores domām, šis ir uzskatāms piemērs tam, ka mācīt, veidojot starppriekšmetu saikni, nenozīmē izraut vienu faktu vai šajā gadījumā vēsturiska notikuma aspektu un ielikt to kā jautājumu darba lapā. Tas ir sarežģīts un pārdomāts process.

Savukārt Dž. Sevidžs norāda, ka saikne bieži neizdodas veiksmīgi, jo mācību priekšmetu skolotājiem ir dažādas vērtības un intereses, viņiem ir vāja komunikācija. Tāpat mācību priekšmeti ir atšķirīgi, un tas prasa prasmes, lai saikni izveidotu. Pie tam, kolēģu vidū var veidoties konkurējošas attiecības, kad kāds tiek uzskatīts par labāku, jo viņš šādu saikni veido. Taču, viņaprāt, viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ rodas šāda situācija, ir tāds, ka skolotāji nejutas gatavi un

---

¹⁵Dean, J. Cross-curricular learning. The Historica Association, 2012, January 25. Pieejams: http://www.history.org.uk/resources/primary_resource_3638,3653_7.html [aplūkots 20.04.2013.].

¹⁶Pimley, G. Making cross curricular links. Teach Primary. Pieejams: http://www.teachprimary.com/learning_resources/view/making-cross-curricular-links [aplūkots 12.03.2013.].

¹⁷ElementaryHistoryTeacher. History is elementary, 2012, January 9. Pieejams: <http://historyiselementary.blogspot.com/2012/01/when-cross-curriculum-intentions-go.html> [aplūkots 19.04.2013.].

kompetenti saiknes veidošanā ar citiem mācību priekšmetiem, viņiem ir vāja pārliecība par to, ka šāda saikne ir jāveido, tādēļ būtiska loma ir apmācībai un sadarbībai.¹⁸

E. Brodija un M. Tomsons izceļ pozitīvos aspektus, ko starppriekšmetu saiknes veidošana sniedz pašiem skolotājiem. Šādi skolotāji var paskatīties uz savu mācību priekšmetu no cita skatu punkta un ieraudzīt pasauli kopumā, ne sadrumstalotu pa priekšmetiem. Pie tam, sadarbība ar kolēģiem rada jaunas idejas.¹⁹ Dž. Savidžs papildina viņu apgalvojumus, sakot, ka skolotājam „starppriekšmetu saikne ļauj apskatīties un novērtēt savu pasniegšanas procesu, kā arī būt radošiem un inovatīviem savā mācību darba plānošanā”.²⁰

Starppriekšmetu saikni ir iespējams veidot, ne tikai balstoties uz kādu konkrētu tēmu. Arvien biežāk starppriekšmetu saikni veido, arī balstoties uz konkrētu prasmju attīstīšanu, ko dēvē par starppriekšmetu kompetencēm. Tās ir prasmes, kas nepieciešamas skolēniem, lai pielāgotos dažādām situācijām un turpinātu mūžizglītību, piemēram, kritiskā domāšana, problēmu risināšana, radošums, informāciju un tehnoloģiju izmantošana, darba metožu pielāgošana, sadarbība un komunikācija ar apkārtējiem.²¹ Ja Latvijas Republikas valsts standarts pamatizglītībā lielākoties joprojām ir sadrumstalots pa mācību priekšmetiem, tad, piemēram, Kanādā Kvebekas provinces izglītības programma jau 2001. gadā iekļāva veselu nodaļu (uzreiz aiz ievada), aprakstot starppriekšmetu apgūstamās prasmes, tādējādi parādot, ka visa izglītības programma ir balstīta uz to, lai veiksmīgas starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā skolēni varētu pilnīgi visos priekšmetos attīstīt šīs prasmes. Tās ietver deviņas pamatkompetences:

- 1) informācijas izmantošana;
- 2) problēmu risināšana;
- 3) kritiskās domāšanas pielietojums;
- 4) radošuma pielietojums;
- 5) efektīvu darba metožu pielāgojums;
- 6) informāciju tehnoloģiju izmantošana;
- 7) sava potenciāla sasniegšana;
- 8) sadarbība ar apkārtējiem;

---

¹⁸Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 2: A short research review, 2010, February 2, Pieejams: <http://www.jsavage.org.uk/cross-curricular-teaching-and-learning-2-a-short-research-review/> [aplūkots 12.03.2013.].

¹⁹Brodie, E., Thompson M., Double crossed... P. 47-48.

²⁰Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 5...

²¹British Columbia, Ministry of Education, Quebec Education Program, Chapter 3, Cross-Curricular Competences, 2001, P 12-13. Pieejams: http://www.mels.gouv.qc.ca/dgfj/dp/programme_de_formation/primaire/pdf/educprg2001/educprg2001.pdf [aplūkots 14.03.2013.].

9) pienācīga komunikācija.²²

Šīs prasmes netiek attīstītas izolēti kādā konkrētā priekšmetā, bet tā ir prioritāte visos mācību priekšmetos. Šajā gadījumā – starppriekšmetu saikni veido ne tikai uz vienas kopīgas tēmas bāzes, bet caur šo tēmu apgūst augstāk minētās prasmes.

Autore tic, ka starppriekšmetu saiknes veidošana, balstoties uz kādu tēmu vai prasmēm, savu aktualitāti nākotnē nezaudēs, un tādēļ nākamajā nodaļā tiks apskatīts, kā ir iespējams veiksmīgi veidot starppriekšmetu saikni starp diviem mācību priekšmetiem no dažādām izglītības nozarēm: vēsturi un angļu valodu.

---

²²British Columbia, Ministry of Education... P. 16-39.

2. SATURA UN VALODAS INTEGRĒTĀ APGUVE (CLIL) STARPPRIEKŠMETU SAIKNES VEIDOŠANĀ

Visi iepriekšējā nodaļā aprakstītie starppriekšmetu saiknes veidošanas aspekti nenoliedzami attiecas arī uz saiknes veidošanu starp vēsturi un angļu valodu, taču valodas un satura saistīšanai ir sava specifika. Pēc autores domām, CLIL sniedz labāko iespēju, kā ne vien starp šiem priekšmetiem izveidot saikni, bet gan tos abus „sablendēt” vienā veselumā.

Lai gan CLIL termins Eiropā tika iepazīts tikai 1994. gadā, pasaulē izglītības iegūšanai caur svešvalodu ir gara vēsture. Kad senie romieši iekaroja grieķu zemes un guva pārlicību par seno grieķu kultūras bagātību, daudzi romieši nolēma izglītēt savus bērnus grieķu valodā, lai, apgūstot valodu, viņi tādējādi arī varētu apgūt grieķu kultūru. Mūsdienu vēsturē pirmā integrētās valodas un satura pieredze ir meklējama 20. gs. 70. un 80. gados Kanādā caur bilingvālo iegremdēšanas programmu, kur ir divas oficiālās valsts valodas – angļu un franču, un Ziemeļamerikā tas notika uz satura balstītas mācību programmas īstenošanas, kur šādi tika risināts imigrantu valodas jautājums.²³

CLIL Eiropā nenoliedzami balstās uz angļu valodu, jo to kā svešvalodu apgūst katrā Eiropas valstī. Eiropas skolās, kur tiek praktizēta CLIL pieeja, vidēji tiek pasniegti viens līdz trīs mācību priekšmeti svešvalodā. Tās dēvē par CLIL klasēm.

Šajā nodaļā autore plāno apskatīt CLIL pieejas raksturojumu un galvenos komponentus, kā arī to, kas ir jāņem vērā, pielietojot CLIL pieeju tieši vēstures stundās.

2.1 CLIL vispārējs raksturojums

Mūsdienu globalizācijas laikmetā angļu valoda arvien mazāk tiek uzskatīta par atsevišķu komponentu, kas būtu jāapgūst, tieši pretēji – tā kļūst par pamatprasmi ikdienā, un cilvēki to apgūst, lai ar tās palīdzību darītu kaut ko citu. Ļoti līdzīgi arī darbojas CLIL, kur valoda ir līdzeklis, ar kura

---

²³Martinez, M. R. P. CLIL and Cooperative Learning. Encuentro 20, 2011. P 109-118. Pieejams: <http://www.encuentrojournal.org/textos/Pastor-1.pdf> [aplūkots 14.03.2013.].

palīdzību tiek apgūts kāds mācību priekšmets, bet vienlaikus arī apgūstot valodu. Globalizācija ir CLIL virzītājspēks.²⁴

CLIL ir sastopams un tiek uzskatīts par veiksmīgu mācīšanās pieeju visos izglītības līmeņos, sākot ar sākumskolu un beidzot ar pieaugušo izglītību un augstskolu. Tā panākumi pēdējo 10 gadu laikā ir tikai auguši un turpina to darīt joprojām.²⁵ Tas ir kļuvis par vienu no centrālajiem objektiem daudzām Eiropas un nacionālajām konferencēm, projektiem, mājas lapām, interesentu grupām un skolotāju apmācību programmām. Arī Latvijā Latviešu valodas aģentūras un Britu padomes veiksmīgas sadarbības rezultātā 2012. gadā 12 skolotāji ir saņēmuši CLIL apmācību, lai veiksmīgi varētu izmantot angļu valodu sava mācību priekšmeta pasniegšanā.²⁶

Taču joprojām attiecībā uz CLIL pieeju ir vairāk jautājumu nekā atbilžu. Uz ko attiecas CLIL? Vai tas jāpielieto valodu skolotājiem vai citu priekšmetu skolotājiem?

CLIL īstenā būtība slēpjas tā atšifrējumā – satura un valodas integrētā apguve, kas izglītībā tiek uzskatīta par mācību pieeju, un tā definējums mēdz būt samērā abstrakts. Tālāk autore centās apkopot dažādas CLIL definīcijas tā, lai katra no tām izceltu kādu svarīgu CLIL aspektu, tādējādi atklājot tā būtību.

Eiropas Komisijas mājas lapā ir lasāms šāds skaidrojums, ka CLIL ir kāda mācību priekšmeta mācīšana ar svešvalodas palīdzību²⁷, neminot kādā līmenī šis priekšmets tiek mācīts vai ar kādu mērķi tas tiek darīts.

D. Maršs, CLIL termina ieviesējs, savā definīcijā ietver CLIL mērķi, t.i., „CLIL ir attiecināms uz situāciju, kad mācību priekšmeti vai kāda daļa no mācību priekšmetiem tiek mācīta svešvalodā ar divkāršu mērķi, proti, apgūstot saturu, vienlaicīgi tiek apgūta arī svešvaloda”.²⁸ Šī definīcija izceļ CLIL būtību – mācīt priekšmeta saturu tā, lai skolēns vienlaikus arī apgūtu svešvalodu. Priekšmeta saturs un svešvaloda ir šīs pieejas pamatsastāvdaļas.

Savukārt D. Gradols skaidro CLIL kā pieeju bilingvālai izglītībai, kurā gan mācību priekšmets, gan svešvaloda tiek mācīti kopā, taču viņš uzsver, ka skolēnam nav jāpiemīt augstām

---

²⁴Marsh, D. CLIL: An interview with Professor David Marsh, International House Journal of education and development. Issue 26: Spring 2009. Pieejams:<http://ihjournal.com/content-and-language-integrated-learning> [aplūkots 24.03.2013.].

²⁵European Commission. Content and language integrated learning. Pieejams: http://ec.europa.eu/languages/language-teaching/content-and-language-integrated-learning_en.htm [aplūkots 12.03.2013.].

²⁶Latviešu valodas aģentūra. Elektroniskais žurnāls nr. 5, 2012, febr. – marts. Pieejams: http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/LVA-Zurnals-5_1328267278.pdf [aplūkots 24.03.2013.].

²⁷European Commission...

²⁸Marsh, D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potentia, 2002. Pieejams: http://ec.europa.eu/languages/documents/doc491_en.pdf [aplūkots 12.03.2013.].

svešvalodu zināšanās, lai spētu veiksmīgi apgūt mācību priekšmetu²⁹, tādējādi apgalvojot, ka CLIL pieeja var tikt attiecināma uz pilnīgi visiem skolēniem. Šis apgalvojums joprojām raisa debates – vai CLIL tiešām ir paredzēts visiem skolēniem, un viedokļi šajā jautājumā atšķiras.

Pēc N. Haropas apsvērumiem CLIL piemīt divas iezīmes, kas atšķir to no citām mācīšanās pieejām. Pirmkārt, CLIL saturs un valoda ir dziļi saistīti elementi, kas saņem līdzvērtīgu uzmanību. Taču viņa arī pieļauj, ka uzsvars uz vienu vai otru elementu var atšķirties, atkarībā no situācijas. Kopīgais mērķis paliek viens – apgūt abus priekšmetus augstā līmenī, apgūstot saturu nevis vienkārši kādā citā *valodā*, bet gan *ar tās palīdzību* un *caur* citu valodu. Otrkārt, CLIL elastība. To var pielāgot dažādām valodas un mācību priekšmetu mācīšanas specifiskām.³⁰

Atbildot uz iepriekš izvirzīto jautājumu, uz kuru skolotāju – priekšmeta vai valodas – CLIL attiecas, atbilde ir – abiem. Lai gan Eiropas Komisijas mājaslapā atrodamā informācijas pauž pārliecību, ka vairums CLIL skolotāju ir speciālisti savās nozarēs un mazāk ir tādu, kas ir valodas skolotāji³¹, plašāk pieejamās publikācijas un forumi internetā lielākoties ir sastopami no valodu skolotājiem. Papildinot D. Maršs kādā intervijā pauž pārliecību, ka komandas darbs – diviem skolotājiem, gan valodas, gan priekšmeta skolotājam, – strādājot kopā, var nest labus rezultātus.³² Taču paliek atklāts jautājums, kuri tad skolotāji uzņemsies CLIL skolēnu apmācību – valodas vai priekšmeta. Vieni nejūtas droši valodā, otri – priekšmeta saturā. Kā apgalvo D. Infante: „Nav viegli atrast skolotājus, kas labprāt piedalās CLIL mācību programmās. Grūtības, ar kādām saskaras skolotāji, stiepjas pāri valodas un mācību priekšmeta prasmēm, galvenais izaicinājums ir rast pareizu balansu starp saturu un valodu. Ne katrs skolotājs ir gatavs koncentrēties uz abiem mērķiem – valodas un mācību priekšmeta.”³³ CLIL pētniece Lietuvā A. Janulienē redz labu risinājumu šai problēmai, ja skolotājam piemīt divas dažādas kvalifikācijas – viena mācību priekšmetā, otra valodā³⁴. Arī augstskolas šobrīd sāk gatavot plašāka profila pasniedzējus, piemēram, LU PPMF ir sākusi sagatavot skolotājus ar divām priekšmeta kvalifikācijām³⁵, piemēram, angļu valodā un kulturoloģijā. Taču autore vēlētos akcentēt, ka CLIL teorētiski neprasa no viena skolotāja divas

²⁹Graddol, D. English Next, British Council Publications, 2006, P. 86 Pieejams:

<http://www.britishcouncil.org/learning-research-english-next.pdf> [aplūkots 13.04.2013.].

³⁰Harrop, E. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities. Encuentro, 21, 2012. P. 57-70. Pieejams: <http://www.encuentrojournal.org/textos/7.%20Harrop.pdf> [aplūkots 25.03.2013.].

³¹European Commission...

³²Marsh, D. CLIL: An interview with Professor David Marsh...

³³Infante D., Benvenuto G., Lastrucci, E. The Effects of CLIL from the Perspective of Experienced Teachers in CLIL Practice: Perspectives from the Field, Article 20, 2009. Pieejams: <http://www.icpj.eu/?id=20> [aplūkots 20.04.2013.].

³⁴Janulienė, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools, Institute of foreign languages. Vilnius university, 2010, November 15, P. 75-81. Pieejams: http://www.uki.vu.lt/file/Verbum/2010/1/08_janulienė.pdf [aplūkots 03.05.2013.].

³⁵Latvijas Universitātes mājaslapa. Pieejams: <http://www.lu.lv/gribustudet/pamatstudijas/programmas/2013-2014-rudens/skolotajs/> [aplūkots 12.05.2013.].

kvalifikācijas, uzsverot, ka gan priekšmeta, gan valodas skolotājs ir vienlīdz tiesīgs izmantot CLIL pieeju savā darbā, ja vien viņš vai viņa saņem apmācību. Tiesa gan, lai priekšmeta skolotājs varētu veiksmīgi šo pieeju realizēt, viņa svešvalodas līmenim lielākajā daļā Eiropas valstīs jāatbilst B2, C1 vai C2 līmenim pēc Eiropa Komisijas vienotās vērtēšanas sistēmas.³⁶ Ziņas par to, ka valodu skolotāju zināšanām arī jātiek novērtētām kādā līmenī, netika atrastas.

2.2 CLIL komponenti

CLIL metodoloģija ir plaša, un ir maz kā unikāla, jo tā lielākoties pielāgojas katra atsevišķa mācību priekšmeta specifikai un mācīšanas metodēm, taču pastāv četri komponenti, uz kā CLIL pieeja balstās, kas plašākā literatūrā tiek saukti par **4C modeli**.³⁷

4C modelī ietilpst četri CLIL komponenti, kas visi angļu valodā sākas ar burtu C. Pirmais C ir *content* jeb **saturs**, otrais – *communication* jeb **sazināšanās**, trešais – *cognition* jeb **izzīņas spējas** un pēdējais C pārstāv *culture* jeb **kultūra**. CLIL pieejā visi komponenti tiek integrēti tā, ka skolēns gūst zināšanas, attīsta prasmes un izpratni attiecībā uz mācību priekšmetu. Viņa izzīņas spējas tiek attīstītas, aktivizējot domāšanu, skolēns sadarbojoties attīsta komunikācijas spējas, līdz visbeidzot arī padziļina savu starp kultūru izpratni. Sākotnēji 4C modelis tika radīts, lai izveidotu līdzsvaru starp saturu un valodas apguvi.³⁸ Šis 4C modelis arī ļauj CLIL pieejai būt elastīgai, atkarībā no tā, kurš komponents tiek izvirzīts vairāk mācību procesā, kas saskan ar mācīšanas mērķi.

Lai skolēns un skolotājs varētu veiksmīgi apgūt un attiecīgi pasniegt mācību priekšmetu, ir jāņem vērā trīs valodas aspekti. CLIL literatūra šos aspektus attēlo kā trijstūri, kur viss trijstūris tiek apzīmēts kā *valodas apgušana un pielietojums*, bet katrs trijstūra stūris tiek attiecīgi saukts – *language of learning* jeb **apguves valoda**, *language for learning* jeb **valoda apguvei** un *language through learning* jeb **valoda caur apguves procesu**.³⁹ Ir grūti iztulkot šos prievārdus latviešu valodā, tādēļ autore mēģinās sīkāk izklāstīt katra valodas aspekta nozīmi. Pirmkārt, *apguves valoda* – valoda, kas ir nepieciešama skolēniem, lai piekļūtu priekšmeta zināšanām, kā, piemēram, tēmas

³⁶Colabianchi, C. BBC British Council, Teaching English, CLIL Principles, 2010, September, Pieejams: <http://www.teachingenglish.org.uk/blogs/claudiocol/clil-principles> [aplūkots 14.04.2013.].

³⁷Harrop, E. Content and Language...

³⁸Turpat.

³⁹Coyle, D. The CLIL Tool Kit: Transforming theory into practice. Pieejams:

http://www.cambridge.org/servlet/file/9780521112987c04_p48-73.pdf?ITEM_ENT_ID=5633692&COLLSPEC_ENT_ID=7 [aplūkots 12.03.2013.].

vārdu krājums, atslēgas vārdi, nepieciešamās gramatikas konstrukcijas, piemēram, salīdzināmās pakāpes, lai veiktu salīdzinājumus, pagātnes laikus, lai izteiktu darbības pagātnē. Otrkārt, *valoda apguvei*, tā ir valoda, kas nepieciešama skolēniem, lai darbotos mācīšanās vidē, kura ir nepieciešama stundā, lai veiksmīgi veiktu aktivitātes un pildītu uzdevumus. Piemēram, valoda, kas nepieciešama projektu, grupu darbos – uzdod un atbildēt uz jautājumiem, rakstīt pārspriedumus, ziņojumus. Treškārt, *valoda caur apguves procesu* ir tā valoda, kas rodas dabiski, apgūstot jaunas zināšanas un prasmes, kā arī veidojot izpratni, tādējādi tiek apgūti arī jauni valodas aspekti, kad skolēni izmanto zināmu valodu jaunos veidos vai piekļūst iepriekš nezināmajiem valodas aspektiem. Bieži šādos gadījumos skolēniem ir jāmeklē palīdzība vārdnīcās, internetā vai pie skolotāja. Šādas pieredzes rodas, kad skolēni nāk klajā ar saviem secinājumiem vai atklājumiem, aktīvi iesaistoties klases darbā.⁴⁰

V. Flederus u.c. uzsver, ka CLIL ir termins, kas pārklāj visas pārējās bilingvālās apmācību formas, izceļot deviņus pamatelementus, kuriem būtu jāpiemīt ikvienai CLIL apmācībai:

- 1) mācīt kādu priekšmetu svešvalodā;
- 2) saskaņot satura un valodas priekšmetu uzdevumus;
- 3) pielāgot un sniegt nepieciešamo valodu;
- 4) stimulēt valodas produkciju;
- 5) mācīt mācīšanās stratēģijas;
- 6) aktivizēt skolēnu esošās zināšanas;
- 7) pielietot kooperatīvās mācīšanās paņēmienus;
- 8) sadalīt apgūstamo vielu pa daļām;
- 9) piedāvāt aktivitātes dažādiem skolēnu uztveres veidiem.⁴¹

Tātad, ja skolotājam rodas šaubas, vai viņa mācīšanās veids atbilst CLIL pieejai, tad ir tuvāk jāapskata iepriekš minētie komponenti un jāsalīdzina, vai visi ietilpst viņa vai viņas mācīšanās procesā. Taču CLIL pēc savas būtības ir dažāds. Atkarībā no tā, kura daļa – saturs vai valoda – tiek izvēlēta par dominējošu, CLIL iedala „stingrajā” (*hard/strong*) un „vieglajā” (*soft/weak*). Kā skaidro F. Bolls, ja mācību procesā dominē saturs, tad tas ir „stingrais” CLIL, piemēram, ja viss mācību

---

⁴⁰The CLIL ToolKit...

⁴¹Fledderus, W., Knoppert, R., Soesbergen, F. Teaching with CLIL: Learning and Language Come Together, IVLOS Institute of Education, Theses, 2011. Pieejams: <http://didactalia.net/comunidad/materialeducativo/recurso/Teaching-with-CLIL--Language-and-Learning-Come-To/6154cda4-cd35-46cd-85e5-d0bd31b817c8?rdf> [aplūkots 16.04.2013.].

priekšmets tiek apgūts svešvalodā. Taču, ja dominē valoda, tad tas ir „vieglais” CLIL⁴², šī pieredze visbiežāk ir sastopama svešvalodas stundās, kad kāda konkrēta priekšmeta tēma ir daļa no svešvalodas apguves programmas. K. Kolabianči izdala arī „vidējo” (*mid*) CLIL⁴³, kas, piemēram, ir sastopams skolās, kur mācību priekšmetu svešvalodā pasniedz tikai noteiktu stundu skaitu vai māca papildus nodarbībās.

Lai arī kādu CLIL skolotājs vai mācību iestāde izvēlas praktizēt, ir jāveic svarīgi sagatavošanās darbi, kuros ietilpst pedagogu, vecāku un skolēnu izglītošana šajā pieejā.

2.3 CLIL – apgūstot vēstures mācību priekšmetu angļu valodā

Tā kā autore plāno izmantot CLIL pieeju tieši vēstures stundās, tad ir nepieciešams izpētīt, kāda tieši vēstures mācību priekšmeta specifika ir jāņem vērā, pasniedzot stundas angļu valodā.

H. Kūpere savā grāmatā „The Teaching of History” („Vēstures mācīšana”) izsaka un pamato drošu apgalvojumu, pielīdzinot vēsturi lietussargam mācību sistēmā. Proti, vēsture kā lietussargs pārklāj visas priekšmetu disciplīnas. „Tā iekļauj visus sabiedrības dzīves aspektus – mākslu, mūziku, dabaszinātni, tehnoloģijas, reliģiju. Tā ir cilvēces pamatā, un ietver bērnu emocionālo, sociālo, kā arī izziņas attīstību.”⁴⁴ Tā kā vēsture skar visus pārējos priekšmetus, tad mācīšana, veidojot ar to starppriekšmetu saikni, ir vienkārši neizbēgama. Viņas pārliecība ir tā, ka vismaz vienu semestri gadā vēsturei ir jāveido pamats starppriekšmetu saiknes veidošanā. Līdzīgi arī autorei ir sava pārliecība tikai attiecībā uz angļu valodas mācību priekšmetu. Nelielā autore pieredze angļu valodas mācīšanā ļauj izdarīt secinājumus, ka jebkuru saturu ir iespējams veiksmīgi integrēt svešvalodas apgūvē, tai skaitā vēsturi. Šo abu pārliecību sintēze ļauj secināt, ka angļu valoda un vēsture varētu būt labs salikums, starp kurām veidot starppriekšmetu saikni.

CLIL pieeju viennozīmīgi virza saturs, tāpēc ir svarīgi uzzināt, no kā sastāv vēstures *saturs*. Balstoties uz University of Cambridge CLIL izdevumu, vēstures saturā jeb tajā, kas skolēnam būtu jāapgūst, ietilpst: *notikumi, cilvēki, stāvokļa maiņas pagātnē, tas, kā pagātne ietekmē tagadni*,

---

⁴²Ball, P. One Stop English, Article: How do you know if you're practising CLIL?

Pieejams: <http://www.onestopenglish.com/clil/methodology/articles/article-how-do-you-know-if-youre-practising-clil/500614.article> [aplūkots 13.05.2013.].

⁴³Colabianchi, C. BBC British Council...

⁴⁴Cooper, H. The Teaching of History. London: David Fulton, 1992. Pieejams: <http://thenhier.ca/en/node/518> [aplūkots 21.02.2013.].

*hronoloģija, avotu analīze un izvērtēšana, cēloņu un seku paskaidrošana, pagātnes interpretāciju salīdzināšana, saiknes veidošana dažādos vēstures posmos, secinājumu izdarīšana.*⁴⁵

Lai šo saturu varētu atklāt, ir nepieciešama **valoda** – tēmu raksturojošs vārdu krājums (piemēram, vasalis, muiža, feodālisms), lai skolēni varētu apgūt noteiktu tēmu; *gramatikas struktūras* (piemēram, darbības vārda pagātnes formas), lai skolēni varētu runāt par noteiktu tēmu un *valodas saziņas izteicieni* (piemēram, frāzes: kādas ir tavas domas, no tā mēs varam secināt, tam ir šādas sekas utt.), lai varētu piedalīties aktīvā klases darbā, sazinoties ar klasesbiedriem.⁴⁶

Pēc O. Meijera norādēm, katra CLIL stunda, un vēstures nav izņēmums, sastāv no 3 posmiem ar tiem raksturīgiem aspektiem. Pirmkārt, skolotājam ir jāpārdomā, kā sniegt skolēniem bagātīgu **devumu** (*input*). Lai to paveiktu, vajadzētu sākt ar esošo zināšanu aktivizēšanu, un tad skolēniem jāpiedāvā autentiski, jēgpilni un stimulējoši materiāli. Šis princips atbilst patiesībai, ka, pirms no skolēna kaut kas tiek prasīts, viņā ir jāsniedz ieguldījums. Lai pārliecinātos, ka skolēni spēj veiksmīgi tikt galā ar mācību materiāliem, uzdevumi ir **jāsadala sīkākās daļās** (*scaffolding*) tā, lai skolēni gūtu iespēju pielietot spriestspējas, sadarboties, komunicēt un attīstīt mācību priekšmeta specifiskās prasmes. Šajā posmā skolēniem ir jāsaņem pēc iespējas lielāks atbalsts no skolotāja. Tāpat šajā procesā skolēni apgūst prasmi mācīties, piemēram, vēstures stundās – kā strādāt ar kartēm, diagrammā, attēliem, avotiem. Noslēdzošais posms ir **atdeve** (*output*). Šeit skolēni nāk klajā ar saviem secinājumiem, interpretācijām un atklājumiem un aktīvi pielieto valodu. Tāpat skolēni iegūst starpkultūru izpratni, pielieto šajā stundā apgūto valodu un nostiprina zināšanas.⁴⁷

Univeristy of Cambridge izstrādātā rokasgrāmata CLIL vēstures pasniedzējiem sniedz praktiskus ieteikumus skolotājiem:

- 1) plānojot stundas, ņemiet vērā gan priekšmeta, gan valodas mācību programmas prasības;
- 2) katrai stundai izvirziet iegūstamos rezultātus – kas skolēniem būtu jāzina un jāmāk;
- 3) sniedziet skolēniem vairāk laika, jo mācīšanās svešvalodā to varētu prasīt;
- 4) vairākkārt atkārtojiet jauno saturu, lai skolēnos „nosēžas” gan vārdu krājums, gan pats saturs;
- 5) plānojiet pāru un grupu darbus, lai skolēniem būtu iespēja komunicēt svešvalodā par apgūstamo tēmu;
- 6) attīstiet skolēniem gan domāšanas, gan mācīšanās prasmes, sniedzot atbalstu;

⁴⁵University of Cambridge, ESOL Examinations. Teaching History through English – a CLIL approach. P. 2. Pieejams: https://www.teachers.cambridgeesol.org/ts/digitalAssets/117075_Teaching_History_through_English_-_a_CLIL_Approach.pdf [aplūkots 26.02.2013.].

⁴⁶University of Cambridge... P. 4

⁴⁷Meyer, O. Towards quality – CLIL: successful planning and teaching strategies. PULS, 33, P. 11-29.

- 7) izvēlieties dažādus uzdevumu veidus;
- 8) sniedziet atbalstu valodā;
- 9) meklējiet un veidojiet atbilstošus mācību materiālus;
- 10) veidojiet starppriekšmetu saiknes;
- 11) izstrādājiet skolēniem skaidrus vērtēšanas kritērijus.

Pēc autores domām, šie padomi var tikt pielietoti arī mācot citus priekšmetus, tāpēc, lai gūtu labāku priekšstatu tam, kā CLIL pielietot vēstures mācīšanas stundās, ir jāgūst ieskaits vēstures mācīšanas specifika.

E. Brodija un M. Tomsone uzsver, ka vēsture galvenokārt ļauj skolēnam attīstīt spriešanas un domāšanas spējas, apšaubīt pierādījumus, diskutēt, risināt problēmas, sadarboties savā starpā, strādājot grupās, komunicēt, atklāt būtību, izskaidrojot, analizējot un izvērtējot, visbeidzot tā ļauj saskatīt cēloņu un rezultātu sakarības un attīstīt kritisko domāšanu.⁴⁸ Balstoties uz šiem apgalvojumiem, autore secina, ka CLIL un vēstures mācīšanai ir viens izteikts kopīgs mērķis – attīstīt izziņas spējas jeb augstas intensitātes domāšanas prasmes, kas ir kritiskās domāšanas pamatā. Ja tradicionālajās svešvalodas klasēs bieži pietiek, ja skolēni sniedz atbildes uz jautājumiem *kas, ko, kad, kur*, tad CLIL klasēs un vēstures stundās neiztikt bez jautājumiem *kā* un *kāpēc*, kas prasa no skolēna dziļākas zināšanas kā valodas pielietošanā, tā arī mācību priekšmetā un labas spriestspējas.

Kad ir radies priekšstats par to, kā CLIL pieeja funkcionē, ir laiks apskatīt, ko tā sniedz mūsdienu skolēnam, t.i., kādas ir tās priekšrocības un trūkumi. Tā kā autore savā mācību izmēģinājumā skolā vēlas noskaidrot, ko skolēni gūst un ko zaudē šīs pieejas rezultātā, nākamā nodaļa būs veltīta CLIL teorētiķu un praktizējošu skolotāju pozitīvās un negatīvās pieredzes analizēšanai.

---

⁴⁸Brodie, E., Thompson M., Double crossed... P. 51.

3. CLIL PRIEKŠROCĪBAS UN TRŪKUMI

Pirms darba autore veiks savu pētījumu par ieguvumiem un trūkumiem, ko sniedz CLIL pieeja, ir svarīgi apzināties, ko tā jau ir sniegusi valstīs un skolās, kur šī pieeja tiek īstenota. Tā kā CLIL programmas ir eksperimentālas, tās priekšrocības un trūkumi balstās uz šo eksperimentu rezultātiem.

Kā jau katrai mācību metodei vai pieejai, arī CLIL ir savas stiprās un vājās puses. CLIL teorijas piekritēji, kas lielākoties ir valodu skolotāji, to slavē un apgalvo, ka nav labāka veida, kā apgūt valodu, jo CLIL skolēnam sniedz jēgpilnu saturu un valodu kā instrumentu, lai šo saturu izpētītu un saprastu. Mazāk pozitīvu atsauksmju ir no priekšmetu skolotājiem, bet arī tādas pastāv. Šajā nodaļā autore atklās zināmās CLIL priekšrocības un trūkumus, kas ietver arī problēmas, ar kādām saskaras skolēni un skolotāji, kā arī to iespējamās risinājumus, balstoties ne tikai uz CLIL izstrādātāju un teorētiķu atzinumiem, bet arī uz Eiropas valstīs veiktajiem pētījumiem un CLIL skolotāju pieredzēm. Dažas CLIL priekšrocības dažādu autoru skatījumā tiks vienlaicīgi atzītas arī par trūkumiem.

Kopumā CLIL priekšrocību uzskaitē un pieejamība ir daudz lielāka nekā to trūkumu. CLIL moto varētu būt – skolēns pielieto valodu, lai mācītos, un mācās, pielietojot valodu⁴⁹. Galvenā priekšrocība ir tā, ka skolēns vienlaikus apgūst divas sfēras.

Eiropas komisijas mājaslapā ir sastopams saraksts ar priekšrocībām, ko sniedz CLIL apmācība:

- 1) veido starpkultūru izpratni un zināšanas;
- 2) attīsta starpkultūru komunikācijas prasmes;
- 3) uzlabo valodas kompetenci un mutiskās sazināšanās spējas;
- 4) attīsta interesi par daudzvalodību;
- 5) sniedz iespēju apgūt saturu caur dažādām perspektīvām;
- 6) sniedz skolēniem vairāk iespējas izmantot svešvalodu;
- 7) neprasa papildus mācību stundas;
- 8) papildina citus mācību priekšmetus tā vietā, lai ar tiem sacenstos;
- 9) dažādo klasē pielietojamās mācību metodes un formas;
- 10) palielina skolēna motivāciju un pārliecību gan mācību priekšmetā, gan valodā.⁵⁰

---

⁴⁹Ball, P. One Stop English...

⁵⁰European Commission...

Lai gan šis saraksts ir samērā vispārīgs, autore spriež, ka vairāk ieguvumi ir minēti tieši valodas sfērai, ne priekšmeta.

No CLIL pieejas savus ieguvumus un zaudējumus gūst kā skolotāji, tā arī skolēni. Tālāk tiek raksturoti skolēnu ieguvumi un zaudējumi.

Skolēnu *motivācijas pieaugums* ir viena no biežāk citētajām priekšrocībām, jo, kā jau autore minēja, CLIL apmācībā valoda tiek pielietota ar mērķi. Lielākā daļa skolēnu zina, ka viņiem būs jāpielieto angļu valoda citām vajadzībā, tāpēc, apgūstot citu priekšmetu svešvalodā, parādās šī reālā vajadzība.⁵¹ Arī autentisko materiālu pielietojums palīdz skolēnus uzturēt motivētus.

Skolēni tiek iepazīstināti ar plašāku kultūras aspektu, veidojot labāku *starpkultūru izpratni*, piemēram, apgūstot vēsturi angļu valodā, skolēniem rodas plašāks priekšstats par angļiski runājošo valstu kultūru.⁵²

Izglītošana svešvalodā sagatavo skolēnus turpmākajām studijām un darbam, tādējādi *uzlabojot viņu nākotnes iespējas*.⁵³

CLIL apmācības rezultātā skolēniem rodas *pozitīvāka attieksme* pret valodu nekā tradicionālajās klasēs, kas var pāriet arī uz priekšmetu un otrādi. Taču, ja CLIL stundās skolēniem tiek piedāvāta valoda, kas ir par sarežģītu viņu izpratnei, tad viņiem *krītas pašvērtējums* un tas ietekmē viņu attieksmi, kā arī satura apguvi.⁵⁴

Skolēniem tiek radīta *dabiska un droša vide komunikācijai* svešvalodā, kļiedējot uztraukumu tās pielietošanā, jo valoda tiek izmantota, lai piekļūtu vai izmantotu saturu, tā tiek apgūta, ne mācīta.⁵⁵

CLIL *attīsta labāk valodas un saziņas spējas* svešvalodā, kā arī spējas domāt svešvalodā, un, protams, sniedz vairāk iespējas valodu pielietot. Skolēnu ieguvumi valodas ziņā ir dažādi, daži valodas aspekti tiek labāk apgūti, nekā citi. Pēc K. Daltones-Paferes veiktā pētījuma, CLIL skolēni, salīdzinot ar skolēniem no tradicionālajām klasēm, labāk attīsta uztveres prasmes – klausīšanās un lasīšanas, apgūst lielāku vārdu krājumu, gūst labākas sekmes morfoloģijā un valodas plūdamā. Tāpat skolēniem ir augstāks radošuma līmenis. Taču CLIL skolēnu rezultāti ir nedaudz zemāki rakstīšanas prasmēs, neformālā sarunvalodā, valodas izrunā un sintaksē, teikumu veidošanā.⁵⁶

---

⁵¹Harrop, E. Content and Language...

⁵²Calviño, M. A. M. CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING. Enciclopedi virtual. Pieejams: <http://www.eumed.net/rev/tlatemoani/09/mamc.html> [aplūkots 12.03.2013].

⁵³Turpat.

⁵⁴Harrop, E. Content and Language...

⁵⁵Turpat.

⁵⁶Dalton-Puffer, C. Outcomes and Processes in Content and Language Integrated Learning (CLIL): Current Research from Europe, University of Vienna, P. 1-55. Pieejams:

CLIL ir attiecināms un pielāgojams *visiem skolēniem*, ar dažādu zināšanu līmeni, ne tikai labākajiem skolēniem⁵⁷, taču vēlāk darbā izdarītie secinājumi ļauj apšaubīt šo pārliecību.

Lai gan CLIL teorētiski uzstāj, ka *skolēnu satura zināšanas necieš*, arī tad, ja viņu valodas līmenis ir zems,⁵⁸ vairāki skolēni, kas pārgāja atpakaļ tradicionālajās klasēs, min tieši šo iemeslu par izšķirošo, jo viņu zināšanas un sekmes pasliktinājās tieši zemo svešvalodas zināšanu dēļ.

CLIL stundām ir pievienotā vērtība, jo uz saturu balstītas aktivitātes prasa lielāku piepūli un *stimulē radošo domāšanu*, kā arī *attīsta prāta spējas* mācību procesā. Skolēni mācās, kā domāt, lai vēlāk pielietotu iegūtās zināšanas ikdienas problēmu un uzdevumu risināšanā.⁵⁹

CLIL pieeja ir *elastīga*, ko var pielāgot skolēnu un skolu vajadzībām. Taču tas arī ir liels trūkums, jo visbiežāk CLIL trūkst konkrētības.⁶⁰

CLIL kopā ar kooperatīvās mācīšanās principiem sniedz iespēju skolēniem *aktīvi piedalīties* zināšanu iegūšanā, ne pasīvi uztvert saturu.⁶¹ Tāpat kooperatīvās mācīšanās principi apmierina skolēnu sociālās vajadzības, ko CLIL akadēmiskā valoda varētu nomākt.

Arī skolotājiem CLIL sniedz savas priekšrocības. Pirmkārt, *inovatīvu metožu pielietojums*, e-apmācība, mācību materiālu klāsta dažādības pieaugums. Otrkārt, *sadarbība ar citu priekšmetu skolotājiem*. Treškārt, *labākas izaugsmes un karjeras iespējas* ne tikai savā valstī.⁶²

Jau iepriekš autore līdztekus priekšrocībām pieminēja arī vairākus trūkumus, tālāk sekos pārējo CLIL nepilnību uzskaitījums un apraksts.

Eiropā un ne tikai pie valsts varas esošie cilvēki CLIL pieejā meklē risinājumu tam, kā mūsdienu straujajā globalizācijas procesā saviem iedzīvotājiem paaugstināt valodas prasmes, lai viņi savukārt varētu gūt sekmes ekonomikā, pārzinot svešvalodas. Tas ir viens no iemesliem, kādēļ CLIL tiek ieviests valsts izglītības sistēmās „no augšas”, kā, piemēram, Spānijā, Nīderlandē, Vācijā u.c. Eiropas valstīs, kur kādu mācību priekšmetu skolēniem piedāvā apgūt svešvalodā. Pieredze rāda, ka šāda *ieviešana* bieži ir *nekvalitatīva*, jo tiek meklēts ērtāks risinājums un netiek veikta tās valsts mācību programmas vai skolēnu vajadzību analīze, skolotāju izglītošana un sagatavošana.⁶³ CLIL

<http://www.univie.ac.at/Anglistik/Dalton/SEW07/CLIL%20research%20overview%20article.pdf> [aplūkots 03.05.2013.].

⁵⁷Harrop, E. Content and Language...

⁵⁸Turpat.

⁵⁹Martinez, M. R. P. CLIL and Cooperative Learning...

⁶⁰Harrop, E. Content and Language...

⁶¹Martinez, M. R. P. CLIL and Cooperative Learning...

⁶²Calviño, M. A. M. CONTENT AND LANGUAGE...

⁶³Apsel, C. Coping With CLIL: Dropouts from CLIL Streams in Germany. International CLIL Research Journal, Vol 1 (4), Article 5, 2012. P. 47-55. Pieejams: <http://www.icrj.eu/14/article5.html> [aplūkots 16.04.2013.].

tiek ieviests sasteigti, nepārdomāti un nerasniedz vēlamo rezultātu, skolēnu zināšanām mācību priekšmetā pazeminoties. Pienācīgi ieviests CLIL, ir dārgs modelis valstij.

Taču arī katrā klasē gan skolotājs, gan skolēni saskaras ar mācību grūtībām, pielietojot CLIL pieeju. Tā kā pieejas īstenotājs klasē ir skolotājs, tad autore sāks ar to grūtību aprakstu, ar kādām saskaras skolotāji.

Pamatproblēma, kā uzsver M. Kalvinjo, ir tā, ka valodu skolotājiem *nav pietiekamu* priekšmeta *zināšanu*, bet mācību priekšmetu skolotājiem *nav* pietiekamu *svešvalodas prasmju*. Tas ir arī iemesls skolotāju trūkumam, kas vēlas uzņemties un spēj veikt CLIL apmācību. Skolotājam ir jāmaina transformēt akadēmisko saturu saprotamā valodā, t.i., skolotājam ir jābūt ļoti labam sava priekšmeta pazinējam.⁶⁴ CLIL pieredze rāda, ka priekšmetu skolotāji bieži neapzinās, ka viņu vadītā stunda ir arī vieta valodas prasmju attīstībai un pielietojumam tikpat daudz, kā priekšmeta apguvei.

Otra problēma ir tā, ka parasti skolotāji nesaņem nekādu vai pietiekamu *apmācību*, un katrs rīkojas pēc saviem ieskatiem.⁶⁵ Šāda rīcība var novest pie skolotāju apmulsuma, kad viņš vai viņa nesaprot, ko tad māca un kādas mācību metodes pielietot – priekšmeta vai valodas. Ir tikai loģiski, ka šāds skolotājs nespēj kvalitatīvi veikt savu darbu, kas savukārt ietekmē skolēna izglītības kvalitāti. Līdzīgi skolotāji jūtas, ja tiek apvienoti darbā divi speciālisti. Bieži vien viņi nezina, kas no viņiem tiek sagaidīts.⁶⁶

Treškārt, *mācību materiāli*. Lai gan autore iepriekš minēja kā priekšrocību to, ka mācību materiālu klāsta dažādība pieaug, liels trūkums ir tāds, ka tie ir jāpielāgo vai jāveido pašam skolotājam. Te parādās arī CLIL elastības trūkums, proti, kā apgalvo M. Kalvinjo, grāmatu izdevniecības nav ieinteresētas CLIL grāmatu izdošanā, jo tās būtu jāpielāgo katrai valstij un katram mācību priekšmetam individuāli, balstoties uz to mācību programmām un kultūru.⁶⁷ Piemēram, Lielbritānijā uzrakstīta vēstures grāmata atbilst Lielbritānijas mācību standartam, ne Latvijas, tāpēc materiāli nepārtraukti ir jāpielāgo. Līdz ar to skolotājam nekas cits neatliek kā izmantot vienu no A. Janulienes piedāvātajiem materiālu iegūšanas veidiem – meklēt un pielāgot autentiskus materiālus, izmantot un pielāgot priekšmeta grāmatu svešvalodā, veidot savus materiālus svešvalodā, tulkot mācību grāmatu no dzimtās valodas svešvalodā vai sadarboties ar kolēģiem, daloties materiāliem un

⁶⁴Calviño, M. A. M. CONTENT AND LANGUAGE...

⁶⁵Harrop, E. Content and Language...

⁶⁶Banegas, D. L. Integrating content and language in English language teaching in secondary education: Models, benefits, and challenges. University of Warwick, UK ministerio de Educacióndel Chubut, Argentina, 2011, P. 124 – 127. Pieejams: [https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/2907/1/SSLLT%20\(1\)%20111-136%20Banegas.pdf](https://repozytorium.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/2907/1/SSLLT%20(1)%20111-136%20Banegas.pdf) [aplūkots 13.05.2013.].

⁶⁷Calviño, M. A. M. CONTENT AND LANGUAGE...

kopīgi nolemjot, ko un kā mācīt.⁶⁸ Taču šos kolēģus atrast ne vienmēr ir viegli, jo nav vienota e-tīkla vai sistēmas, kur tos meklēt. Labākais risinājums skolēniem, bet – grūtākais skolotājiem, ir veidot skolotājiem pašiem savus materiālus, kas atbilst viņu un skolēnu vajadzībām, D. Banegas pat iesaka sadarboties ar skolēniem, lai pārliecinātos, ka tēmas, avoti un aktivitātes ir atbilstošas un motivējošas abu – gan skolotāju, gan skolēnu – vajadzībām.⁶⁹

Pašsaprotami šis noved pie nākamās problēmas – *papildus darbs* skolotājam un liekas pārslodotības. Iepriekš minētās grūtības – materiālu trūkums un papildus darbs – skar arī skolēnus.

Skolas, kas cenšas ieviest CLIL, ir sastapušās arī ar *vecāku un skolēnu pretestību*. Vecāki nonāk līdz loģiskam secinājumam: ja skolēns nezina valodu, tad viņš var līdz galam nesaprast vai pārprast priekšmeta saturu. Tāpat viņiem mēdz būt grūti pieņemt, ka mācību valoda ir angļu valoda.⁷⁰ Skolēni un viņu vecāki baidās pieteikties CLIL klasēm, jo, viņuprāt, pastāv lielāka iespēja, ka to sekmes pazemināsies, un, piemēram, Vācijas skolās, kur skolēnu iestāšanās augstskolās ir atkarīga no vērtējuma dažādos mācību priekšmetos, ne skolēni, ne viņu vecāki nevēlas uzņemties šādu risku.⁷¹ Turpretī Japānā skolēnu vecāku ir vairāk pretimnākoši un redz CLIL kā pozitīvu iespēju valodas pilnīgākai apguvei, jo uzskata, ka angļu valodai ir nozīmīga loma viņu bērnu nākotnē.⁷²

Ir pašsaprotami, ka *valodas nezināšana* var būt nopietns šķērslis apgūt mācību priekšmetu. Tāpēc skolotājam ir jābūt gatavam sniegt skolēniem atbalstu, īpaši tādās situācijās, kad skolēniem ir dažādi zināšanu līmeņi. CLIL apmācībā ļoti nozīmīgas ir pozitīvās atsauksmes.⁷³

A. Janulienē savā CLIL pētījumā Lietuvas skolās min šādus praktiskus CLIL trūkumus:

- 1) Valodas nezināšanas dēļ nepieciešams ilgāks mācīšanās laiks, vairāk laika tiek veltīts, koncentrējoties uz pamatiem, neejot „priekšmeta dziļumā”.
- 2) Skolotāji cenšas izvairīties no sarežģītākas informācijas pasniegšanas, lai aiztaupītu skolēniem grūtības.
- 3) Paši skolēni vai viņu vecāki neuzticas iegūtajām zināšanām svešvalodā, jo, iespējams, tās ir tikušas vienkāršotas, lai labāk saprastu svešvalodā.
- 4) Maz tiek veikta kļūdu labošana, un, ja ir, tad pārsvarā tā ir saistīta ar vārdu krājumu, ne citiem valodas aspektiem.⁷⁴

⁶⁸Janulienē, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools...

⁶⁹Banegas, D. L. Integrating content and language...

⁷⁰Janulienē, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools...

⁷¹Apsel, C. Coping With CLIL...

⁷²Dalton-Puffer, C. Outcomes and Processes...

⁷³Harrop, E. Content and Language...

Viens no svarīgākajiem viņas secinājumiem ir tāds, ka skolotājiem ir tendence *vienkāršot mācību saturu*, proti, skolēns saņem zemas kvalitātes satura izklāstu. Šo apgalvojumu apliecina arī kāds skolēns no A. Vegneres pētījuma, kurš, mainot klases, bija apguvis to pašu tēmu dzimtajā valodā, un tagad to apguva svešvalodā, sakot, ka „iepriekš mēs pieskārāmies tēmai dziļāk, nekā darām to tagad, un, manuprāt, tas ir angļu valodas dēļ”.⁷⁵

No A. Vegneres pētījuma var izdarīt arī citus secinājumus par CLIL apmācību:

- 1) Tur, kur CLIL apmācību nodrošina tikai priekšmetu skolotāju, bieži svešvaloda tika atbalstīta, vien nelietderīgi sniedzot tulkojumu.
- 2) Kad ir jārūnā par abstraktākām lietām, skolēniem trūkst vārdu krājumu, lai diskutētu par tēmu dziļumā. Rodas sajūta, ka viņiem ir vairāk ko teikt un jautāt, nekā viņi to spēj izdarīt svešvalodā.
- 3) Priekšmetu skolotāji ignorē nepazīstamos vārdus, nelabo kļūdas.
- 4) Skolēniem rodas problēmas, ja spontāni ir jāpārrunā sarežģītas lietas bez iepriekšējas sagataves.
- 5) Skolēniem ir vajadzīgs vairāk laika, lai veiktu uzdevumus vai sagatavotos atbildes sniegšanai.⁷⁶

Svarīga problēma ir *vērtēšana*. Kas būtu jāvērtē CLIL klasē – saturs, valoda vai abi? Vērtēšana ir atkarīga no izvirzītiem mērķiem un to, kura daļa CLIL apmācībā dominē. Labākam rezultātam K. Kolabianči iesaka pielietot vairākus vērtēšanas veidus: gan summatīvo, kad skolotājs pārlicinās, ko skolēns ir apguvis konkrētajā laika periodā, gan formatīvo, kad skolotājs sniedz refleksijas, izmanto pāru vai skolēnu pašvērtējumu. Par noderīgu tiek atzīts arī portfolio vai projektu vērtējums.⁷⁷ Taču neviens no šiem vērtēšanas veidiem nesniedz konkrētu atbildi, kā sabalansēt satura un valodas vērtēšanu.

Nav pārsteigums, ka tieši mūsu kaimiņu valsts, Lietuvas, CLIL raksta autore A. Janulienė uzsver, ka viens no CLIL trūkumiem ir tas, ka šī pieeja var *nomākt vietējo valodu*, it īpaši mazās valstīs, kur šīs valodas jau tā ir apdraudētas.⁷⁸

Kolēģu negatīvā attieksme, sāncensība un *nevēlēšanās sadarboties* un veidot vienotu programmu – visi šie aspekti norāda uz to, ka komandas mācīšana CLIL klasēs var būt trūkums.

---

⁷⁴Janulienė, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools...

⁷⁵Vegner, A. Seeing the Bigger Picture: What Students and Teachers Think About CLIL, International CLIL Research Journal, Vol 1 (4), 2012. P. 29-34. Pieejams: <http://www.icrj.eu/14/article3.html> [aplūkots 12.03.2013.].

⁷⁶Turpat.

⁷⁷Colabianchi, C. BBC British Council...

⁷⁸Janulienė, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools...

Praktizējoši skolotāji no Nīderlandes, V. Flederusa u.c., pētījumā atzīst, ka viens no CLIL trūkumiem ir tāds, ka skolas nobeigumā skolēniem ir jākārto *valsts eksāmeni valsts valodā*.⁷⁹ Līdzīga situācija ir arī Latvijā, tāpēc, pēc autore domām, pielietojot CLIL „tīrā” veidā mūsu skolās būtu grūti, jo beidzot skolu eksāmens izvēlētajā mācību priekšmetā ir jākārto latviešu, ne angļu valodā.

CLIL apmācība mēdz būt *elitāra*, jo bieži tieši talantīgākie skolēni tiek novirzīti uz CLIL klasēm Eiropā. Vācija tam ir labs piemērs, jo uz šīm klasēm parasti tiek nosūtīti skolēni ar labākām sekmēm svešvalodā un mācību priekšmetā, kur svešvalodas vērtējumam ir noteicošā nozīme. D. Banegas uzskata, ka šādos gadījumos CLIL pētījumi, kas uzsver pozitīvo ietekmi, nav īsti adekvāti, jo skolēni bija sasnieguši labus panākumus gan priekšmetā, gan valodā vēl pirms pievienojās CLIL klasēm.⁸⁰

K. Apsels ir pārliecināts, ka CLIL tiek uzskatīts par veiksmīgu, balstoties uz to, ka, tiklīdz šādas klases tiek atvērtas, tās reti tiek aizvērtas, un skolēnu skaits, kas atsakās vai pāriet atpakaļ uz tradicionālajām klasēm ir ļoti mazs, vidēji 3-8%, pēc citiem datiem 7-16% Vācijā, 10% Spānijā.⁸¹ Skolēni galvenokārt atsakās no CLIL apmācības tad, kad viņu sekmes mācību priekšmetā pasliktinās.

Ja CLIL ir pārdomāti ieviests, tas sniedz jēgu, papildus iemeslu mācīties gan valodu, gan priekšmetu. CLIL palīdz veidot jēgpilnu saikni starp priekšmeta saturu un valodu. Šī jēgpilnā sasaiste sniedz iespēju gan priekšmetam, gan valodai būt noderīgākam, tādējādi arī liekot skolēnam tos labāk atcerēties. CLIL piedāvā izglītību, kas stiepjas pāri priekšmeta saturam un valodas prasmēm. Lai CLIL darbotos, skolotājam ir jāizvēlas tādas aktivitātes un mācību materiāli, kas iesaista skolēnus un piesaista viņu uzmanību.

Nenoliedzami, ka CLIL laukā joprojām pastāv saspīlējums starp tā pamatelementiem – saturu un valodu, ko pilnvērtīgi CLIL pagaidām nav atradis, kā kļiedēt. Taču, lai skolēns iegūtu maksimālo no šīs pieejas un izvairītos no iepriekš minētajiem trūkumiem, CLIL ieviesējiem ir jānodrošina šādi apstākļi: kompetenti skolotāji gan priekšmetā, gan valodā; stundas, kurās skolēni ņem aktīvu dalību; attiecīgi pielāgoti mācību materiāli un efektīva metodoloģija. Ja šo priekšnosacījumu nav, tad CLIL ir kā zivs ārpus ūdens – tā nepeldēs, taču pašai zivij jau nav ne vainas.

---

⁷⁹Fledderus, W., Knoppert, R., Soesbergen, F. Teaching with CLIL...

⁸⁰Banegas, D. L. Integrating content and language...

⁸¹Apsel, C. Coping With CLIL...

CLIL pieredzē ir gan pozitīvie, gan negatīvie ieviešanas un realizēšanas stāsti. Šobrīd aktīvākā CLIL ieviešanas valsts Eiropā ir Spānija, kamēr pārējās noraugās no malas un gaida, ko šī pieredze sniegs šīs valsts izglītībai.

Pēc iepriekš iztīrītiem ieguvumiem un trūkumiem autore sliecas domāt, ka starp divām disciplīnām – svešvalodu un mācību priekšmetu, skolēns tomēr vairāk iegūst svešvalodā nekā mācību priekšmetā. Taču no otras puses, CLIL ļauj vairāk ieskatīties mūsdienu pedagogijas pamatprincipā – mēs mācām daudzpusīgu skolēnu, ne tikai savu mācību priekšmetu.

Nākamajā nodaļā sekos autores gadījuma pētījuma apraksts un analīze par CLIL realizāciju un ietekmi, veidojot starppriekšmetu saikni starp vēsturi un angļu valodu Saldus novada pašvaldības Ezeres vidusskolas 10. klasē.

4. ATSEVIŠĶA GADĪJUMA PĒTĪJUMS STARPPRIEKŠMETU SAIKNES VEDOŠANĀ VĒSTURES UN ANĢĻU VALODAS STUNDĀS

Atsevišķa gadījuma pētījums tika veikts Saldus novada pašvaldības Ezeres vidusskolā laika periodā no 2013. gada marta līdz aprīlim. Pētījuma mērķis bija izveidot starppriekšmetu saikni vēstures un anĢļu valodas stundās un noteikt, ko skolēni iegūst un ko zaudē šīs saiknes veidošanas rezultātā.

Pētījums sastāvēja no trim galvenajiem posmiem:

Pirmajā posmā notika *sagatavošanās stundu vadīšana*. Pēc tam, kad autore bija izstudējusi teorētisko literatūru par savu pētāmo problēmu, tika *analizēti abu mācību priekšmetu standarti*, lai atrastu kopīgus bāzes punktus, uz kuru pamata varētu veidot starppriekšmetu saikni. Tad notika *pieejamo mācību materiālu apzināšana*. Sagatavošanos posmu noslēdza *skolēnu anketēšana* ar mērķi noteikt viņu attieksmi pret vēstures un anĢļu valodas mācību priekšmetiem, kā arī pieredzi starppriekšmetu saiknes veidošanā viņu mācību procesā.

Otrajā posmā norisinājās *stundu vadīšana*, kura laikā tika īstenota starppriekšmetu saikne, izmantojot CLIL pieeju, mācot vēsturi anĢļu valodā un apgūstot anĢļu valodu vēstures mācīšanas procesā.

Trešajā posmā *skolēni tika testēti un anketēti* par pētījuma laikā gūtajām zināšanām un pieredzi, bet autore *veica secinājumus*. Sava pētījuma noslēgumā autore *intervēja CLIL skolotāju* Ievu Apini. Secinājumu izvirzīšana balstījās uz to, ko, šādi veidota, starppriekšmetu saikne sniedz skolēniem un kādi ir tās trūkumi.

Atsevišķa gadījuma pētījumam autore izvēlējās 10. klasi. Pēc autores domām vēstures mācīšanai anĢļu valodā labāk būtu sagatavoti vidusskolas skolēni, jo viņi svešvalodu apgūst visilgāk un ir guvuši labākas valodas iemaņas nekā pamatskolas skolēni. Ezeres vidusskolā šajā mācību gadā ir tikai divas vidusskolas klases – 10. un 11. Izvēle par labu 10. klasei autore veica tāpēc, ka tajā ir augsts skolēnu īpatsvars, kuru sekmes ir optimālas un augstas, klase kopumā ir draudzīga, atvērta jaunām idejām, aktīvi piedalās klases darbā, motivēta. Papildus faktors bija arī apgūstamā vēstures tēma prakses laikā. Pašai autorei attīstīto viduslaiku tēma, ko apgūst 10. klasē šķita saistošāka par Franču revolūciju, ko prakses laikā apguva 11. klase.

Ezeres vidusskolas 10. klasē mācās 16 skolēni un šajā mācību semestrī viņiem pievienojās viena apmaiņas skolniece no Vācijas. Šis ir nozīmīgs faktors, jo skolēni, lai varētu komunicēt ar šo

skolnieci, ikdienas mācību procesā jau izmanto angļu valodu arī pārējos mācību priekšmetos un brīvajā laikā. Aptuveni divas trešdaļas skolēnu nāk no Ezeres pagasta un mācās Ezeres vidusskolā kopš 1. klases, atlikusī trešdaļa ir Zaņas pagasta jaunieši, kas Ezeres vidusskolai pievienojās 2009. gadā, atnākot uz 7. klasi pēc tam, kad tika slēgta Zaņas pamatskola. Šī iemesla dēļ skolēnu pieredze varētu nedaudz atšķirties attiecībā uz vēstures un angļu valodas mācīšanos, kā arī starppriekšmetu saiknes veidošanu. Kā jau autore minēja, klasē galvenokārt ir izteikti augsts skolēnu vērtējums mācībās, bet ir arī skolēni ar zemu vērtējumu, ļoti mazs ir skolēnu īpatsvars ar vidējo vērtējumu vēstures un angļu valodas priekšmetos.

Tā kā autore Ezeres vidusskolā pasniedz tikai angļu valodas priekšmetu, pētījums tika veikts vēstures mācīšanas pētnieciskās prakses laikā. Aptuveni mēnesi 10. klases skolēniem vēstures un angļu valodas stundas tika vadītas kopā, balstoties uz viduslaiku tēmu. Tālāk sekos sagatavošanās apraksts stundu vadīšanai.

4.1 Sagatavošanās stundu vadīšanai

Pētījuma sākumā autore iepazīnās ar teorētisko literatūru par starppriekšmetu saiknes veidošanu un CLIL pieeju, tad tika studēts vidusskolas vēstures un svešvalodas priekšmetu mācību standarts ar mērķi sameklēt tos punktus, uz kuru pamata varētu veiksmīgi veidot starppriekšmetu saikni. Vēstures un svešvalodas mācīšanas mērķi atšķiras. Vēsturi māca, lai sekmētu „izglītojamā kā demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības locekļa identitātes daudzpusīgu attīstību, izzinot Latvijas, Eiropas un pasaules vēstures procesus”.⁸² Savukārt svešvaloda skolā tiek mācīta, lai sekmētu „radošas personības izaugsmi, veicinot svešvalodu kompetentu lietošanu saziņā, mūžizglītībā un kultūru dialogā mūsdienu sabiedrībā”⁸³. Autore secina, ka abu priekšmetu mērķiem kopīgs ir *daudzpusīgas un radošas personības veidošana mūsdienu sabiedrībā*. Lai veicinātu šādas personības attīstību un pildītu valsts izglītības standarta izvirzītos uzdevumus, autore nolēma izvēlēties šādas standarta prasības, kuras pētījuma laikā centās izpildīt vai attīstīt abos priekšmetos vienlaicīgi. No vēstures standarta *Mācību priekšmeta obligātā satura*:

---

⁸² Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem. 2008.gada 2.septembrī Ministru kabineta noteikumi Nr.715. 14. Pielikums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=181216> [apskatīts 03.05.2013.].

⁸³ Turpat. 2. Pielikums.

6.8. viduslaiku Eiropas sabiedrība un tās attīstība ;

6.10. saimniecība un tās attīstība viduslaiku Eiropā;

6.11. viduslaiku pilsēta;

Apgūstamais vēstures saturs autori bija jāsaskaņo ar Ezeres vidusskolas vēstures skolotāju, balstoties uz viņas izstrādāto tematisko plānu.

No vēstures standarta *Pamatprasībām mācību priekšmeta apgūvē* tika izvēlētas šādas prasības:

8.1. izprot vēstures avotu funkcijas un nozīmi vēstures zinātnē;

8.3. izprot vēstures atspoguļojuma subjektivitāti;

8.6. pilnveido pamatskolā apgūto vēstures jēdzienu izpratni, izprot un lieto jaunus vēstures jēdzienus;

8.14. analizē cilvēku identitātes dažādos vēstures laikmetos;

8.18. izprot personības un sabiedrības attiecības viduslaikos;

9.8. raksturo darba dalīšanas vēsturi Eiropā un pasaulē;

11.1. analizē, vērtē un klasificē informācijas avotus, lieto tos vēstures procesa izziņāšanā, interpretēšanā un sava viedokļa argumentēšanā;

11.2. salīdzina un analizē dažādus vēsturiskos notikumus, procesus, personības, pamatojoties uz izvirzītajiem kritērijiem;

11. Vide un cilvēku saimnieciskā darbība:

11.1. sabiedrības struktūra:

11.1.7. izprot, ka saimniecībai iespējamās dažādas formas;

11.1.8. izprot, ka sabiedrību var iedalīt pēc mantiskā stāvokļa, kārtu (kastu) piederības, sociālā statusa un citiem principiem;

11.1.9. izprot sociālās diferenciacijas cēloņus;

11.1.10. izprot pretstatu starp pilsētām un laukiem;

11.1.20. izprot pilsētu kā sabiedrības struktūru;⁸⁴

No svešvalodas mācību priekšmeta standarta *Mācību priekšmeta obligātā satura* tika izvēlēts šāds saturs:

4. Komunikatīvā un valodas kompetence:

4.1. valoda – informācijas ieguves un izziņas līdzeklis;

4.2. valoda – informācijas līdzeklis saziņas procesā;

---

⁸⁴ Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu... 14. Pielikums.

5. Sociokultūras kompetence:

5.1. valoda – izziņas un sadarbības līdzeklis;

5.2. valoda – kultūras sastāvdaļa;

No svešvalodas standarta *Pamatprasībām mācību priekšmeta apgūvē* tika izvēlētas šādas daļas:

7. Komunikatīvā un valodas kompetence:

7.1. saprot un uztver plašu informāciju, dažādus teksta veidus;

7.2. uztver, atlasa, sistematizē un apkopo informāciju dažādiem mērķiem;

7.3. analizē un izvērtē mutvārdu un rakstveida tekstus un to saturu;

7.4. izmanto jaunākās informācijas tehnoloģijas;

7.5. spēj piedalīties dažādu veidu sarunās un diskusijās;

7.6. korekti pauž un argumentē savu viedokli un attieksmi runā un rakstos atbilstoši situācijai;

7.8. veido radošus un analītiskus tekstus, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus;

7.12. pilnveido prasmi skaidri un precīzi izteikt savas domas, izkopj izteiksmes daudzveidību;

8. Sociokultūras kompetence:

8.1. izprot un lieto visas valodas prasmes, stratēģijas un kompetences;

8.3. izmanto svešvalodu citu mācību priekšmetu apgūvē;

8.7. izmanto daudzveidīgas teksta interpretācijas iespējas;

8.8. ar izpratni uztver līdzīgo un atšķirīgo dažādās kultūrās;

8.9. izprot un ievēro saziņas un sadarbības principus;

8.10. uzklausa citus, kā arī izsaka savu viedokli, izmantojot piemērotākos valodas līdzekļus.⁸⁵

Svešvalodas mācību satura specifika ir tā, ka tās standartā netiek norādītas konkrētas tēmas (tās parādās tikai mācību programmā), kā tas tiek attēlots vēstures standartā, tādējādi apstiprinot autores iepriekš izteikto apgalvojumu, ka svešvalodas stundās var apgūt *jebkuru tēmu*, un šajā gadījumā tā būs saistīta ar viduslaikiem. Pētījuma laikā skolēni no viduslaiku tēmas apgūs trīs aspektus:

- 1) Feodālisms,
- 2) Viduslaiku sabiedrība,
- 3) Viduslaiku pilsētas.

---

⁸⁵ Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu... 2. Pielikums.

Kad autore noskaidroja, ko mācīs skolēniem un kādas prasmes attīstīs, tālāk sekoja nepieciešamo mācību materiālu angļu valodā apzināšana, atlasīšana un izstrāde. Šie materiāli tiks sīkāk apskatīti un analizēti pētījuma otrajā posmā, kad notika reālā stundu vadīšana.

Pirms stundu vadīšanas autore anketēja 10. klases skolēnus, lai noskaidrotu viņu attieksmi un intereses attiecībā uz vēstures un angļu valodas stundām, kā arī starppriekšmetu saiknes veidošanu. Tāpat autore cer uzzināt, vai šī attieksme būs mainījies pētījuma beigās. Anketu aizpildīja visi 17 skolēni, aizpildītās anketas paraugs ir apskatāms pielikumā Nr. 1.

Lai noskaidrotu skolēnu ieinteresētību, kas ir cieši saistīta ar motivāciju vēstures un angļu valodas priekšmeta apgūvē, pētījuma sākumā autore lūdza skolēniem atbildēt uz jautājumu – *vai viņiem patīk šie mācību priekšmeti*. Neskatoties uz to, ka studiju laikā autore bieži ir dzirdējusi no saviem kolēģiem, vēstures skolotājiem, to, ka skolēnus ir grūti motivēt mācīties vēsturi, **71%** Ezeres vidusskolas 10. klases skolēnu ir atbildējuši pozitīvi, sniedzot atbildi „jā” (47%) un „vairāk jā, nekā nē” (24%). Kā jau autore gaidīja, angļu valodas priekšmetam šie rādītāji ir nedaudz augstāki, proti, **88%** aptaujāto atzina, ka angļu valodu viņiem patīk mācīties (65%) vai vairāk patīk, nekā nepatīk (24%). Kopumā autore secina, ka pētījuma sākumā šī klase pret abiem mācību priekšmetiem ir noskaņota pozitīvi un ir motivēta tos apgūt.

Tālāk autore vēlējās uzzināt, *vai skolēniem kādreiz iepriekš ir piedāvāti mācību materiāli angļu valodā citos mācību priekšmetos*. Visu respondentu, izņemot vienu, atbilde bija negatīva. Lai gan anketas bija anonīmas, nebija grūti secināt, ka pozitīvās atbildes īpašniece ir apmaiņas skolniece no Vācijas, jo tikai viņa aizpildīja anketu angļu valodā, pie tam, viņas iepriekšējā mācību pieredze visvairāk atšķiras no pārējiem skolēniem. Tātad absolūtam vairākumam skolēnu nav pieredzes starppriekšmetu saiknes veidošanā ar angļu valodu.

Autore arī vēlējās uzzināt, *kas skolēnus motivē apgūt abus priekšmetus*. Lielākā atšķirība starp skolēnu motivāciju attiecībā uz abiem priekšmetiem ir tā, ka angļu valodai viņi redz lielāku pielietojumu dzīvē nekā vēsturei. Uz to norāda arī tas, ka neviens skolēns nav atzīmējis atbildi – „Angļu valodu ārpus skolas neizmantoju”. Tādējādi autore cer, ka ar starppriekšmetu saiknes palīdzību skolēni varētu saskatīt vēstures pielietošanas iespējas jau tagad, proti, izmantot to, lai apgūtu labāk svešvalodu.

Kā tika iepriekš noskaidrots, lielākā daļa skolēnu ir pozitīvi noskaņoti pret abiem mācību priekšmetiem, taču uz jautājumu, *vai skolēni vēlētos apgūt kādu priekšmetu angļu valodā*, tikai 41% sniedz pārliecinošu atbildi „jā”. 29% vairāk piekrīt šai idejai, nekā nepiekrīt, un tik pat liels ir skolēnu īpatsvars (29%), kas to vairāk nevēlētos darīt, nekā vēlētos vai nevēlētos nemaz. Kopumā

autore secina, ka pētījuma sākumā citu priekšmetu angļu valodā ir gatavas apgūt divas trešdaļas klases.

Uz jautājumu, *kuru mācību priekšmetu skolēni vēlētos apgūt*, atbildes bija dažādas. Populārākā atbilde bija *vēsture*. Pēc iepriekš anketā minētajiem jautājumiem respondenti droši vien nojauta, ka tieši vēsture ir potenciālais mācību priekšmets apgūšanai svešvalodā, un tas ietekmēja viņu atbildes. Otra populārākā atbilde bija *informātika*. Skolēni to pamatoja ar to, ka šādā gadījumā to būtu vieglāk saprast, tā kā datorterminus jau tagad zina angļu valodā. Starp skolēnu atbildēm bija arī *matemātika, fizika, ķīmija un mūzika*. Lielākoties skolēni to pamatoja ar to, ka viņiem jau tagad šis priekšmets labi padodas un būtu labi to integrēt ar svešvalodu, tādējādi gūstot jaunas zināšanas gan mācību priekšmetā, gan svešvalodā. Tie skolēni, kas nevēlējās apgūt kādu priekšmetu angļu valodā, to pamatoja, sakot, ka viņiem jau dzimtajā valodā ir grūti saprast kādu priekšmetu vai arī viņiem nepadodas angļu valoda. Autore secina, ka, pēc skolēnu domām, lai apgūtu kādu citu mācību priekšmetu angļu valodā, viņiem ir jābūt gan labām angļu valodas, gan priekšmeta zināšanām.

Pēdējie divi anketas jautājumi skāra tieši autores pētāmo sfēru, proti, *ko skolēni varētu iegūt no vēstures apgūšanas angļu valodā un ar kādām grūtībām varētu saskarties*. Absolūtais vairākums atbildēja, ka lielākais ieguvums būtu tas, ka *viņi paplašinātu vai palielinātu savas zināšanas gan angļu valodā (īpaši attiecībā uz vārdu krājumu), gan vēsturē*. Šādu atbildi sniedza 88% respondentu. Tālāk seko pārējais skolēnu ieguvumu uzskaitījums:

- *Būšu labāk motivēts;*
- *Vēstures stunda būs interesantāka;*
- *Uzlabošu savas vēstures sekmes, jo zinu angļu valodu;*
- *Uzlabošu savas angļu valodas prasmes;*
- *Vairāk runāšu angļu valodā;*
- *Ja studēšu ārzemēs vēsturi, tad to labāk sapratīšu;*
- *Uzzināšu vēsturiskus jēdzienus un personvārdus angļu valodā;*
- *Neiegūšu neko.*

Attiecībā uz grūtībām, ar kādām skolēni varētu saskarties šīs pieredzes laikā, skolēnu populārākā atbilde bija *atsevišķu vārdu nezināšana vai kaut kā nesaprašana (faktu, jēdzienu)*. Šādu atbildi sniedz 59% aptaujāto. 24% nepadz pilnīgi nekādas grūtības. Tāpat skolēni vēl pieminēja šādas grūtības:

- *Būs grūtāk atcerēties vēsturi;*
- *Būšu vairāk noslogots mācībās;*

- *Būs jāveic tulkošana.*

Pēc skolēnu anketēšanas autore secina, ka, neskatoties uz to, ka skolēniem nekad iepriekš nav bijusi pieredze angļu valodas mācību materiāla izmantošanā kādā citā mācību priekšmetā un to, ka viņi apzinās iespējamās grūtības, kādas varētu rasties apgūstot vēsturi angļu valodā, lielākā skolēnu daļa ir pozitīvi un atvērti noskaņota šādai pieredzei.

Nākamajā sadaļā autore sniegs raksturojumu vadītajām stundām klasē, proti, kā tad skolēni praktiski apguva vēsturi angļu valodā, īstenojot CLIL pieeju, lai īstenotu vai attīstītu iepriekš minētās abu mācību priekšmetu standarta izvirzītās prasības un prasmes.

4. 2 Stundu vadīšana

Tā kā prakses laikā vadīto stundu skaits angļu valodā un vēsturē ir samērā liels, lai raksturotu savu stundas vadīšanas pieredzi, kuras mērķis bija noteikt, ko šāda starppriekšmetu saiknes veidošana sniedz skolēnam un kādi ir tās trūkumi, autore nolēma balstīt šīs pieredzes aprakstu uz *mācību materiāliem*, kādi tika klasē izmantoti, un *aktivitātēm*, kādās piedalījās skolēni.

Ievadstundās par viduslaikiem skolēni saņēma vārdu sarakstu ar skaidrojumiem angļu valodā (skat. pielikumu Nr. 2) pašu vajadzībām, lai nepieciešamības gadījumā varētu sameklēt nezināmo vārdu skaidrojumu. Tāpat viņi saņēma personīgo vārdnīcu, kuru patstāvīgi pildīja visa mēneša laikā, pierakstot, attēlojot un analizējot ar viduslaikiem saistīto vārdu krājumu. Aizpildītās vārdnīcas paraugs ir redzams pielikumā Nr. 3. Ievadstundā skolēni zīmēja „zirnekli”, minot, ko viņi zina vai ar ko viņiem asociējas viduslaiki. Tad skolēni noskatījās daļu no īsfilmas⁸⁶ par viduslaiku raksturojumu un ar citas krāsas pildspalvu papildināja savu „zirnekli” ar jaunapgūto informāciju. Skolēna darba paraugs ir apskatāms pielikumā Nr. 4. Tāpat skolēni veica lasīšanas uzdevumu (pielikums Nr. 5), sekojot norādēm, un burtu jūklī meklēja ar viduslaikiem saistītos vārdiņus, vienlaikus kopīgi tos pārrunājot. Stundas noslēgumā skolēni pāros pārbaudīja viens otra zināšanas, uzdodot jautājumus no kartiņām (pielikums Nr. 6). Šīs stundas mērķis bija iepazīstināt skolēnus ar viduslaikiem un raisīt interesi par šo tēmu, kā arī ļaut praktiski pielietot angļu valodu.

Tālāk autore vēlētos iedalīt savu stundu vadīšanas pieredzi trijās daļās, atbilstoši tēmām, kas tika apgūtas. Pirmā tēma bija *feodālisms*. Šīs tēmas ietvaros tika apgūts standarta saturs *Viduslaiku*

⁸⁶ Middle Ages Introduction Bradley. Pieejams: <http://www.youtube.com/watch?v=NChmr3MjUb4> [aplūkots 10.05.2013].

Eiropas sabiedrība un tās attīstība (6.8.). To darot, skolēni guva izpratni par feodālo sistēmu, balstoties arī uz Lielbritānijas piemēru, uzzinot vairāk par Viljamu I Iekarotāju un kauju pie Hastingsas, kā arī strādāja pie sava vārdu krājuma palielināšanas un attīstīja dažādas valodas prasmes. Visi mācību materiāli un skolēnu darbu paraugi ir skatāmi pielikumos Nr. 7 – Nr. 15. Tālāk seko to sīkāka analīze.

Darba lapas 7. – 9. pielikumā ļāva skolēniem apgūt pamata vārdu krājumu un jēdzienus, tādējādi izpildot vēstures standarta 8.6. punktu – *pilnveido pamatskolā apgūto vēstures jēdzienu izpratni, izprot un lieto jaunus vēstures jēdzienus*, savukārt valodā skolēni šādi gatavojās attīstīt *komunikatīvo un valodas kompetenci, kur valoda ir informācijas ieguves un izziņas līdzeklis* (4.1.), kā arī pielietoja prasmi, ko attīstīja visa pētījuma laikā – *izmantojot svešvalodu citu mācību priekšmetu apgūvē* (8.3.).

Pielikumi Nr. 10. – 14. sastāv no dažādiem tekstiem un uzdevumiem saistībā ar feodālismu. Strādājot ar tiem, skolēni attīstīja sekojošas vēstures standarta prasības: *izprot personības un sabiedrības attiecības viduslaikos* (8.18.); *izprot, ka sabiedrību var iedalīt pēc mantiskā stāvokļa, kārtu piederības, sociālā statusa un citiem principiem* (11.1.8.); *izprot sociālās diferenciacijas cēloņus* (11.1.9.) Tas tika darīts, zīmējot feodālisma piramīdu 11. pielikumā un skatoties video (atsauce iekļauta 18. pielikumā); raksturojot feodālismu 12. pielikumā, veidojot stāstījumu no kāda vasaļa skatu punkta un skaidrojot jēdzienus 13. pielikumā, mutiski diskutējot par tekstu saturu un apspriežot viduslaiku monarha lomā 14. pielikumā. Savukārt veicot šos pašus uzdevumus, no svešvalodas standarta tika attīstītas prasmes *saprast un uztvert dažādus tekstu veidus* (7.1.); *uztvert, atlasīt, sistematizēt un apkopot informāciju dažādiem mērķiem* (7.2.); *veidot radošus un analītiskus tekstus, izmantojot daudzveidīgus informācijas avotus* (7.8.).

Šīs tēmas ietvaros tika arī pārrunāts, kādi viduslaiku rakstiskie avoti vispār ir pieejami: hronikas, tiesas reģistri, literatūra (lugas, dzejoļi un proza), viduslaiku mūzika, inventāra saraksti, nodokļi, likumi, svēto dzīves apraksti u.c. (skat. pielikumu Nr. 16). No avotiem detalizētāk tika apskatīta Anglijas zemes īpašumu Pastarās tiesas grāmata (*Domesday Book*) un par to pieejamā informācija internetā⁸⁷. Šie materiāli ļāva skolēniem attīstīt vēstures standarta prasmes: *izprast vēstures avota funkcijas un nozīmi vēstures zinātnē* (8.1.); *analizēt, vērtēt un klasificēt informācijas avotus, lietot tos vēstures procesa izziņāšanā, interpretēšanā un sava viedokļa argumentēšanā* (11.1). No svešvalodas standarta skolēni attīstīja prasmi *analizēt un izvērtēt rakstveida tekstus un to*

---

⁸⁷ Informācija un avoti no Anglijas zemes īpašuma grāmatas: <http://www.domesdaybook.co.uk/index.html>; http://www.bbc.co.uk/history/british/normans/doomsday_01.shtml; <http://www.middle-ages.org.uk/domesday-book.htm> [aplūkoti 10.05.2013.].

saturu (7.3.); izmantot jaunākās informācijas tehnoloģijas (7.4.) kā arī sāka izpildīt pamatprasību *izprast un lietot visas valodas prasmes, stratēģijas un valodas kompetences* (8.1.), ko turpināja darīt visa pētījuma laikā.

Pielikumā Nr. 17 var sīkāk apskatīt vienu stundas plānu tēmai feodālisms un PPT sagatavoto prezentāciju šai stundai (pielikums Nr.18).

Otrā tēma bija **viduslaiku sabiedrība**. Skolēni iepazīna viduslaiku sabiedrības iedalījumu, bet tā kā zemnieki un strādnieki pārstāvēja lielāko sabiedrības daļu viduslaikos, tad autore apzināti šai daļai veltīja lielāku uzmanību. Skolēnu darba paraugi un mācību materiāli ir apskatāmi pielikumos Nr. 19 – 25.

Tā kā viduslaiku sabiedrība ir cieši saistīta ar feodālo iekārtu, skolēni turpināja attīstīt iepriekš minētās vēstures standarta prasmes (*Nr. 8.18., 11.1.8., 11.1.9*), pildot 19. pielikuma darba lapu, kurā raksturoja sabiedrības iedalījumu, lasot 20. pielikuma teksta „Dzīve muižā” daļas un, strādājot grupās, meklēja atbildes uz jautājumiem un pēc tam dalījās ar šo informāciju ar pārējām grupām, kā arī veica faktu interpretāciju. Strādājot grupās, no svešvalodas standarta skolēni attīstīja *sociālkultūras kompetenci, kur valoda ir izzīņas un sadarbības līdzeklis* (5.1.), *pilnveidojot prasmi skaidri un precīzi izteikt savas domas* (7.12.); *izprast un ievērot saziņas un sadarbības principus* (8.9.).

No avotiem skolēniem tika piedāvāts kāds pirms 600 gadiem uzrakstīts dzejolis (pielikums Nr. 23) par zemnieka dzīvi ar nolūku apskatīt viduslaiku zemnieka raksturojumu no laika biedra redzes punkta. Otra avotu kopa bija Lutrella Psaltērijs jeb Psalmu grāmatas (*Luttrell Psalter*) materiāli, kurā skolēni grupās strādāja pie vizuālo avotu analīzes (pielikums Nr. 24), attīstot iepriekš minētās ar avotiem saistītās vēstures standarta prasmes, kā arī prasmi *izprast vēstures atspoguļojuma subjektivitāti* (8.3.). No svešvalodas standarta skolēni attīstīja prasmi *korekti paust un argumentēt savu viedokli un attieksmi runā un rakstos* (7.6.).

Skolēni arī spēlēja kādu izglītojošu internetspēli „Viduslaiku dzīves spēle”⁸⁸, ko piedāvā Londonas muzeja saite zem sadaļas „Viduslaiku Londona”. Šajā spēlē skolēnam bija jāizvēlas viens varonis, viduslaiku bērns, un „jāizdzīvo” visa dzīve no bērnības līdz vecumdienām. Sākumā tika sniegts šī bērna raksturojums, proti, no kādas ģimenes viņš nāk, un turpmāk skolēnam ir jāveic dažādas izvēles šīs personības dzīvē, balstoties uz viņa piederību sabiedrības kārtai (piemēram, kur un vai mācīties/strādāt, ko precēt utt.). Šī aktivitāte lika skolēnam domāt, kā viduslaiku cilvēkam dažādos dzīves posmos un situācijās.

⁸⁸ „Viduslaiku dzīves spēle”. Pieejama: <http://www.museumoflondon.org.uk/london-wall/Whats-on/Galleries/medieval/Games/Apprentice.htm> [aplūkota 10.05.2013.].

Tāpat, lai veidotu starppriekšmetu saikni ne tikai ar Lielbritānijas vēsturi, autore mēģināja saistīt viduslaiku dzimtcilvēku stāvokli ar ASV vergu situāciju pirms Pilsoņu kara, pārrunājot kopīgo un atšķirīgo (skat. pielikumu Nr. 25), tādējādi attīstot vēstures standarta prasmi *salīdzināt un analizēt dažādus vēsturiskos notikumus, procesus, pamatojoties uz izvirzītajiem kritērijiem* (11.2.). No svešvalodas standarta tika attīstīta *sociālkultūras kompetence, valoda – kultūras sastāvdaļa* (5.2.) un prasme *ar izpratni uztvert līdzīgo un atšķirīgo dažādās kultūrās* (8.8.).

Viens šīs tēmas stundas plāns ir pievienots pielikumā Nr. 26.

Noslēdzošā tēma bija **viduslaiku pilsētas**. Skolēni uzzināja viduslaiku pilsētu raksturojumu un to nozīmi viduslaiku sabiedrībā. Tāpat viņi apguva viduslaiku arodus, profesijas un ģilžu nozīmīgumu. Apgūstot viduslaiku arodus angļu valodā, skolēniem bija iespēja meklēt sakarības starp mūsdienās sastopamajiem uzvārdiem angļu valodā (*Smith, Miller* u.c). Skolēni arī guva ieskatu par Melno nāvi jeb mēri un tā ietekmi pilsētās. Šīs tēmas apgūvē skolēni strādāja ar tekstiem un darba lapām, kuras ir atrodamas pielikumos Nr. 27 – 34.

Lasot tekstus par viduslaiku pilsētām un ģildēm, diskutējot par pilsētu un ģilžu rašanās iemesliem, to darbību un nozīmi, kā arī pildot attiecīgos uzdevumus, skolēniem bija iespēja attīstīt šādas vēstures standartā minētās prasmes: *izprot pretstatu starp pilsētām un laukiem* (11.1.10.); *izprot pilsētu kā sabiedrības struktūru* (11.1.20.); *izprot, ka saimniecībai ir iespējamās dažādas formas* (11.1.7.); *raksturo darba dalīšanas vēsturi Eiropā* (9.8.). Savukārt no svešvalodas standarta skolēni attīstīja prasmes *spēt piedalīties dažāda veida sarunās un diskusijās* (7.5.); *izmantot daudzveidīgās teksta interpretācijas iespējas* (8.7.) un *uzklausīt citus un izteikt savu viedokli, izmantojot piemērotākos valodas līdzekļus* (8.10.).

Arī šīs tēmas viens stundas plāns atrodas pielikumā Nr. 35 un PPT prezentācija – pielikumā Nr. 36.

Autore uzskata, ka augstāk minētie mācību materiāli un klases aktivitātes ļāva izpildīt iepriekš atlasītās abu mācību priekšmetu standarta prasības un attīstīt tajās minētās prasmes starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā.

Pētījuma nobeiguma un secinājumu veikšana ir aprakstīta pēdējā sadaļā.

4. 3 Pētījuma nobeigums

Pēc tam, kad autore bija novadījusi prakses laikā paredzētās stundas, veidojot starppriekšmetu saikni, skolēni rakstīja autores veidotu *noslēguma kontroldarbu* (pielikums Nr. 37). Šī kontroldarba sīkāka analīze sniedz priekšstatu par to, cik labi skolēni ir apguvuši ar viduslaikiem saistītās tēmas starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā.

Kontroldarbu autore izstrādāja pati, balstoties uz skolēnu apgūtajām tēmām. Darbs sastāvēja no 9 uzdevumiem. Izpildes laiks tika paredzēts 2 mācību stundas. Kontroldarbs tika vērtēts ar divām atzīmēm: vienu vēsturē, otru angļu valodā. Izpildot visus uzdevumus pareizi, skolēni varēja saņemt 110 punktus. Lai gan visi uzdevumi bija sastādīti angļu valodā, skolēni tika iedrošināti pēc vajadzības papildināt atbildes arī latviešu valodā, šādi nodrošinot to, lai neciestu priekšmeta saturs.

Pirmie četri uzdevumi bija saistīti ar viduslaiku jēdzieniem un vārdu krājumu angļu valodā. Skolēniem bija jāsavēl jēdzieni/vārdi ar to skaidrojumiem, jāievieto tie tekstā trūkstošās vietās, pašiem jāsniedz jēdzien/vārdu skaidrojums. Strādājot ar vārdiem/jēdzieniem skolēni varēja saņemt 32 punktus jeb gandrīz 30% no sava vērtējuma.

5. un 6. uzdevums bija atvērta tipa jautājumi, kur skolēniem bija jāsniedz atbildes uz jautājumiem, parādot savu izpratni un zināšanas par viduslaiku pilsētām, ģildēm, ekonomiku, sabiedrību un feodālo sistēmu. Par šiem uzdevumiem skolēni varēja saņemt 33 punktus jeb 30% sava vērtējuma.

7. uzdevumā skolēni strādāja ar 3 rakstiskajiem avotiem, meklējot vajadzīgo informāciju un pierakstot savus secinājumus tabulā. Šis uzdevums bija 18 punktu vērts jeb aptuveni 16% no kopējā vērtējuma.

8. uzdevums bija klausīšanās uzdevums, kas tika novērtēts ar 10 punktiem jeb nepilniem 10% no visa kontroldarba. Lai izpildītu šo uzdevumu, skolēni skatījās / klausījās izglītojoša raidījuma daļu⁸⁹ par Lutrell Psalter grāmatu un atzīmēja patiesos/nepatiesos apgalvojumus. Noslēguma 9. uzdevums bija saistīts ar iepriekšējo, jo skolēniem bija jāuzraksta neliels pārspriedums, analizējot, cik noderīga ir šī grāmata viduslaiku Anglijas izzināšanai, cik uzticama tā ir un vai tā tiešām parāda, kā dzīvoja viduslaiku cilvēks. Par šo uzdevumu skolēni varēja iegūt 17 punktus jeb 15% no sava vērtējuma.

---

⁸⁹ Skatīt: <http://www.youtube.com/watch?v=vJjCkkKh1CI> un <http://www.youtube.com/watch?v=7Kw-W05ybT4>

No 17 klases skolēniem, kontroldarbu izpildīja 14. Vislabāk skolēniem veicās 8. – klausīšanās uzdevumā, vidēji 80% atbilžu bija pareizas. Šāds iznākums ir likumsakarīgs, jo skolēnam bija tikai jāsadzird pareizā informācija, nebija jābūt nekādām iepriekšējām zināšanām, tāpat nebija jāveic secinājumi. Pie tam, pareiza/nepareiza apgalvojuma atzīmēšana vienmēr paver lielu iespēju atbildi uzminēt.

Nākamie veiksmīgāk izpildītie uzdevumi ir pirmie četri, kur skolēni strādāja ar jēdzieniem un vārdu krājumu. Šeit 72% tika izpildīti pareizi. Autore secina, ka skolēni ir palielinājuši savu vārdu krājumu un izpratni par jēdzieniem, visdrīzāk pateicoties tam, ka aktīvi tos ir pielietojuši mācību stundās, pildot dažādas darba lapas un piedaloties mācību aktivitātēs.

Arī 5. un 6. uzdevumā skolēnu rezultāti bija virs vidējā. Sniedzot atbildes uz jautājumiem par viduslaiku apgūtajām tēmām, skolēni balstījās uz apgūtajām zināšanām. Šo uzdevumu izpilde ir mērāma 63 %. Tie parādīja, ka skolēnu faktoloģiskās zināšanas un izpratne par viduslaiku apgūtajām tēmām ir virs vidējā līmeņa, bet ne augsta. Uz šiem jautājumiem aptuveni puse klases skolēnu, sniedzot savas atbildes, tās papildināja arī latviešu valodā. Tas liek secināt, ka skolēniem radīja grūtības atbilžu sniegšana bez atbalsta svešvalodā, kas varētu ietekmēt atbilžu kvalitāti, ja skolēni iepriekš netiktu iedrošināti sniegt šīs atbildes arī latviešu valodā.

Tikai pa 2% mazāk, proti, 61% ir sniegtas pareizās atbildes 7. uzdevumā – lasot rakstiskos avotus. Visvairāk skolēni ieguva punktus no informācijas atrašanas tekstā, grūtāk gāja ar secinājumu veikšanu un vispārināšanu. Vēlāk vairāki skolēni atzina, ka bija grūti izprast teksta saturu, līdz ar to arī izpildīt uzdevumu.

Sliktākie rezultāti tika uzrādīti pēdējā – pārsprieduma uzdevumā. Tā izpilde ir mērāma tikai 50%. Pēc kontroldarba izlabošanas, autore vaicāja skolēniem viņu domas par to, un pēc skolēnu atbildēm var secināt, ka viņiem sagādāja grūtības secinājumu un analīzes veikšana, jo bija nepieciešams argumentēti pierādīt avotu nozīmi un uzticamību, balstoties uz redzēto video un iepriekš stundā apgūto saistībā ar šo avotu kopu. Tā kā tas ir pēdējais uzdevums, skolēni arī atzina, ka bija noguruši un veltīja tam mazāk laika un pūles. Vairāki skolēni atzina, ka viņiem sagādāja grūtības arī īsa, bet argumentēta pārspriedumu rakstīšana angļu valodā. Arī šī uzdevuma izpildē skolēni pielietoja latviešu valodu.

Kopumā skolēnu kontroldarba rezultāti bija labi, līdzvērtīgi tiem vērtējumiem, kādus skolēni parasti gūst vēstures un angļu valodas priekšmetos. Taču ir arī jāņem vērā subjektīvais vērtēšanas faktors. Dažos uzdevumos skolēniem tika piešķirts pilns punktu skaits par līdz galam nepilnīgu atbildi angļu valodā. To darot, autore vēlējusies samazināt risku, ka skolēna angļu valoda tiktu

vērtēta augstāk par saturu, ko viņš vai viņa sniedz. Tāpēc var secināt, ka autore ir pazeminājusi savas prasības attiecībā uz skolēnu sasniegumu vērtēšanu šajā pētījuma posmā. Šeit arī atklājas viena no CLIL lielākajām nepilnībām – skolēnu sasniegumu vērtēšana. Šī pētījuma laikā, autore novērtēja skolēna sasniegumus ar 2 vienādām atzīmēm – vēsturē un angļu valodā. Pēc autores domām, tas bija objektīvākais veids, jo valoda un saturs ir tik cieši saistīti kopā CLIL apmācībā, ka to atdalīšana ir gandrīz neiespējama.

Tāpat analizējot skolēnu kontroldarbus, autore nonāca pie secinājuma, ka parasti vājāko skolēnu sniegums angļu valodā, atspoguļojās arī viņu sniegumā vēsturē. Kontroldarbu uz neapmierinošu vērtējumu uzrakstīja 2 skolēni, kuri bieži arī angļu valodas kontroldarbos saņem šādus vērtējumus. Šādi skolēni zaudē iespēju iegūt augstāku vērtējumu vēsturē nepilnīgu angļu valodas zināšanu dēļ.

Otrs secinājums ir tāds, ka tradicionālā vērtēšana – kontroldarbs vai eksāmens – nav CLIL pieejai labvēlīga, jo trūkst skaidru vērtēšanas kritēriju. Iespējams, projekta izstrāde vai prezentācijas sniegšana varētu sniegt objektīvākus rezultātus.

Intervijā CLIL skolotāja Ieva Apine no Baložu vidusskolas atzina, ka šis ir lielākais CLIL apmācības trūkums, un viņa izvairās no skolēnu vērtēšanas, jo CLIL pieeju izmanto tikai fakultatīvajās nodarbībās pamatskolā un papildus mācību materiālu sniegšanā vidusskolā. Attiecībā uz CLIL pieejas priekšrocībām, balstoties uz savu mācīšanas pieredzi, skolotāja Apine min, ka, šādi veidojot starppriekšmetu saikni, skolēni nostiprina zināšanas abos priekšmetos; saprot, ka var pielietot vēstures zināšanas caur valodu; saprot, ka angļu valodu var pielietot, lai atrastu un uzzinātu informāciju par vēsturi, un turpina to darīt.

Tātad, balstoties uz CLIL skolotājas Ievas Apines pieredzi, starppriekšmetu saiknes veidošana uz CLIL pamata, bagātina skolēnu gan saturā, gan valodā.

Pētījuma beigās autore lūdza skolēnus aizpildīt anketu, lai viņi raksturotu pētījuma laikā gūto pieredzi, palīdzot autorei nonākt pie secinājumiem, ko skolēni gūst un ko zaudē autores izvēlētās starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā. Šo anketu, tāpat kā pirmo, aizpildīja visi 17 klases skolēni. Anketa sastāvēja no 5 jautājumiem. 1. jautājumā skolēni atzīmēja apgalvojumus, paužot savas domas. Viņu atbildes un autores veiktie secinājumi ir apskatīti tālāk.

Lai gan pētījuma sākumā 10. klasē bija vairāki skolēni, kas atzina, ka viņiem vēsture un/vai angļu valoda nepatīk vai drīzāk nepatīk, nekā patīk, tad, apgūstot abus priekšmetus kopā, tikai 1 skolēnam šī pieredze vairāk nepatika, nekā patika. Tādējādi autore sliecas secināt, ka šo *abu*

priekšmetu integrēšana ir palielinājusi par tiem interesi arī skolēniem, kuriem iepriekš tie nav patikuši.

„Tīrā” veidā īstenotai CLIL pieejai ir daudz trūkumu skolās, ko var novērst, ja angļu valodā izmanto papildus materiālus vēstures stundās vai atsevišķos gadījumos angļu valodas stundās par saturu izvēlas vēstures tēmas. Tāpēc autore vēlējas uzzināt, vai skolēni arī turpmāk labprāt izmantotu vēstures stundās papildmateriālus angļu valodā. Uz šo jautājumu pozitīva atbilde bija 76% skolēnu. Ņemot vērā, ka šīs klases skolēniem šī bija pirmā pieredze darbā ar materiāliem angļu valodā citu priekšmetu apgūvē, autore secina, ka ***papildmateriālu izmantošana angļu valodā vēstures stundās ir lietderīga.***

Neskatoties uz to, ka kopumā skolēni sniedz pozitīvas atsauksmes par šo pieredzi, 41% atzina, ka viņiem sagādāja grūtības apgūt vēsturi angļu valodā. Līdzīgs skolēnu īpatsvars (35%) atzīst, ka viņiem sagādāja grūtības orientēties mācību materiālos, bet 47% skolēnu apgalvo, ka viņiem bija jāvelta vairāk laika un pūles, šādi apgūstot mācību priekšmetus. Autore secina, ka šāda starppriekšmetu saiknes veidošana ir ***papildus noslogotība skolēniem.***

Tā kā 82% skolēnu piekrīt, ka pētījuma laikā paplašināja savu redzesloku un guva iespējas vairāk iepazīt Lielbritānijas un ASV kultūru, autore secina, ka starppriekšmetu saiknes veidošanas rezultātā skolēniem ***rodas plašāks skatījums un labāks priekšstats par citām kultūrām.***

Attiecībā uz motivācijas pieaugumu, 70% skolēnu apgalvoja: viņu motivācija mācīties vēsturi ir pieaugusi, bet 88% to pašu atzina attiecībā uz angļu valodu. Tāpat pētījuma laikā autore novēroja, ka daži skolēni piedalījās aktīvāk mācību procesā nekā iepriekš. Autore secina, ka starppriekšmetu saiknes veidošana ***palielina skolēnu motivāciju apgūt abus priekšmetus.***

Visi skolēni piekrīt, ka šādi veidota starppriekšmetu saikne sniedz iespēju strādāt ar avotiem un mācību materiāliem, kas nav pieejami latviešu valodā, bet 82% atzina, ka viņi guva iespēju vairāk izmantot informāciju tehnoloģijas vēstures apgūvē, un visi skolēni piekrita, ka viņiem bija iespēja attīstīt radošumu. Līdz ar to autore secina, ka starppriekšmetu saiknes ***veidošana sniedz lielāku piekļuvi dažādiem mācību materiāliem, kā arī dažādo mācību formas, kas savukārt arī attīsta radošumu.***

88% atzina, ka viņi guva jaunas un nostiprināja jau esošās zināšanas vēsturē, vienlaikus gūstot iespēju mērķtiecīgi/jēgpilni pielietot angļu valodu. Līdz ar to var secināt, ka starppriekšmetu saikne starp vēsturi un angļu valodu ***nostiprina un sniedz jaunas zināšanas, kā arī attīsta prasmes abos mācību priekšmetos.***

Tikai 2 skolēni jeb 12% uzskata, ka viņu zināšanas angļu valodā nebija pietiekamas, lai veiksmīgi piedalītos vēstures stundās. Augsts skolēnu īpatsvars – 88%, tic, ka, apgūstot vēsturi angļu valodā, viņi to apgūs tikpat labi kā latviešu valodā. Lai gan klasē ir vairāk skolēnu, kuru angļu valodas zināšanas parasti ir novērtētas zem vidējā līmeņa, veiksmīga CLIL realizācijas rezultātā, kas, piemēram, ietver kooperatīvās mācīšanās paņēmienus un skolēnu pastiprinātu atbalstu starppriekšmetu saiknes veidošanā, **skolēnam ir iespēja veiksmīgi piedalīties vēstures apgūšanas procesā arī ar zemām valodas zināšanām.**

Visi 17 skolēni piekrita apgalvojumam – „apgūstot vēsturi angļu valodā, es guvu pozitīvu pieredzi”. Balstoties uz šo un iepriekšminētajiem apgalvojumiem, kā arī to, ka iepriekš izvirzītās standarta prasības tika pielietotas, autore secina, ka starppriekšmetu saikne vēstures un angļu valodas stundās, viduslaiku tēmas ietvaros 10. klasē, ir veidota veiksmīgi.

Taču, neskatoties uz to, skolēni ir piedzīvojuši gan CLIL trūkumus, gan priekšrocības. Autorei šķita lietderīgi uzzināt, ja skolēniem viņu apmācība būtu jāsadala – kādas būtu šīs attiecības satura un valodas integrētā apgūvē. Aptauja parāda, ka angļu valoda, pēc skolēnu domām, nedaudz dominē pār vēsturi, proti, to attiecība ir 57% pret 43%. Šie skaitļi arī norāda, ka kopumā abiem priekšmetiem tika veltīta līdzvērtīga uzmanība, tādējādi **līdzsvarojot satura un valodas attiecības.**

Anketas 3. jautājumā skolēniem tika lūgts raksturot savus ieguvumus, apgūstot vēsturi angļu valodā. Populārākās atbildes ietvēra *plašākas zināšanas vēsturē* (piemēram, labāk izpratu feodālās sistēmas būtību) un *labāka angļu valodas apgūšana* (piemēram, apguvu specifiskus vārdus). Pārējās atbildes bija līdzīgas tām, ko skolēni paredzēja un pauda 1. anketā. Bet kāds skolēns piebilda, ka, lasot angļu valodā, bija nepieciešams vairāk iedziļināties, un tādējādi viņš esot spējis labāk atcerēties saturu. Skolēnu atbildes apstiprināja CLIL pieejas pamatprincipu, ka integrētā apgūvē **valoda un saturs bagātina viens otru.**

Raksturojot grūtības, ar kādām skolēni saskārās, viņi minēja šādas: *nesaprotami vārdi, daudz materiāli / papīri, daudz jālasa, papildus mājasdarbi, jālasa atkārtoti, lai varētu iedziļināties un izprast teksta saturu.* Autore uzskata, ka šie ir vērā ņemami trūkumi, kas skolēniem ar zemu motivāciju varētu traucēt apgūt īpaši vēsturi, jo ar šādām grūtībām skolēni parasti nesaskaras vēstures mācīšanās procesā, taču saskaras svešvalodas apgūšanā.

Pēdējā jautājumā skolēni varēja brīvi izteikties attiecībā uz šo pieredzi. Lielākā daļa respondentu to raksturoja šādi: *bija interesanti; patika; šādi vēsture patika vairāk; radošas stundas; patika filmiņas; skolotāja palīdzēja; gribētu mācīties vēl tā.* Kā jau autore iepriekš secināja, skolēni pētījuma laikā guva pozitīvu pieredzi. Lai gan ir jāņem vērā to, ka pētījums ilga tikai mēnesi,

skolēniem vēsturi pasniedza cita skolotāja, līdz ar to skolēni varētu pozitīvi reaģēt uz pārmaiņām kā tādām.

Starppriekšmetu saiknes veidošana ir virziens, kurā strādā daudzi skolotāji, jo tā ļauj saskatīt tēmas kopsakarībā, ne vienpusēji, tādējādi arī redzot saistību ar apkārtējo pasauli. No veiktā pētījuma autore secina, ka veiksmīgas starppriekšmetu saiknes pamatā ir kopīga tēma un prasmes, kuras attīstīt šīs tēmas ietvaros. Sasaistot vēsturi ar svešvalodu, šīs prasmes var saskanēt, piemēram, strādājot ar rakstiskiem avotiem, no vēstures priekšmeta standarta pamatprasības var pilnveidot prasmi *analizēt, vērtēt un klasificēt informācijas avotus, lietot tos vēstures procesu izzināšanā, interpretēšanā un sava viedokļa argumentēšanā* (11.1.), ko var veiksmīgi saistīt ar svešvalodas mācību standarta pamatprasību: *uztvert, atlasīt un sistematizēt un apkopot informāciju dažādiem mērķiem* (7.2.) un prasmi *korekti paust un argumentēt savu viedokli un attieksmi runā un rakstos atbilstoši situācijai* (7.6.). Balstoties uz šī piemēra, strādājot ar vēstures avotiem, ir iespējams vienlaicīgi attīstīt abu priekšmetu standartu prasmes. Taču šīs prasmes var arī atšķirties, piemēram, vienas tēmas ietvaros – viduslaiku pilsēta – skolēns, strādājot ar tekstu vai avotiem par viduslaiku pilsētām un vēlāk par to diskutējot, izpilda vēstures standarta pamatprasību – *izprast pilsētu kā sabiedrības struktūru* (11.1.20.), bet no svešvalodas standarta izpilda pamatprasības – *izmanto daudzveidīgas teksta interpretācijas iespējas* (8.7.) un *spēj piedalīties dažādu veidu sarunās un diskusijās* (7.5.). Lai gan otrajā gadījumā prasmes atšķiras, balstoties uz kopīgu tēmu gan vēsturē, gan svešvalodā, ir iespējama veiksmīga starppriekšmetu saiknes veidošana. Lai šo starppriekšmetu saikni padziļinātu, ir iespējams piesaistīt kultūras elementu, piemēram, ja tēma ir viduslaiku pilsētas, tad par apguves pamatu var izvēlēties Anglijas pilsētas.

Pētījuma pieredze ļauj autorei secināt, ka, veidojot starppriekšmetu saikni ar svešvalodu, skolotājs ir īpaši nozīmīgs atbalsta sniegšanā skolēniem, nodrošinot, ka arī skolēni ar zemākām valodas zināšanām spēj sekot līdzi. Viens no neskaidrākajiem jautājumiem, vai CLIL tiešām ir paredzēts visiem skolēniem. No vienas puses, autores pieredze rāda, ka svešvalodas klasēs skolotājam bieži ir jāsastopas ar skolēniem ar ļoti atšķirīgām valodas prasmēm, un tomēr, visdrīzāk pateicoties skolotājas kompetencei tikt galā ar šādu situāciju, skolēni veiksmīgi apgūst valodu. Uz šī pamata autore sliecas domāt, ka arī priekšmeta apguve var būt veiksmīga. Taču, no otras puses, klasēs, kur skolēnu valodas prasmes ir labas, likumsakarīgi, ka tās paaugstināt ir vieglāk. Ja tiek pieņemts, ka valoda ir pamats, uz kura „būvēt priekšmetu”, šajā gadījumā vēsturi, tad veiksmīgāk to darīt ir uz laba pamata, labas valodas bāzes. Taču CLIL šādu pieņēmumu neizvirza, tieši pretēji, tā pamatā ir uzskats, ka skolēna zināšanas un prasmes var celt vienlaicīgi, paņemot „ķieģelīti” no

priekšmeta bloka un „ķieģelīti” no valodas bloka. Skolās šo pamatu celšana notiek pamatskolas posmā, tas arī izskaidro, kāpēc tās skolas, kas Eiropā ievieš CLIL klases, cenšas to darīt pēc iespējas agrākā izglītības posmā, lai skolēnu „zināšanu māja” tiktu būvēta no abu „ķieģeļu” veidiem. Ja tas netiek darīts, pamats var būt nestabils, kur dominē viena vai otra disciplīna, tādējādi apgrūtinot turpmāko „celtniecību”, šādos gadījumos CLIL skolotājam „pamati ir jāizlīdzina”. Taču CLIL nav domāts tikai zināšanu „pamatu celtniecībai”, viens no CLIL komponentiem – izziņas spējas – nodrošina iespējamību apgūt jebkuru priekšmetu arī dziļākā pakāpē. CLIL veiksmē slēpjas arī kompetentā skolotājā abās nozarēs.

Beigu secinājumi par starppriekšmetu saiknes veidošanas pieredzi starp vēsturi un angļu valodu, kā arī skolēnu ieguvumiem un zaudējumiem šīs prakses rezultātā ir apskatāmi secinājumu sadaļā.

SECINĀJUMI

Diplomdarba pētījuma gaitā autore nonāca pie secinājumiem, balstoties uz teorētisko materiālu studēšanu par starppriekšmetu saiknes veidošanu un CLIL pieeju vēstures mācīšanā, atsevišķa gadījuma pētījuma laikā gūto stundu vadīšanas pieredzi starppriekšmetu saiknes veidošanā, skolēnu anketām un aizpildītā kontroldarba analīzi, kā arī interviju ar CLIL skolotāju Ievu Apini.

Autore uzskata, ka skolēnu ieguvumi un zaudējumi ir jānovēro uz veiksmīgas starppriekšmetu saiknes piemēra. Lai gan pētījums parāda, ka šī saikne kopumā bijusi veiksmīga, jo autore veidoja starppriekšmetu saikni uz kopīgas tēmas, prasmēm, iekļaujot arī angļiski runājošo valstu kultūras elementus, tomēr autores pieredzes trūkums vēstures mācīšanā varētu ietekmēt pētījuma iznākumu, jo par veiksmīgu starppriekšmetu saikni visvairāk atbild skolotājs. Līdz ar to autores secinājumi atbilst patiesībai veiktajā pētījumā Ezeres vidusskolā 10. klasē ar realizētu tādu starppriekšmetu saikni, kāda tā ir aprakstīta iepriekš. Mainoties klasei, izvēlētajam saturam, mācību materiāliem, avotiem, skolēnu sasniegumu vērtēšanas paņēmieniem, klasē novadītajām aktivitātēm u.c. apstākļiem, varētu mainīties arī skolēnu ieguvumi un zaudējumi.

Balstoties uz autores veikto pētījumu skolēnu ieguvumu un zaudējumu noteikšanā, veidojot starppriekšmetu saikni vēstures un angļu valodas stundās, autores secinājumi attiecībā uz **abiem mācību priekšmetiem** ir šādi:

1. Skolēnu zināšanas un prasmes pieaug, nostiprinās un attīstās abos mācību priekšmetos.
2. Skolēnu interese un motivācija apgūt abus mācību priekšmetus pieaug.
3. Skolēniem rodas plašāks skatījums un labāks priekšstats par citām kultūrām.
4. Skolēniem paveras lielāka izvēle mācību materiālu piekļuvē un pielietošanā.
5. Skolēnu mācību formas dažādojas, vairāk attīstot radošumu.
6. Skolēnu sasniegumu vērtēšanai ir neskaidri kritēriji, kas nav veiksmīgi piemērojami kontroldarbu vērtēšanai.
7. Skolotāja kompetences un pieredzes trūkums abos mācību priekšmetos var ietekmēt skolēnu sastura apguvi.

Attiecībā uz abiem mācību priekšmetiem, skolēnu ieguvumu ir vairāk, taču no zaudējumiem, kas skar abus priekšmetus, ir neskaidrie vērtēšanas kritēriji un skolotāja sniegums, kas visnotaļ nav skolēnam mazsvarīgs.

Papildus iepriekš minētajiem ieguvumiem un trūkumiem, autore sniedz arī secinājumus, kas skar skolēnu intereses attiecībā uz *vēstures mācību priekšmetu*:

1. Abu mācību priekšmetu standarti un CLIL pieejas elastība starppriekšmetu saiknes veidošanā ļauj skolēnam apgūt jebkuru vēstures tēmu.
2. Skolēni ar dažādu zināšanu līmeni svešvalodā var veiksmīgi piedalīties vēstures apguvē klasē.
3. Vērtējot skolēnu sniegumu, skolēnu svešvaloda var tikt novērtēta pāri zināšanām.
4. CLIL apmācība pieprasa papildus noslogotību un pūles vēstures apguvē.
5. Prasības attiecībā pret vēstures priekšmetu var tikt pazeminātas un saturs vienkāršots.

Attiecībā uz *angļu valodas mācību priekšmetu* uz CLIL pamata veidotā starppriekšmetu saikne ar vēsturi:

1. Sniedz iespēju attīstīt visas valodas prasmes un kompetences.
2. Sniedz mērķtiecīgu svešvalodas pielietojumu.
3. Ierobežo saturu valodas apguves procesā.

Augstāk minētie ieguvumi un zaudējumi, ko sniedz starppriekšmetu saiknes veidošana vēstures un angļu valodas stundās ļauj konstatēt to, ka darba mērķis – izveidot starppriekšmetu saikni vēstures un angļu valodas stundās un izpētīt, ko skolēns gūst un ko zaudē šīs saiknes veidošanas rezultātā, ir sasniegts. Iepriekš izvirzītā hipotēze – veidojot starppriekšmetu saikni starp vēstures un angļu valodas mācību priekšmetu, skolēnu ieguvumi abos priekšmetos ir lielāki par zaudējumiem, pēc autores domām neapstiprinās, jo veidojot starppriekšmetu saikni, balstoties uz „tīro” CLIL ieviešanu, kad vēsture tiek pasniegta angļu valodā, ieguvumi angļu valodas priekšmetam ir lielāki par iespējamiem zaudējumiem, savukārt vēstures mācību priekšmetam ir lielāks potenciāls piedzīvot iepriekš minētos trūkumus, jo to ir vairāk un tie ir nozīmīgāki vēstures apguvē.

Autores secinājums ir tāds, ka abās sfērās kompetenta un pieredzējuša skolotāja vadībā CLIL pieeja skolēnu ar dažādu zināšanu un valodas līmeni izglītošanā, var būt veiksmīga. Pētījums ļāva secināt, lai darba autore pilnībā atbilstu šim raksturojumam, viņai pietrūkst pieredzes vēstures mācīšanā, un šis aspekts varētu ietekmēt skolēnu iespējas apgūt vēsturi vidusskolas posmam atbilstošā veidā. No četriem CLIL komponentiem (saturs, saziņa, izziņas spējas un kultūra) autorei lielākās grūtības sagādāja izziņas spēju attīstīšanu, ko autore centās darīt, piedāvājot dažādus avotus un diskutējot par tiem. Šādos gadījumos lielu atbalstu varētu sniegt skolotājam sagatavotie metodiskie un mācību materiāli, bet šādi pagaidām nav atrodami svešvalodā, kas atbilstu mūsu skolu

vajadzībām. Taču autore tic, ka CLIL apmācībai ir nākotne arī Latvijā. Lai novērstu tā trūkumus, CLIL pieeja būtu jāizmanto, piedāvājot skolēniem papildus materiālus angļu valodā par vēstures tēmu angļu valodas un vēstures stundās. Īstenojot starppriekšmetu saikni starp šiem abiem priekšmetiem, vēsture vienmēr būs atbildīga par saturu, angļu valoda par veidu, kā piekļūt un atklāt šo saturu, bet skolotājs par to kā veiksmīgi integrēt abus. Autores pārliecība: pareizi integrētā apgūvē saturs un valoda bagātina viens otru.

Pētījuma rezultātus var izmantot jebkura priekšmeta skolotājs, bet īpaši vēstures, kurš apsver savā darbā veidot starppriekšmetu saikni ar svešvalodu, balstoties uz CLIL pieeju.

Šim pētījumam ir ierobežojošs raksturs, jo, lai pilnīgāk izpētītu šādi veidotas starppriekšmetu saiknes ieguvumus un zaudējumus, kur mācību priekšmets tiek pilnībā integrēts ar svešvalodu, ir nepieciešams ilgāks laiks un mainīgi apstākļi (klase, tēmas, skolotājs u.c.). Tāpat būtu lietderīgi izstudēt, vai un kā ir iespējams novērst zaudējumus, ko šāda pieeja sniedz. Taču Latvijas situācijai, pēc autores domām, noderīgāk ir noskaidrot, ko CLIL pieeja sniedz starppriekšmetu saiknes veidošanai, ja to izmanto ne tik radikāli, bet gan kā papildinājumu esošajam mācību modelim.

Izmantotā literatūra

1. Apse, C. Coping With CLIL: Dropouts from CLIL Streams in Germany. International CLIL Research Journal, Vol 1 (4), Article 5, 2012. P. 47-55. Pieejams: <http://www.icrj.eu/14/article5.html> [aplūkots 16.04.2013.].
2. Ball, P. One Stop English, Article: How do you know if you're practising CLIL? Pieejams: <http://www.onestopenglish.com/clil/methodology/articles/article-how-do-you-know-if-youre-practising-clil/500614.article> [aplūkots 13.05.2013.].
3. Banegas, D. L. Integrating content and language in English language teaching in secondary education: Models, benefits, and challenges. University of Warwick, UK ministerio de Educación del Chubut, Argentina, 2011, P. 124 – 127. Pieejams: [https://repositorio.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/2907/1/SLLT%20\(1\)%2011-136%20Banegas.pdf](https://repositorio.amu.edu.pl/jspui/bitstream/10593/2907/1/SLLT%20(1)%2011-136%20Banegas.pdf) [aplūkots 13.05.2013.].
4. British Columbia, Ministry of Education, Quebec Education Program, Chapter 3, Cross-Curricular Competences, 2001, P 12-13. Pieejams: http://www.mels.gouv.qc.ca/dgfdp/programme_de_formation/primaire/pdf/educprg2001/educprg2001.pdf [aplūkots 14.03.2013.].
5. Brodie, E., Thompson M., Double crossed: exploring science and history through cross-curricular teaching. School Science Review, 2009, March, Vol. 90, p. 51. Pieejams: <https://www.ase.org.uk/journals/school-science-review/2009/03/332/1951/SSR332Mar2009p47.pdf> [aplūkots 20.04.2013.].
6. Calviño, M. A. M. CONTENT AND LANGUAGE INTEGRATED LEARNING. Enciclopedi virtual. Pieejams: <http://www.eumed.net/rev/tlatemoani/09/mamc.html> [aplūkots 12.03.2013].
7. Colabianchi, C. BBC British Council, Teaching English, CLIL Principles, 2010, September, Pieejams: <http://www.teachingenglish.org.uk/blogs/claudiocol/clil-principles> [aplūkots 14.04.2013.].
8. Cooper, H. The Teaching of History. London: David Fulton, 1992. Pieejams: <http://thenhier.ca/en/node/518> [aplūkots 21.02.2013.].
9. Coyle, D. The CLIL Tool Kit: Transforming theory into practice. Pieejams: http://www.cambridge.org/servlet/file/9780521112987c04_p48-73.pdf?ITEM_ENT_ID=5633692&COLLSPEC_ENT_ID=7 [aplūkots 12.03.2013.].

10. Crown copyright. The Importance of cross curricular learning. Crown House Publishing, 2006. Pieejams:
http://www.digitalbrain.com/lgfl/leas/redbridge/web/PSRenewedFwk/documents/SubLdrHd bkDVD/Toolkit/020092006_3-17ImpCrsCurrLrng.pdf [aplūkots 20.04.2013.].
11. Dalton-Puffer, C. Outcomes and Processes in Content and Language Integrated Learning (CLIL): Current Research from Europe, University of Vienna, P. 1-55. Pieejams:
<http://www.univie.ac.at/Anglistik/Dalton/SEW07/CLIL%20research%20overview%20article.pdf> [aplūkots 03.05.2013.].
12. Dean, J. Cross-curricular learning. The Historica Association, 2012, January 25. Pieejams:
http://www.history.org.uk/resources/primary_resource_3638,3653_7.html [aplūkots 20.04.2013.].
13. ElementaryHistoryTeacher. History is elementary, 2012, January 9. Pieejams:
<http://historyiselementary.blogspot.com/2012/01/when-cross-curriculum-intentions-go.html> [aplūkots 19.04.2013.].
14. European Comission. Content and language integrated learning. Pieejams:
http://ec.europa.eu/languages/language-teaching/content-and-language-integrated-learning_en.htm [aplūkots 12.03.2013.].
15. Fledderus, W., Knoppert, R., Soesbergen, F. Teaching with CLIL: Learning and Language Come Together, IVLOS Institute of Education Theses, 2011. Pieejams:
<http://didactalia.net/comunidad/materialeducativo/recurso/Teaching-with-CLIL--Language-and-Learning-Come-To/6154cda4-cd35-46cd-85e5-d0bd31b817c8?rdf> [aplūkots 16.04.2013.].
16. Graddol, D. English Next, British Council Publications, 2006, P. 86 Pieejams:
<http://www.britishcouncil.org/learning-research-english-next.pdf> [aplūkots 13.04.2013.].
17. Halas, J. Cross-curricular teaching is vital in primary education. The Jakarta Post, 2012, October 19. Pieejams: <http://www.thejakartapost.com/news/2012/10/19/cross-curricular-teaching-vital-primary-education.html> [aplūkots 12.03.2013.].
18. Harrop, Ena. Content and Language Integrated Learning (CLIL): Limitations and possibilities. Encuentro, 21, 2012. P 57-70. Pieejams:
<http://www.encuentrojournl.org/textos/7.%20Harrop.pdf> [aplūkots 25.03.2013.].

19. Infante D., Benvenuto G., Lastrucci, E. The Effects of CLIL from the Perspective of Experienced Teachers in CLIL Practice: Perspectives from the Field, Article 20, 2009. Pieejams: <http://www.icpj.eu/?id=20> [aplūkots 20.04.2013.].
20. Januliene, A. On the use of CLIL at Lithuanian Schools, Institute of foreign languages. Vilnius university, 2010, November 15, P. 75-81. Pieejams: http://www.uki.vu.lt/file/Verbum/2010/1/08_januliene.pdf [aplūkots 03.05.2013.].
21. Johnson, B. Deeper Learning: Why Cross-Curricular Teaching is Essential. Edutopia, 2013, January 15. Pieejams: <http://www.edutopia.org/blog/cross-curricular-teaching-deeper-learning-ben-johnson> [aplūkots 26.03.2013.].
22. Latviešu valodas aģentūra. Elektroniskais žurnāls nr. 5, 2012, febr. – marts. Pieejams: http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/LVA-Zurnals-5_1328267278.pdf [aplūkots 24.03.2013].
23. Marsh, D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension – Actions, Trends and Foresight Potentia, 2002. Pieejams: http://ec.europa.eu/languages/documents/doc491_en.pdf [aplūkots 12.03.2013.].
24. Marsh, D. CLIL: An interview with Professor David Marsh, International House Journal of education and development. Issue 26: Spring 2009. Pieejams: <http://ihjournal.com/content-and-language-integrated-learning> [aplūkots 24.03.2013.].
25. Martinez, M. R. P. CLIL and Cooperative Learning. Encuentro 20, 2011. P 109-118. Pieejams: <http://www.encuentrojournal.org/textos/Pastor-1.pdf> [aplūkots 14.03.2013.].
26. Meyer, O. Towards quality – CLIL: successful planning and teaching strategies. PULS, 33, P. 11-29.
27. Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības mācību priekšmetu standartiem. 2008.gada 2.septembrī Ministru kabineta noteikumi Nr.715. 2. un 14. Pielikums. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=181216> [apskatīts 03.05.2013.].
28. Pikulski, J.J., Cooper, J. D. Interdisciplinary/Cross-Curricular Teaching in Issues in Literacy Development. Eduplace. Pieejams: <http://www.eduplace.com/rdg/res/literacy/> [aplūkots 19.04.2013.].
29. Pimley, G. Making cross curricular links. Teach Primary. Pieejams: http://www.teachprimary.com/learning_resources/view/making-cross-curricular-links [aplūkots 12.03.2013.].

30. Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 2: A short research review, 2010, February 2, Pieejams: <http://www.jsavage.org.uk/cross-curricular-teaching-and-learning-2-a-short-research-review/> [aplūkots 12.03.2013.].
31. Savage, J. Cross-curricular teaching and learning 5: Definitions, 2010, February 12. Pieejams: <http://www.jsavage.org.uk/cross-curricular-teaching-and-learning-5-definitions/> [aplūkots 24.03.2013.].
32. University of Cambridge, ESOL Examinations. Teaching History through English – a CLIL approach. Pieejams: https://www.teachers.cambridgeesol.org/ts/digitalAssets/117075_Teaching_History_through_English_-_a_CLIL_Approach.pdf [aplūkots 26.02.2013.].
33. Vegner, A. Seeing the Bigger Picture: What Students and Teachers Think About CLIL, International CLIL Research Journal, Vol 1 (4), 2012. P. 29-34. Pieejams: <http://www.icrj.eu/14/article3.html> [aplūkots 12.03.2013.].
34. Vogt, M.E., Cross-Curricular Thematic Instruction in Professional Development . Eduplace,. Pieejams: <http://www.eduplace.com/rdg/res/vogt.html> [aplūkots 12.03.2013.].
35. Zalāne, E. Skolēnu slodzi samazinātu starppriekšmetu mājasdarbi. Diena, 2012, 4. aprīlis. Pieejams: <http://www.diena.lv/skolas-diena/skolenu-slodzi-samazinatu-starpprieksmetu-majasdarbi-13940348> [aplūkots 18.04.2013.].

Pielikumi

Anketa

Labdien, cien. skolēn! Esmu LU PPMF vēstures skolotāja programmas studente un veicu pētījumu par starppriekšmetu saiknes veidošanu vēstures un angļu valodas stundās 10. klasē. Ar jūsu palīdzību vēlos noskaidrot šīs tēmas aktualitāti. Anketas ir anonīmas un tiks izmantotas tikai manam pētījumam. Lūdzu atbildi uz jautājumiem, atzīmējot kādu no atbildēm vai sniedzot savu skaidrojumu.

1. Vai tev patīk apgūt vēstures mācību priekšmetu? Pasvītro atbildi!

jā   drīzāk jā, nekā nē   drīzāk ne, nekā jā   nē

2. Vai tev patīk apgūt angļu valodas mācību priekšmetu? Pasvītro atbildi!

jā   drīzāk jā, nekā nē   drīzāk ne, nekā jā   nē

3. Vai citu priekšmetu skolotāji tev ir piedāvājuši mācību materiālus angļu valodā? Pasvītro atbildi!

Ja   nē   nezinu

Atbildi tad, ja uz 3. jautājumu atbildēji apstipriņoši:

3.1 Kurā(os) mācību priekšmetā/(os) tev tika piedāvāti šie materiāli?

_____

3.2 Kāda veida materiāli tie bija?

_____

3.3 Šie mācību materiāli bija... (pasvītro atbildi vai ieraksti savu variantu):

Interesanti   nesaprotami   garlaicīgi   skaidri   cits _____

4. Atzīmē, kas tevi motivē mācīties vēsturi (ir iespējamās vairākas atbildes):

- Man tā šķiet interesanta
- Apgūtās zināšanas un prasmes būs noderīgas dzīvē
- Tā palielina manu redzesloku
- Skolotāja
- Tā ir jāapgūst, lai pabeigtu skolu
- Man ir grūti sevi motivēt
- Cits _____

5. Atzīmē, kas tevi motivē mācīties angļu valodu? (ir iespējamas vairākas atbildes):

- Man patīk apgūt svešvalodas
- Tā būs noderīga dzīvē
- Tā paver iespēju izmantot plašākus informācijas avotus
- Es to pielietuju jau tagad
- Skolotāja
- Tā ir jāapgūst, lai pabeigtu skolu
- Man ir grūti sevi motivēt
- Cits _____

6. Atzīmē, kā tu izmanto angļu valodu ārpus skolas? (ir iespējamas vairākas atbildes):

- Skatos filmas
- Klausos mūziku
- Lasu grāmatas
- Lasu informāciju internetā
- Runāju / sarakstos ar ārzemju draugiem
- Runāju ceļojumos ārzemēs
- Angļu valodu ārpus skolas neizmantoju
- Cits (Es runāju angļu ar skolotājiem)

7. Vai tu gribētu apgūt kādu mācību priekšmetu angļu valodā? Pasvītro atbildi!

Ja Vairāk jā, nekā nē Vairāk nē, nekā jā nē

8. Kuru mācību priekšmetu tu vēlētos apgūt angļu valodā? Pamato savu atbildi!

- Vēsturi, jo es gūtu jaunas zināšanas angļu valodā
- Nevienu, jo _____

9. Ko tu varētu iegūt no vēstures mācību priekšmeta apgūšanas angļu valodā?

Jaunas zināšanas angļu valodā. Tā
vairāk apmācīs angļu valodu un par pašu vēsturi,
jo es to varētu lasīt vēsturi angļu valodā.

10. Ar kādām grūtībām tu varētu saskarties, apgūstot vēsturi angļu valodā?

Varētu būt tā, ka es nesaprastu dažus
vārdus un tas arī viss.

Paldies par jūsu atsaucību!

Vocabulary Words

The following vocabulary words can be used with this unit. They can be illustrated, defined, categorized, placed in sequence by importance or time, decoded phonetically, used as spelling words, placed on a word wall, or used as a sight vocabulary. Place the vocabulary on cards and use the appropriate vocabulary as a daily review of concepts and information previously learned.

- ♦ Armor – the protective clothing, weapons, and shield worn by a knight
- ♦ Caravan – a group traveling together
- ♦ Castle – home to the king and the place of safety for the manor
- ♦ Chivalry – the rules of behavior followed by the knights during the Middle

Ages

- ♦ Coat of arms – the symbol used to identify members of a noble family, usually placed on shields and homes
- ♦ Crusader – a Christian soldier who fought to free the Holy Land from Muslims in the Middle Ages
- ♦ Cuneiform – wedge-shaped marks that represent sounds, and could be combined to form words used mainly by the Sumerians
- ♦ Feudalism – the system of protection and loyalties in the Middle Ages
- ♦ Guild – a group organized by merchants and craft workers to protect members and set standards of quality
- ♦ Hieroglyphics – writing using pictures to represent events or sounds, had a more highly developed phonetic element than earlier written communications
- ♦ Illuminations – designs, pictures, and decorations added to manuscripts to make them draw the reader into the story
- ♦ Invader – outsiders fighting to take over an area
- ♦ King – the ruler of the land, the top position in the feudal government
- ♦ Knight – a trained, armored horseman who fought wars in the Middle Ages, always noble by birth

- ♦ Longship – a low, lightweight, sleek ship built by the Vikings which greatly impacted transportation during the Middle Ages
- ♦
- ♦ Lord – the second in order in the feudal government, owned less land than the king and therefore was loyal to the king

- ♦ Magnetic compass – a tool with a magnetized needle used to determine direction for navigation

- ♦ Manor – a large estate or farm belonging to a noble family, the home area for all who owned, worked on, or belonged to the land

- ♦ Middle Ages – the time between 400 and 1400 AD

- ♦ Moat – a large, deep ditch surrounding the castle as a defense against attack, sometimes filled with water

- ♦ Nobles – a member of the wealthiest class in feudal society

- ♦ Page – a young noble boy who carried messages and waited on the lord

- ♦ Peasant – a poor but free person who lives on and farms the land in exchange for protection

- ♦ Pictograph – a drawing or symbol used to represent events

- ♦ Roman Roads – a network of roads built in Rome during the Roman Empire, used primarily for military purposes

- ♦ Seal – a symbolic representation of a family's nobility and lineage

- ♦ Serf – a poor person who lives on and farms the land, they are not free, but belong to the land

- ♦ Signet ring – a ring containing a small engraved family seal

- ♦ Squire – a noble boy who is a servant to the knight as he is learning to be a knight

- ♦ Tapestry – heavy cloth woven with designs usually telling a story, hung on the walls during the Middle Ages

- ♦ Timeline – a diagram of a certain period of time with important events marked

- ♦ Tithe – one tenth of your income or crops

- ♦ Trade – the exchange of goods

- ♦ Vassal – in the Middle Ages, one who served a lord in exchange for land

- ♦ Vikings – pirates from northern Europe who invaded and stole from the villages along the coasts of Europe during the 8th to 10th centuries

03

Personal Dictionary

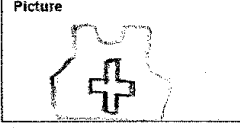

Unit: Middle age Class: 10. Name: Enja

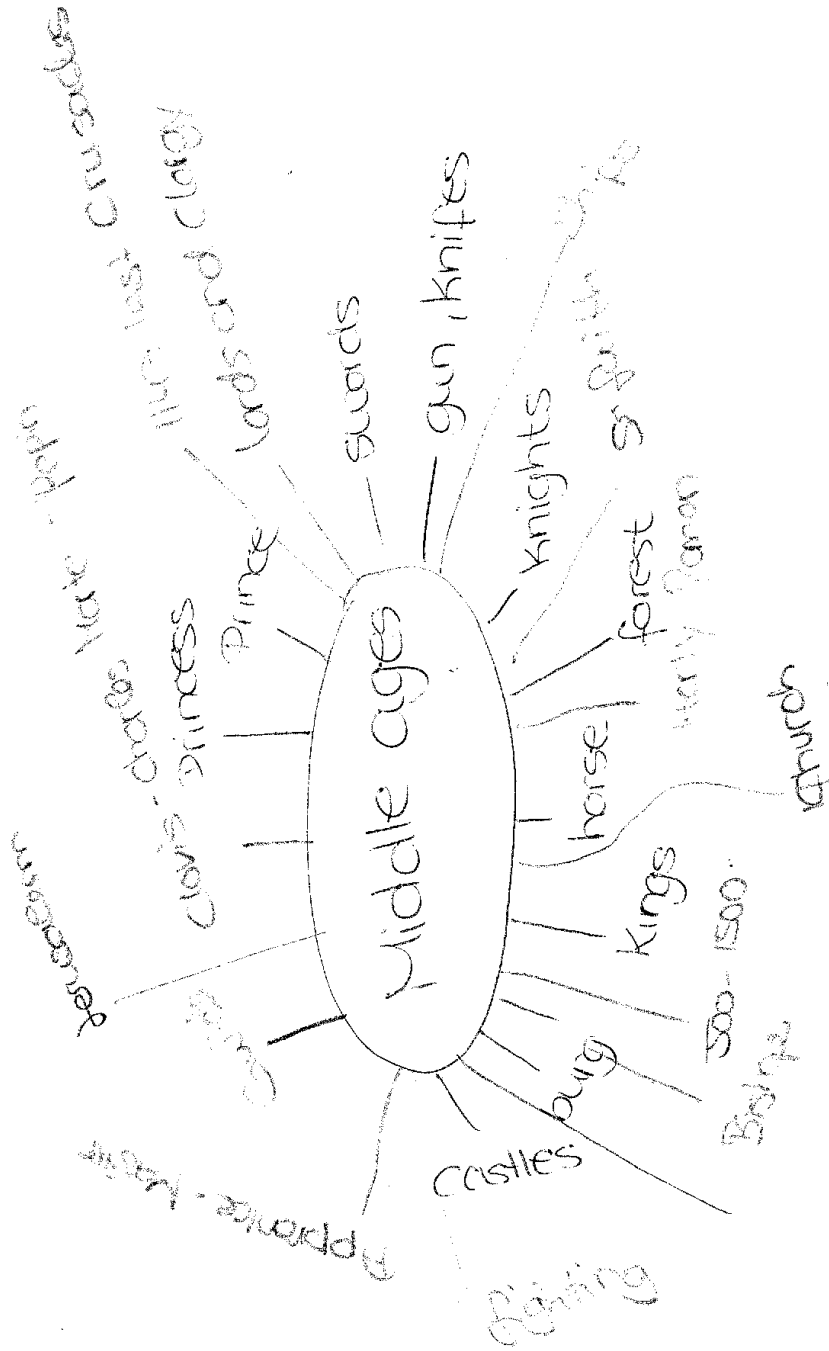
<p>Word / Translation sword - zobens</p>	<p>English Definition <u>A sharp, long weapon like knife</u></p> <p>Word Family/ Collocation <u>fight with a sword; kill somebody with sword</u></p>
<p>Picture </p>	<p>Sentences</p> <p>From Text: <u>-</u></p> <p>My Own: <u>Knights use swords to fight</u></p>
<p>Word / Translation Manor - muiža</p>	<p>English Definition <u>A large estate of farm belonging to a noble family.</u></p> <p>Word Family/ Collocation <u>Life in manor; living in manor</u></p>
<p>Picture </p>	<p>Sentences</p> <p>From Text: <u>The size of lord's house depended on his wealth</u></p> <p>My Own: <u>A lot of people lived in manor.</u></p>
<p>Word / Translation Oxen - vēsis</p>	<p>English Definition <u>A big cow like animal - male</u></p> <p>Word Family/ Collocation <u>Work with a oxen on land</u></p>
<p>Picture </p>	<p>Sentences</p> <p>From Text: <u>Some lords provided their serfs with oxen.</u></p> <p>My Own: <u>This oxen is very strong</u></p>
<p>Word / Translation Black-death - mēris</p>	<p>English Definition <u>A disease that spread in Europe in Middle Ages</u></p> <p>Word Family/ Collocation <u>catch black death; die from black death</u></p>
<p>Picture </p>	<p>Sentences</p> <p>From Text: <u>That was the dreaded "Black death" that appeared in Europe</u></p> <p>My Own: <u>Many people died from Black death</u></p>
<p>Word / Translation mill - dzirnavas</p>	<p>English Definition <u>Big building where people make flour</u></p> <p>Word Family/ Collocation <u>work in mill</u></p>
<p>Picture </p>	<p>Sentences</p> <p>From Text: <u>Together with a chapel and a mill.</u></p> <p>My Own: <u>It's hard work working in mills.</u></p>

Unit: _____

Class: _____

Name: _____

<p>Word / Translation</p> <p>Castle - pils</p>	<p>English Definition</p> <p>A home for king or queen.</p> <p>Word Family/ Collocation</p> <p>live in castle</p>
<p>Picture</p> 	<p>Sentences</p> <p>From Text: Kings in huge castle enjoyed all the comfort.</p> <p>My Own: Life in castle was easy and good.</p>
<p>Word / Translation</p> <p>hut - būda</p>	<p>English Definition</p> <p>A small building for people in Middle Ages.</p> <p>Word Family/ Collocation</p> <p>life in hut; living in hut</p>
<p>Picture</p> 	<p>Sentences</p> <p>From Text: The typical hut was built of wood.</p> <p>My Own: The hut was dirty and smelly.</p>
<p>Word / Translation</p> <p>oven - kūšns</p>	<p>English Definition</p> <p>A place where bread like food is cooked.</p> <p>Word Family/ Collocation</p> <p>hot oven</p>
<p>Picture</p> 	<p>Sentences</p> <p>From Text: Lord's oven for baking.</p> <p>My Own: Tasty bread came out of oven.</p>
<p>Word / Translation</p> <p>Armor - bruņa</p>	<p>English Definition</p> <p>Armor is a protective tool to prevent injury.</p> <p>Word Family/ Collocation</p> <p>wearing armor</p>
<p>Picture</p> 	<p>Sentences</p> <p>From Text: -</p> <p>My Own: Armor protected knights in war.</p>
<p>Word / Translation</p> <p>Fief - zeme</p>	<p>English Definition</p> <p>A piece of land held under the feudal system.</p> <p>Word Family/ Collocation</p> <p>work on fief</p>
<p>Picture</p> 	<p>Sentences</p> <p>From Text: In return for loyalty and service the lord gave the vassal a fief.</p> <p>My Own: Vassal got a new fief from lord.</p>

Learn about the Middle Ages by following the directions in each space.

1. The Middle Ages lasted from about 400 A.D. to 1500 A.D. How many years was that?

400

2. Box 3 tells of a legendary person of the Middle Ages. Add missing punctuation marks. Circle letters that should be capitalized.

3. according to legend, Robin Hood stole from the rich and gave to the poor. Did you know he lived in England?

4. Most of Europe was divided into large pieces of land called *manors*. Circle the third word in box 5 to learn who worked the land.

5.

lords

knights

peasants

clergy

6. If the term *Middle Ages* has four syllables, skip space 7 and go to space 8.

7. Color the flower to the right purple and orange.

8. Pick a word from box 5 that isn't circled. Underline it. Write its meaning in space 9.

9.

synonyms to word rings

10. The Middle Ages are also called the *medieval* period from the Latin words *medium* (middle) and *aevum* (age). In the next space, write six words using the letters in *medieval*.

11. *media, die, meal, me,*

12. The circle above is a stained-glass window of a cathedral, or large medieval church. Color $\frac{1}{6}$ ($\frac{4}{24}$) of the petals red, $\frac{1}{6}$ orange, and $\frac{1}{6}$ yellow. Color $\frac{1}{4}$ ($\frac{6}{24}$) of the petals blue and $\frac{1}{4}$ green.

13. Read space 14.

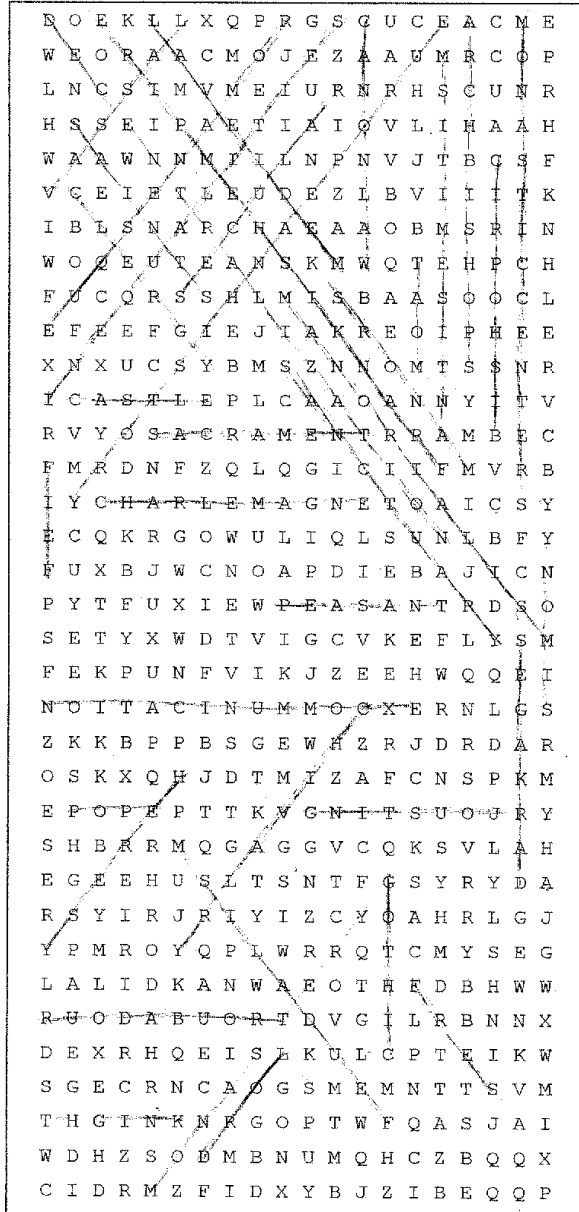
14. In space 13, design and color a castle's flag. Then on the back of this paper, explain what your symbols and colors mean.

It mean's clark ages (brown)
And in clark ages was a little bit
light (white). brown mean's
king.

⁹¹ Middle Ages worksheet. Pieejams: <http://www.blm.rcs.k12.tn.us/TEACHERS/HillMa/images/TheMiddleAges1.jpg> [aplūkots 14.03.20013.].

Name: _____ Date: _____ Class _____

Medieval Europe: Word Search Puzzle

www.studenthandouts.com

© Student Handouts, Inc.

- TERMS**
- ANTI-SEMITISM
  - ARCHBISHOPS
  - BISHOPRIC
  - CANON LAW
  - CASTLE
  - CHARLEMAGNE
  - CHIVALRY
  - CLERGY
  - DARK AGES
  - DECENTRALIZATION
  - EUROPEAN HISTORY
  - EXCOMMUNICATION
  - FEUDALISM
  - FIEF
  - FRANKISH EMPIRE
  - GOTHIC
  - HERESY
  - INEQUALITIES
  - JOUSTING
  - KNIGHT
  - LORD
  - MANORIALISM-MANORS
  - MEDIEVAL
  - MOAT
  - MONASTERY
  - MONASTIC CENTERS
  - PEASANT
  - POPE
  - ROMANESQUE
  - SACRAMENT
  - SAINTS
  - SANCTUARY
  - SECULAR
  - SERF
  - SIMONY
  - TROUBADOUR
  - VASSAL

⁹² Medieval Europe: Word Search Puzzle. Pieejams:
<http://www.studenthandouts.com/09handouts/medievaleuropewordsearch.pdf> [aplükots 12.03.2013.]

<p>When did it happen? Begins with the earliest forms of writing.</p> <p>Answer: ancient times</p>	<p>When did it happen? Islam becomes the religion of many.</p> <p>Answer: medieval times</p>
<p>When did it happen? The pyramids are built in Egypt.</p> <p>Answer: ancient times</p>	<p>When did it happen? The Roman Empire spreads throughout Europe.</p> <p>Answer: ancient times</p>
<p>When did it happen? Socrates and Plato state that "all people should be accountable for their actions."</p> <p>Answer: ancient times</p>	<p>When did it happen? Ends with the fall of the Roman Empire in the year 476.</p> <p>Answer: ancient times</p>
<p>When did it happen? Begins about 5,000 to 5,500 years ago, or about 3000 B.C.</p> <p>Answer: ancient times</p>	<p>When did it happen? Marks the first written records.</p> <p>Answer: ancient times</p>
<p>When did it happen? Lasts until about the year 1450.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? Begins with the fall of the Roman Empire in the year 476.</p> <p>Answer: medieval times</p>

⁹³ The Middle Ages cards. Pieejams: <http://westernreservepublicmedia.org/middleages/images/gamecards.pdf> [aplūkots 04.03.2013.].

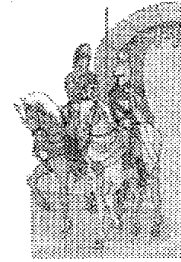
<p>When did it happen? The early part of this time is called the Dark Ages.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? Superstition is a very strong force.</p> <p>Answer: medieval times</p>
<p>When did it happen? There is a system that divides the people into lords, knights, clergy and peasants.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? Feudalism is a way of life for many people.</p> <p>Answer: medieval times</p>
<p>When did it happen? The Roman Catholic Church is very powerful and determines much of the rule of the time.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? The bubonic plague kills about half of the western European people.</p> <p>Answer: medieval times</p>
<p>When did it happen? The Crusades takes place. Knights fight to conquer the "infidels" of the east.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? Ends in about 1450 when the Renaissance begins.</p> <p>Answer: medieval times</p>
<p>When did it happen? Comes before the Renaissance.</p> <p>Answer: medieval times</p>	<p>When did it happen? Lasts about 1,000 years.</p> <p>Answer: medieval times</p>

Name: Jyriese

Date: _____

Medieval Times Challenge

Complete the multiple choice activity.

- ___ 1. Related to the Middle Ages
a. indenture b. Crusade c. knight d. medieval
- ___ 2. The qualifications or character of knights, as an attitude of honor, generosity and courtesy
 a. Crusade b. indenture c. feudalism d. chivalry
- ___ 3. Any of the military expeditions by the Christians of Europe to recover the Holy Land from the Muslims
 a. Crusade b. feudalism c. knight d. indenture
- ___ 4. A fortified residence, especially that of a prince or nobleman; a fortress
a. Renaissance b. knight c. jousting d. castle
- ___ 5. The transitional movement in Europe, marked by the revival of classical learning and a new emphasis on art, literature and science
a. medieval b. Renaissance c. Crusade d. indenture
- ___ 6. The contract by which a youth is bound apprentice to a master
 a. indenture b. feudalism c. medieval d. chivalry
- ___ 7. A tournament where two knights on horseback combat using lances
a. castle b. jousting c. indenture d. feudalism
- ___ 8. A system by which the holding of estates in land is made dependent upon an obligation to render military service to a lord or nobleman
 a. chivalry b. knight c. feudalism d. jousting
- ___ 9. After serving an apprenticeship as page and squire, one can be dubbed this
a. feudalism b. indenture c. castle d. knight
- ___ 10. One who is legally bound through indenture to a master craftsman to learn a trade
a. castle b. chivalry c. knight d. apprentice

©Beverly Hernandez, <http://homeschooljourneys.com>

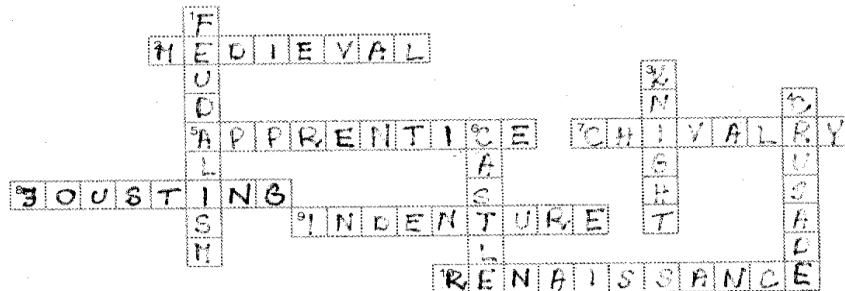
Licensed to About.com

⁹⁴ Medieval Times challenge. Pieejams: http://homeschooling.about.com/od/freeprintables/ss/medievalprint_4.htm
[aplūkots 12.03.2013.].

Name: Evija
 Date: 19.03.2013.

Medieval Times Crossword

Complete the activity.

ACROSS

2. Related to the Middle Ages
5. One who is legally bound through indenture to a master craftsman to learn a trade
7. The qualifications or character of knights, as an attitude of honor, generosity and courtesy
8. A tournament where two knights on horseback combat using lances
9. The contract by which a youth is bound apprentice to a master
10. The transitional movement in Europe, marked by the revival of classical learning and a new emphasis on art, literature and science

DOWN

1. A system by which the holding of estates in land is made dependent upon an obligation to render military service to a lord or nobleman
3. After serving an apprenticeship as page and squire, one can be dubbed this
4. Any of the military expeditions by the Christians of Europe to recover the Holy Land from the Muslims
6. A fortified residence, especially that of a prince or nobleman; a fortress

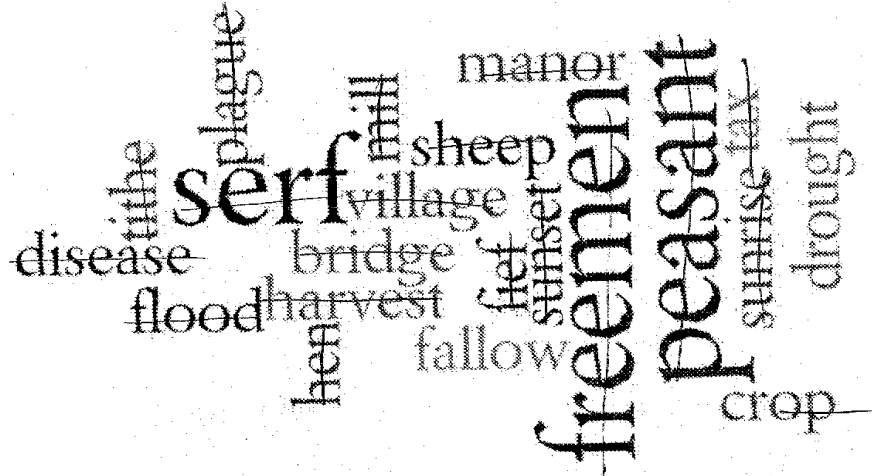
jousting	Crusade	medieval	knight	indenture
feudalism	Renaissance	chivalry	castle	apprentice

⁹⁵ Medieval Times crossword. Pieejams: http://homeschooling.about.com/od/freeprintables/ss/medievalprint_3.htm [aplūkots 12.03.2013.].

SESSION 5. VASSALS, SERVANTS AND PEASANTS. WORKING FOR THE LORD.

PRETASK

1. Word cloud. Listen to the words below.

2. Classify these words into the following categories:

People	Places	Disasters	Time	Farming
serf manor freeman	bridge village mill fief manor	disease tithes flood plague	sunrise sunset	hen harvest sheep peasant crop

3. Listen to your teacher reading a text. Underline the words that you hear.

Peasant serf Pope fief manor Bishop village
 mill knight bridge disease plague drought flood
 kingdom sunrise sunset tax duke page tithes
 monastery freemen abbot peasant hen cathedral
 Latin sheep harvest crop fallow

4. Come up with a title for the text and write in the box below.

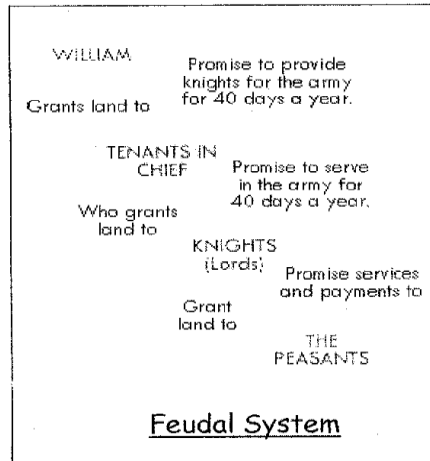

⁹⁶ Ciencias Sociales. Pieejams: <http://wikimontesorientales.wikispaces.com/file/view/FEUDALISMO.pdf> P. 26 [aplūkots 12.03.2013.].

How did the Feudal System work?

Once William became king of England, he had to decide how he was going to govern the country. He did not want the old English nobles to keep their estates, because they would be powerful and might try to overthrow him. Anyway they had to make room for William's supporters who had been promised land in return for helping him.

William was very careful not to just give land away. His supporters were rewarded, but they had duties to perform as well. This system of duties and rewards was called the **Feudal System**. In Normandy when barons or bishops were given land they had to swear an oath of loyalty to the lord who was giving it. This called **doing homage**: The barons or bishops then became **tenants-in-chief** and agreed to provide knights (mounted soldiers) to guard castles or fight in wars for their lords. The more land the baron was given, the more knights he had to provide.

The tenants-in-chief sometimes had their knights living with them in their castles. Usually, however, they gave some of their own land to the knights, who in return did homage and agreed to fight when asked. The knights became **under-tenants**. They kept some land for themselves and shared the rest among the **peasants** who farmed it. The peasants did homage to the knights who, in turn, promised to protect them.

The feudal system proved an idea for distributing the land of newly conquered England. William could have a large army whenever he liked, without the expense of keeping soldiers at his royal court. He also made sure that his supporters were rewarded, and at the same time stayed loyal to him.

TASKS

1. Draw the diagram of the feudal system into your books.
2. Copy out the following passage filling in the gaps...

William did not want the old English nobles to keep their land. He wanted to give it to his supporters. As well as receiving land, the nobles had to swear an oath and agree to do homage. William needed an army so the nobles had to promise to provide knights for him. The nobles already knew about this system because it was used in France. It was called the feudal system.

3. Explain what the following meant in Norman England...

a) a tenant-in-chief

a person who received his land from the king.

b) an under-tenant

The knight became under-tenant when they received a land.

c) doing homage

It's a ceremony

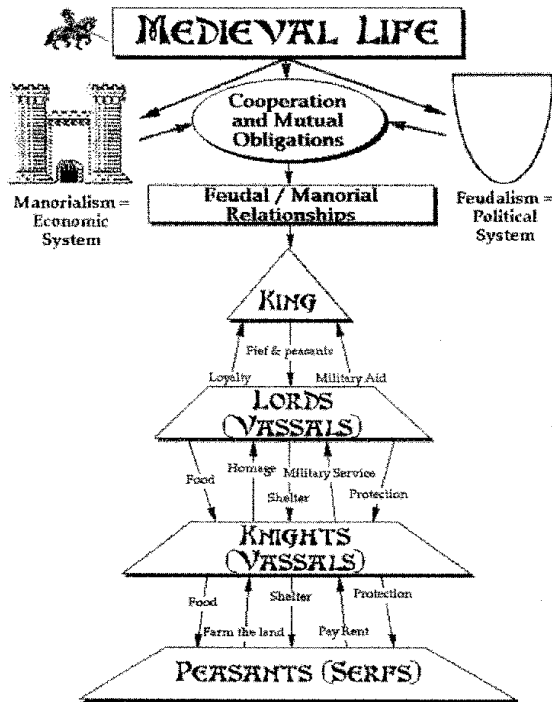
d) knights

a knight is a person with a title - soldier

Miss Boughey www.SchoolHistory.co.uk

⁹⁷ How did the Feudal System Work? Pieejams: <http://www.schoolhistory.co.uk/year7links/1066/FeudalSystem.pdf> [aplūkots 4.03.2013.].

What was the feudal system?

The feudal system was a social, economic and political system that was found throughout Western Europe by the 12th century. In an age when it could take days to travel a few hundred kilometres, the feudal system enabled kings to keep control of their lands by contracting others to do the controlling for them.

At the top of the feudal system was the **king**. Chosen by God, the king had a 'divine right' to rule. The king gave his lands and manors (or *fiefs* – which is where the word feudal comes from) to important **lords** or tenants-in-chief. In return for the fiefs, the lords or nobles became the king's vassals and swore an oath of loyalty (*fealty*) and paid homage to him. Homage consisted of the vassal surrendering himself to the lord, symbolized by his kneeling and giving his joined hands to the lord, who clasped them in his own, thus accepting the surrender.

In practice this meant that the nobles promised never to go to war against the king and to provide the king with money, soldiers, accommodation or advice (counsel) when needed. The nobles also included powerful members of the church such as bishops, because the church was one of the most important medieval landowners.

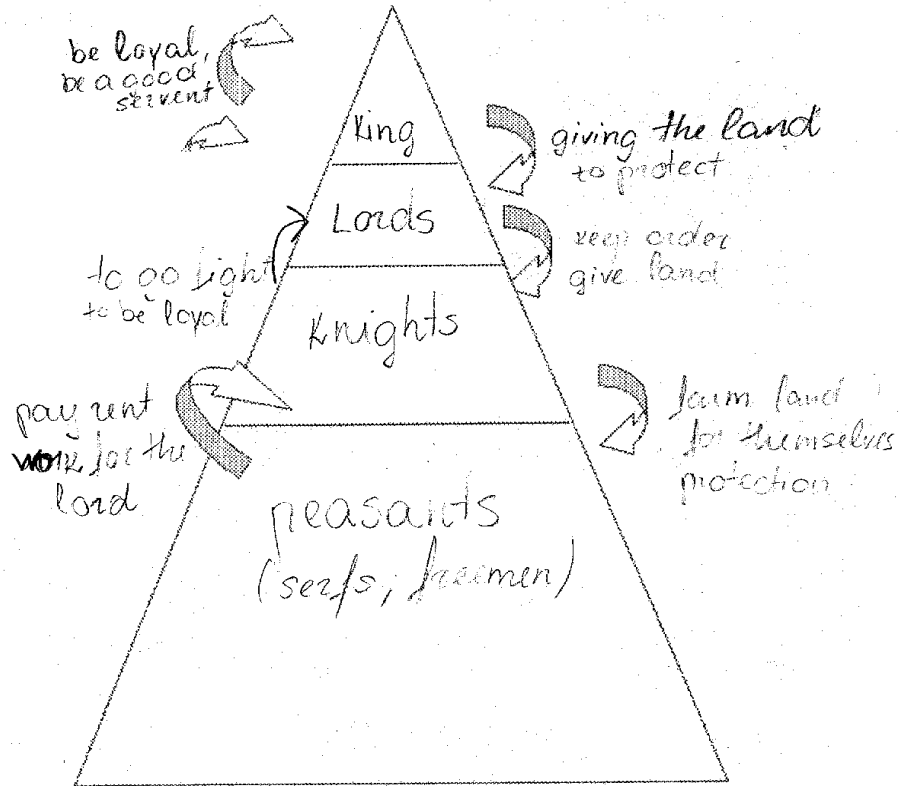
The lord also had vassals who were called **knights**. Again in return for fiefs, the vassals made promises, the most important of which was to serve the lord as a soldier of 40-60 days a year. It was the knights as lords of the manor or *demesne* who really controlled medieval Europe. The vast majority of people were **peasants** who worked directly for the knights, who paid rents and taxes to him and who fought for him in time of war. The knights also provided for law and order and justice through the manorial courts.

Most peasants were serfs (*villeins*) who were 'owned' by the knights. It was common for a peasant to have a small plot of land on which to grow food for himself and his family and to be entitled to gather firewood from common land. The peasant's land was often divided into strips, with each household's strips scattered about the manor. Villeins had to spend time every week working the lord's land and even had to ask permission to leave the manor. There was another group of peasants called freemen. They worked for themselves, often in a trade such as bakers or carpenters, and paid rent to the lord. They were free to leave the manor if they wanted.

Activity - Using the diagram above as a starting point, devise your own, improved diagram to explain how the feudal system worked. It should include as much information from the text as possible and but should still be clear and well explained. It should take up one page of A4, should be designed for display purposes and might include images or be word processed. The best will be included at the www.internationalschoolhistory.net website.

RJ-N 191009

3. Later, you will have to show the diagram to your classmates.

WHAT I LEARNED

1. Write a short definition for the following terms. Review the texts if necessary.

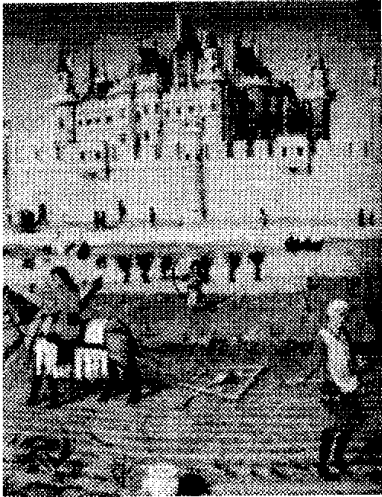
A serf is someone who

A fief is land that

A vassal is someone who

A homage is a ceremony where

⁹⁹ Ciencias Sociales. Pieejams: <http://wikimontesorientales.wikispaces.com/file/view/FEUDALISMO.pdf> P. 15 [aplūkots 12.03.2013.].

The AGE of FEUDALISM

During the Middle Ages, most people of Western Europe lived in villages in the countryside. There were only a few towns, and they were far smaller than the busy communities that had once filled the territories of the Roman Empire.

Most people lived in the same place all their lives. Travel and communication were difficult, and trade was slow. The people of each community grew their own food and met their other needs with little or

no outside help.

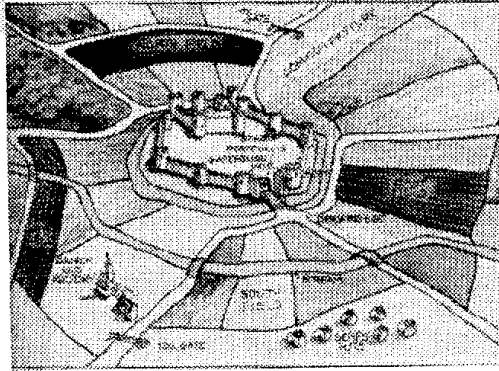
Most people who lived in the countryside were poor and enjoyed few pleasures. For comfort and guidance, they turned to the Roman Catholic Church. Religion played an important part in their daily lives. A church stood at the center of every town or village. Not only was the church building a place of worship, but also its courtyard was the center of local trade and community activity.

The people constantly faced the dangers of hunger, disease, and outside attack. Nobles, warriors, townspeople, and peasants fought each other over land. Still, the people wanted security and protection. But Western Europe had no central government to keep the peace. Real power had passed from kings to the local nobles. To protect their property, the nobles raised their own armies. They developed what is known as feudalism, or a division of the societies people, land, power, and money.

Feudalism lasted in Western Europe until about 1400A.D. It was, however, particularly strong during the eleventh and twelfth centuries, a part of the period known as the Middle Ages.

Under feudalism, the people of Western Europe were divided into groups. Each group had duties to perform for the other groups and for society as a whole. The first group was the clergy, or religious leaders. Their duty was to teach Christianity and to help the poor and sick. The second group was the nobles. Their duty was to govern, enforce laws, and protect the people. The third group was a small number of townspeople and the peasants, or people who farmed the land and provided services for nobles. Their duty was to work for the clergy and nobles.

Although there were more peasants and townspeople in the population, the clergy and nobles had more rights. Few people tried to reform the society or change their own standing in life. Almost everyone believed that God wanted it that way. Most people remained in the feudal groups into which they were born.

KING AND VASSAL: A vassal owed loyalty and military service to a lord. Kings, as well as nobles, were lords. Here, a king receives homage from one of his vassals.

What role did peasants play in feudal government?

LORD AND VASSAL: Feudalism was based on ties of loyalty and duty among nobles. A vassal, is a person who holds

land from a noble and has promised to be loyal to that noble. In return, the lord protected the vassal.

The tie between the lord and vassal was made official in a special ceremony known as the act of homage. This was a vassal's oath given to a noble pledging loyalty in exchange for a fief. The bareheaded vassal knelt on the ground and placed his hands between those of the lord. The vassal promised to serve the lord and to help him in battle. The lord accepted the pledge, helped the vassal to his feet, and kissed him.

In return for loyalty and service, the lord gave the vassal a fief. Since there were few written agreements in the Middle Ages, the lord gave the vassal a glove, a piece of wood, or a lance to show that his word could be trusted. He also gave the vassal the right to govern the people who lived on the fief. The lord promised to protect the vassal from enemy attacks. If he failed to do so, the vassal no longer owed him loyalty.

Vassals had certain duties to perform. Their most important duty was to help the lord in battle. Vassals had to bring their own knights with them. They themselves were expected to take part in battles at least 40 days a year.

Vassals had to make payments to their lord. When a lord's son became a knight or his daughter married, his vassals had to give the lord money. If a lord were captured in battle, his vassals had to pay the ransom, or sum of money given in exchange for a person's release. Vassals were also expected to provide food and entertainment when their lord visited them at their home.

1. What group of people in Middle Age society are the clergy?

Religious leaders

2. What were 2 of the clergy's responsibilities to society?

A To teach Christianity

B To help the poor and sick.

3. What were 2 of the nobility's responsibilities to society?

A Govern, enforce laws

B Protect the people

4. Who did the peasants serve? Why did they serve them?

Peasants served clergy and nobles, because they had more rights than peasants

*5. Why do you think people did not try to make improvements in their positions or status in medieval society?

Because they were very religious, and they believed that God wanted them to be what they were.

6. What is a fief?

Land, that lords gave to vassals in exchange for loyalty

7. What is a lord?

The second in order in the feudal government, lower than king

¹⁰⁰ The age of feudalism. Pieejams: <http://mslasater.weebly.com/middle-ages-resources1.html> [aplūkots 14.03.2013.].

8. What is a vassal?

One who served a lord in exchange for land in Middle Ages.

*9. Describe 2 responsibilities a person has serving as a vassal?

A To be loyal to lord

B To do military service to a lord

10. Describe 2 steps in the act of homage ceremony.

A The bareheaded vassal knelt on the ground

B He placed his hands between those of the lord

11. In showing their loyalty, list 3 obligations that vassals owed the lords.

A. To help the lord in battle

B. To pay money to lord

C. To provide food and entertainment for lord when he visits them.

The Feudal System

The year is 1015. You live with your family on a manor, or large estate, in rural France. Because it is a warm spring evening, you decide to hitch up a cart and visit a friend who lives on another manor a short distance to the south. You whistle happily as you wave good-bye to your parents and proceed down the cobblestone road.

What is wrong with the above scenario? Several things. If you guessed that no one—child or adult—would venture out alone in the year 1015, you are correct. If you further guessed that most people who lived on manors were serfs with neither access to a cart nor permission to leave of their own free will, you are right again. And if you pointed out that there may or may not have been a decent road, you are extremely clever!

One of many aqueducts constructed by the Romans. Some Roman aqueducts are still in use today.

There is nothing particularly significant about the year 1015. It was just one year in a period of the Middle Ages known as *feudal times*. The word *feudal* refers to “feudalism,” the economic, political, and social system that characterized medieval Europe from about 1000 to 1300. Here is how it all came about.

For more than a thousand years, a people known as the Romans controlled most of Europe and all the lands bordering on the Mediterranean Sea. They built magnificent buildings and constructed fine roads. Some of their roads are still in use today, as are some of the aqueducts they used to transport water.

Aqueducts were bridge-like structures that carried water to cities throughout the far-flung world of the Romans.

The Romans were as skilled at government administration as they were at building things. From the city of Rome to the outlying provinces, efficient government and just laws made for an orderly society. This was particularly true during the first two hundred years of Rome’s empire period, extending from about 27 BC to AD 180. Taxes were collected and manufacturing and trade flourished. People in general were happy and traveled about the empire without fear for their safety.

¹⁰¹ The Middle Ages: The Feudal System Activity Packet. Pieejams: <http://www.teachervision.fen.com/middle-ages/printable/50541.html> [aplūkots 12.03.2013.].

But then, as the old saying goes, “the bottom fell out.” Within the Roman Empire, economic conditions deteriorated and citizens lost interest in civic affairs. Civil wars became the order of the day, and the army installed one emperor after another on the throne. Twenty-five emperors were murdered within one fifty-year period.

Outside the empire, the sinking of land in northern Europe and pressure from Asian peoples to the east set off mass migrations across the borders of the Roman Empire. It took more than two hundred years, but in AD 476, one tribe, the Visigoths, conquered the city of Rome. Although the eastern part of the Roman Empire continued for another thousand years, in the west the Roman Empire came to an end.

The fall of Rome led to the development of feudalism. Many Germans had lived under Roman rule or had been allies of the Romans against other invaders. In fact, the leader of the Visigoths who conquered Rome was Odoacer, a German who was serving as a general in the Roman army. But Europe was living in a state of almost continual warfare, and few people wrote accounts of the time. Because we know so little about this period of history, people call the period the *Dark Ages*.

For the most part, the Germans and Celts lived in tribes under local rulers. But in the eighth century, one Germanic king managed to bring much of Europe under his control. That king was Charlemagne, or “Charles the Great,” the first Holy Roman Emperor. Charlemagne was king of a German tribe known as the *Franks*. Does that name ring a bell? It should. It is from *Franks* that the name *France* is derived.

Charlemagne ruled from 768 to 814. During his long reign, there was stability in western Europe. But when Charlemagne died, his grandsons were unable to keep his empire together. The result was a breakdown in central government again, although Charlemagne’s laws survived as the basis for the medieval kingdoms of France and Germany.

Matters were made even worse by the regular invasions of the Vikings. Also known as the Northmen or Norsemen, Viking pirates swept out of Scandinavia (Norway, Sweden, and Denmark) in the ninth century, raiding and plundering. The accounts of the Vikings that survive come from the monasteries that were the targets of their raids. A common prayer of the time was, “From the fury of the Northmen, O Lord, deliver us!”

Although remarkably democratic and civil among themselves, the Vikings were very warlike, showing no sympathy for the people they attacked. They

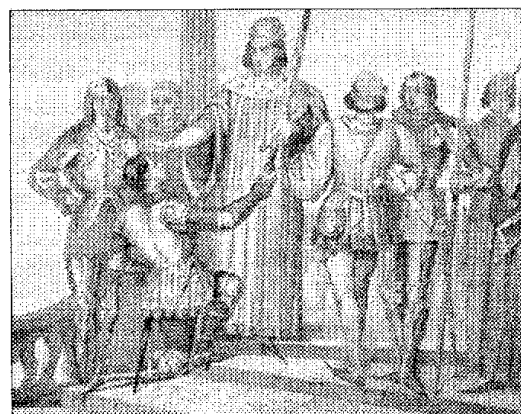

another vassal. If his lord stopped by for a visit, the vassal had to provide food and shelter for his superior and all of his party. Not the least of the vassal's promises was to help pay the ransom demanded when his lord was unfortunate enough to get himself captured by an enemy.

The lord/vassal relationship was a serious arrangement not to be taken lightly. It was initiated with great ceremony at the castle or manor house of the lord. The vassal knelt before his lord and placed his hands between the hands of the lord. He then solemnly swore that he would honor all the commitments expected of a vassal. This formal acknowledgment on the part of the vassal was called "doing homage." At the lord's demand, this ceremony, with its accompanying promise of allegiance, was repeated.

Technically, the peasantry were not part of the feudal system, because they were not warriors. They lived a hard life under the manorial system, which existed even before feudalism. Some were serfs, who were actually bound to the land. If the land was sold, the serfs went along with it as part of the deal. Others were freedmen, tenant farmers who paid the lord in money and a portion of their crops for the right to work the land. The lord gave his serfs and tenants protection and they turned to him for justice. In exchange, the lord charged taxes, required labor, took some of the crops, and generally made sure that the peasants were too poor to leave the land.

In this painting, King Charles V presents his sword to one of his vassals. A king's vassal was obligated to fight for his lord for a certain number of days a year.

Last, not every knight was a vassal to a lord. This was especially true toward the end of the feudal period. Some knights hired themselves out to the highest bidder for their services. They were known as mercenary knights. Mercenary knights were more professional soldiers than true knights. They became important toward the end of the feudal period when kings and lords started having difficulty rounding up enough knights to fight for them.

As you have seen, feudalism was a complicated system of agreements made between lords and vassals. But it served its purpose in an age characterized by a lack of government.

From *Everyday Life: The Middle Ages* © 2006 Good Year Books.

killed women and children with their long-handled axes just as easily as they killed men. After looting and then burning everything in sight, they sailed home in their long, sleek boats.

The lack of a central government led to the development of the feudal system mentioned earlier. This feudal system grew out of people's need for protection. With no strong kings to maintain law and order, people turned to local lords for help. At the heart of the system were personal arrangements between two parties.

Lithograph of a Viking warrior: The Vikings terrorized Europe in the early Middle Ages.

Feudal arrangements involved kings, powerful lords, and lesser nobles. Even though kings had little power, they were still kings, and on occasion they needed to raise an army, as did dukes and nobles. To do so, they granted tracts of land to the lords beneath them. A king or lord who gave land to a lesser lord became the latter's overlord. The one receiving the land became the vassal of the one who granted it. The land itself was called a *fief*.

A vassal who received land from a king or higher lord was obligated to fight for him for a certain number of days a year. If the vassal himself had vassals, they were obligated to fight also. Specially trained warriors called *knights*, lived in the castles or manor houses of great lords, or received a knight's fee, usually enough land to yield 20 pounds income a year. They paid for their keep by serving in the lord's army. For now, it is enough to say that only after successfully passing

through the ranks of page and squire did a young man attain knighthood.

Sometimes feudal arrangements and agreements were quite complicated. It was not unusual for a person to be a vassal to two or more lords at the same time. Having received a fief from each, he was therefore obligated to serve both. This posed no problem unless his two overlords went to war against each other! Sometimes the vassal's contract would say what he was to do. For example, he might have to fight for one lord but send a number of his knights to fight on the other side!

A vassal had responsibilities other than to serve his lord in battle. He also had to sit on the lord's court, where he might judge the guilt or innocence of

Name Evija

Date 17.03.2013

Recall Information You Have Read

How well do you remember what you read? The ability to recall information is a learning skill that grows in importance as you advance from one grade to the next in school.

Without looking back over the packet, define or identify as best you can the names and terms listed below.

1. feudalism
a system when kings or lords gave land to a lesser lord, making them their vassals.
2. vassal
person who received land from a king or lord.
3. overlord
a king or lord who gave land to a lesser lord.
4. fief
land which was given to a vassal by his lord.
5. homage
ceremony when vassal swore an oath of loyalty to his lord.
6. Vikings
pirates that came from Scandinavia and invaded and stole from the villages.
7. serf
a part of peasants, who were bound to the land.
8. aqueduct
bridge-like structures that carried water to cities.
9. Visigoths
Troops that conquered the city of Rome.
10. Charlemagne
Germanic king that became the first Holy Roman Emperor.

Name Evija

Date 17.03.2013.

Solve a Feudalism Puzzle

Fill in the sentences for clues to complete the puzzle about feudalism.

F L E E

S E R F

A Q U E D U C T

O V E R L O R D

V A S S A L

C H A R L E M A G N E

V I K I N G S

V I S I G O T H S

H O M A G E

1. A piece of land granted by one lord to another was called a fief.
2. A serf was a peasant bound to the soil.
3. An aqueduct was a structure that carried water to a Roman city.
4. A lord who granted land to another lord was called an overlord.
5. A vassal received land from another lord.
6. Charlemagne was a famous king of the Franks.
7. The Vikings who raided Europe came from Scandinavia.
8. Rome fell in the year 476 to a German tribe called the Visigoths.
9. A vassal paid homage, or promised allegiance, to an overlord.

Name Evija Date 27.03.2013.

Do a Scan of Scandinavia

You read in this packet that the Vikings came from the Scandinavian countries of Norway, Sweden, and Denmark. But the term *Scandinavia* is often used to refer to all countries where Scandinavian people live. This would include Finland and Iceland as well as Norway, Sweden, and Denmark.

With this information in mind, consult an encyclopedia or some other source and answer these questions.

1. What is the origin of the word *Scandinavia*?

From the word Scania, which is the southernmost province of Sweden, and avia which means island

2. What are the capitals of the five countries considered to be part of Scandinavia?

Norway Oslo Sweden Stockholm

Denmark Copenhagen Finland Helsinki

Iceland Reykjavik

3. Between which two Scandinavian countries does the Gulf of Bothnia lie?

Sweden and Finland

4. Southern Sweden and eastern Denmark are bordered by the Baltic Sea.

5. The North Sea borders the western part of the Scandinavian country of Denmark.

6. Finland is bordered on the east by the nation of Russia.

7. The country bordering Denmark to the south is Germany.

8. Iceland lies in the middle of the North Atlantic Ocean.

9. Citizens of the United States are called Americans. What are the people who live in Finland called? Finn

In Norway? Norwegians

In Denmark? Danes

In Iceland? Icelanders

In Sweden? Swedish

Name Evija

Date 27.03.2013.

Create a Dialogue

Our brave French knight, Sir Gallant, is faced with a dilemma. He has the misfortune of being a vassal to both the Count of Rouen and the Count of Amiens, who, as luck would have it, are about to settle an argument over a piece of land on the field of battle. Both counts send out a call for their vassals and their vassals' knights to assemble immediately, for the purpose of forming an army.

What is Sir Gallant to do? Can he choose to support one count at the expense of the other? Can he somehow serve both? How is he to make use of the four knights in his service? He is, in modern slang terminology, "caught between a rock and a hard place."

On the lines opposite, create a dialogue between Sir Gallant and his wife, Jeanne, as they discuss what he should best do. Write any solution you may have to the problem into the course of their conversation.

Sir Gallant: "My dear Jeanne, help me please, I don't know what to do!"
 Jeanne: "What is the problem, my husband?"
 Sir Gallant: "Both counts are having an argument over a piece of land and they just send out a call for all their vassals and their knights to assemble immediately to form an army."
 Jeanne: "So?"
 Sir Gallant: "So, I have responsibilities for both counts. I have to go and fight for both of them, but I am only one. I can't be in ~~at~~ two places at once."
 Jeanne: "Doesn't your contract say what you should do in this situation?"
 Sir Gallant: "You are probably right. Wait, I'll go check."
 - After two minutes Sir Gallant comes back.
 Jeanne: "So, what does it say?"
 Sir Gallant: "It says that I have to go and fight for one of the counts, but I have to send all of my knights to fight for the other count."
 Jeanne: "Problem solved."
 Sir Gallant: "Thank you my dear. You know, for a woman you are very clever."

What makes a successful leader?

You are going to decide what characteristics are needed to be a successful leader. Make a copy of the following chart.

	Successful	Unsuccessful
Football Manager	Kind, Clever, Loyal, Determined	Selfish, Greedy, Cruel, Worried
President	Kind, Clever, Loyal, Determined	Selfish, Greedy, Cruel, Worried
Headteacher	Kind, Clever, Loyal, Determined	Selfish, Greedy, Cruel, Worried

- Kind
- Clever
- Loyal
- Determined
- Listener
- Generous
- Educated
- Honest
- Brave
- Sensible
- Fair
- Selfish
- Harsh
- Talker
- Cautious
- Cruel
- Greedy
- Thoughtful
- Worried

1. For each person choose four qualities from the list on the right which they would need to be good at their job. Write the qualities you have chosen on the chart in the column marked 'Successful'.
2. Then choose four things that would prevent them from being good at their job. Write these on the chart in the column marked 'Unsuccessful'.
3. Could you add two more words of your own in each column?

What made a good medieval monarch?

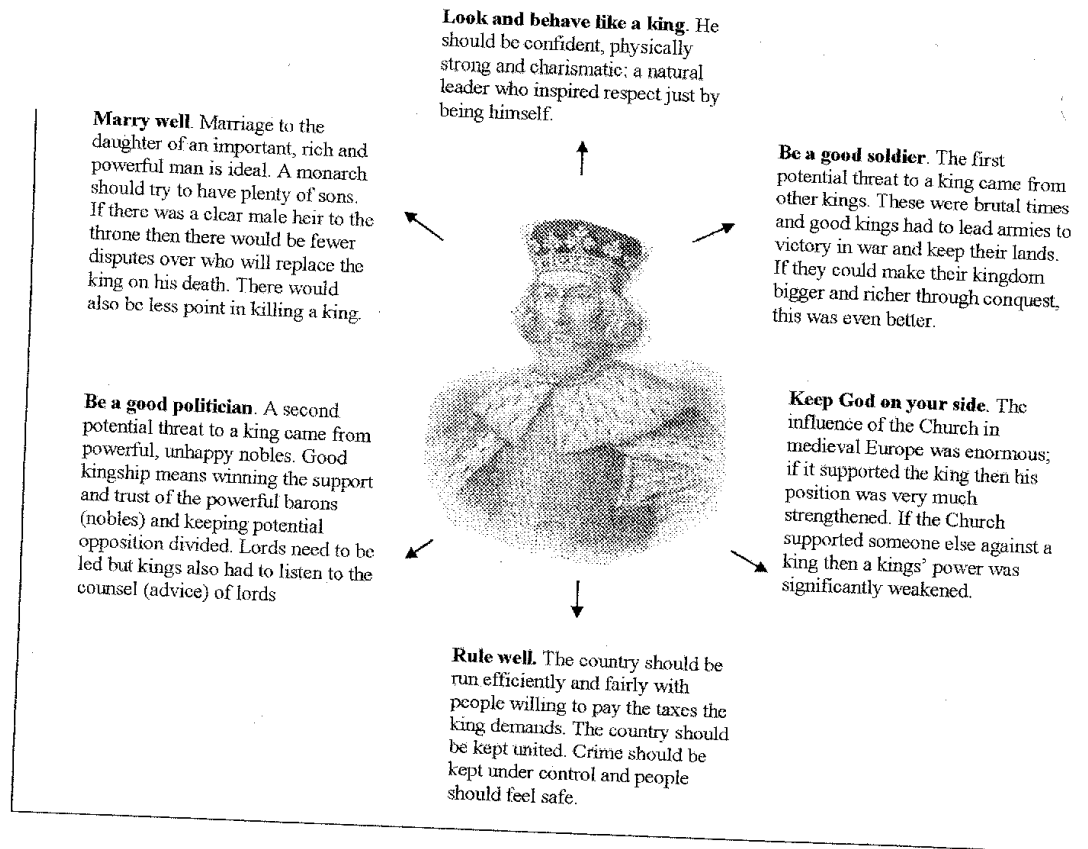
At the top of the feudal system was the monarch. The authority of a monarch came from God (divine right) and was normally inherited. This meant that the monarch, usually a king, was the eldest son of the previous king.

How much power a king had depended on a lot of factors. If he came to power at a young age or if he inherited a kingdom that was divided or that had been badly ruled, then his power would be more limited. The amount of power a monarch exercised could also vary during his reign. A successful king would become more powerful but an unsuccessful king could find himself replaced [overthrown] in a rebellion. So what did it mean to be a good medieval king?

¹⁰² The Medieval Monarch. Pieejams: <http://www.internationalschoolhistory.net/eeb3/s4/feudalism.htm> [aplūkots 12.03.2013.].

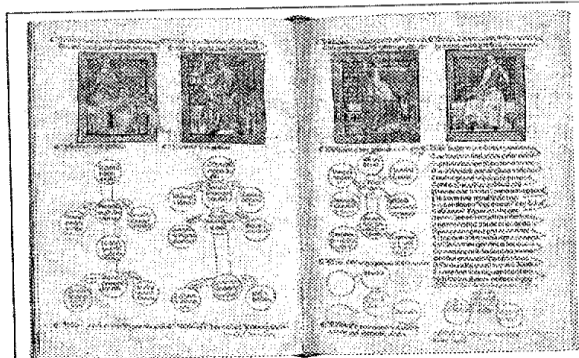
Top tips for being a good Medieval Monarch

4. Explain the differences between authority, power and influence.
5. What personal qualities might a charismatic leader have?
6. The Church is no longer as influential as it once was. Does this mean that external (non-political) influences are not as important in modern politics?
7. Draw up a table to compare and contrast the qualities of a good medieval monarch with the qualities of a successful modern president. Identify both similarities and differences and carefully explain the points you make.

Modern President and Medieval Monarch: Similarities and Differences

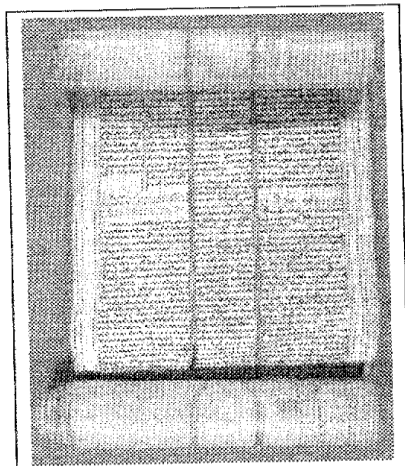
Similarities	Differences

Chronicles and Annals - Both of these are works of 'history' written by medieval people. Annals are arranged by year and chronicles have a more narrative form. Sometimes, medieval historical works are more literary than factual.

Medieval Music - Earliest written sources of music are from the 9th century.

Court Roll - Records of court proceedings, investigations of crimes committed

Other sources include:

Inventory - a list of items in a place, such as a house or monastery, or owned by an individual taken at a person's death.

Taxes - documents relating to the collection of taxes.

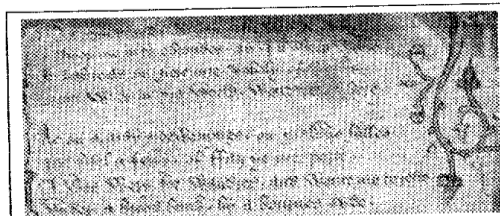
Legislation - laws passed by a king or state.

Hagiography - narratives about the life of holy men and women written to celebrate their life

Memoir - accounts of events at which the author was involved and present, e.g. personal accounts of pilgrimages.

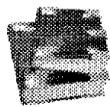
Activities

1. Explain why each of the following types of sources might not give reliable information: (a) chronicles (b) hagiography (c) memoirs.
2. How can medieval music and literature be useful sources of information for understanding about how medieval people thought?
3. Explain why court rolls are one of few medieval documents that give information about ordinary medieval people.

Literature - Plays, poems and prose written during the medieval period.

RJ-N 051009

Domesday Book

William The Conqueror

Source A

The King had much thought and very deep speech with his council about this land, how it was settled and with what manner of men. He then sent his men over all England. So very closely did he let it be searched out that there was no land, nor even – it is a shame to tell, though it seemed to him no shame to do – an ox, nor a cow, nor a pig that was not set down in his writing.

The Anglo-Saxon Chronicle, December 1085

The King's men took eight months to carry out these orders and all the information was written down in two big books, which still exist. No other medieval king tried to do anything like it and no other ruler in Britain made a big survey like this till the first government census (population count) in 1801. Later this survey was called Domesday Book. *Doom* means judgement so perhaps people felt they were being judged when they had to answer so many questions. Here are two key facts from the Domesday Book: About 250 people controlled *all* the land of England and all except two were Norman.

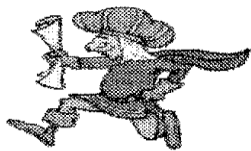
Here is part of an entry from the Domesday Book for Clapham, now in South London.

Source B

Geoffrey de Mandeville holds Clapham. Turbern held it from King Edward. There is land for 7 ploughs. There are 8 villeins, and 3 bordars (the poorest villagers) with 5 ploughs. There are 5 acres of meadow. In the time of King Edward it was worth £10, now £7.10 shillings.

TASKS

1. Who is the Englishman who lost his land in Clapham in 1066, and who is the new Norman lord?
2. What clues are there that life in Clapham got worse after 1066? What may have happened during William's march to London?
3. Did people at the time seem to like the Domesday Book?
4. Why was the Domesday Book useful to William? Why is it useful today?

William orders a record of all his land and people!

By Mr Yelland www.SchoolHistory.co.uk

¹⁰⁴ Domesday Book. Pieejams: <http://www.schoolhistory.co.uk/year7links/1066/domesdaybook.pdf> [aplūkots 10.03.2013.].

Vēstures stundas plāns

	Apraksts	Stundas saturs
1.	Klase	10. klase
2.	Stundas tēma	Feodālisms - ievads
3.	Norises datums, laiks	12. marts, 4. stunda
4.	Uzdevumi (zināšanas, prasmes, attieksmes)	<ul style="list-style-type: none"> - Veidot izpratni par feodālisma iekārtu - Iepazīstināt ar jaunu vārdu krājumu (feodālisms) - Attīstīt lasīšanas, klausīšanās un runāšanas prasmes - Attīstīt prasmi strādāt pāros, salīdzinot savus atradumus
5.	Skolotāja sagatavošanās stundai (nepieciešamie mācību metodiskie materiāli un līdzekļi)	<ul style="list-style-type: none"> - Darba lapa ar tekstu un uzdevumiem par feodālismu - PP prezentācija - Youtube filmiņa par feodālismu viduslaikos.
6.	Pielietotās mācību metodes un paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Jaunu vārdu apgūšanas ar attēlu palīdzību - Diskusija, atbildes uz jautājumiem - Darbs pāros – viena otra zināšanu salīdzināšana
7.	Stundas norise <ul style="list-style-type: none"> • Sākums • Galvenā daļa • Noslēgums 	<p><u>Ievads:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolotājs informē par stundas tēmu, mērķi un uzdevumiem. - Skolotājs izjautā skolēnus, noskaidrojot, ko tie jau zina par feodālismu. <p><u>Galvenā daļa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolēni tiek iepazīstināti ar jauniem vārdiem, kas būs nepieciešami feodālisma tēmas apgūvē. - Diskusija – feodālisma piramīda un būtība - Darbs ar tekstu – skolēni grupās meklē atbildes uz jautājumiem par feodālismu - Klausīšanās uzd. – skolēni skatās / klausās isu video un papildina darba lapas - Darbs pāros – pārrunas no filmas un teksta – kādas ir attiecības feodālisma iekārtā <p><u>Nobeigums:</u></p> <p>Skolotāja sniedz kopsavilkumu un tiek atkārtoti apgūtie vārdi.</p>

FEUDALISM

lord manor fief
homage king
serf peasant
vassal loyalty
noble knight

KING

Norman king of England
William the Conqueror
(reigning 1066 - 1087)

- the ruler of the land, the top position of the feudal government

KNIGHT

- a trained, armored horseman who fought wars in the Middle Ages, always noble by birth

NOBLE

- A member of the wealthiest class in feudal society

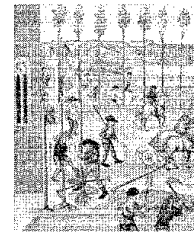
LORD

- the second in order in the feudal government, owned less land than the king and was loyal to the king

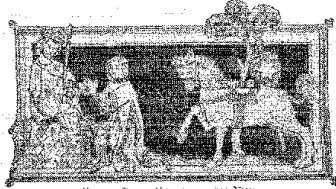
PEASANT

- a poor but free person who lives on and farms the land in exchange for protection

VASSAL

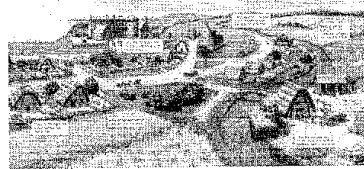
- one who served the lord in exchange for land

VASSAL DOING HOMAGE TO HIS LORD
From an illuminated manuscript of the 14th century.

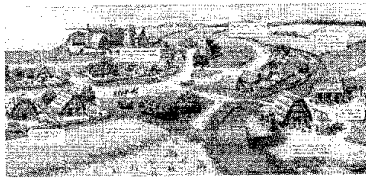
MANOR

- A large estate or farm belonging to a noble family, the home area for all who owned, worked on, or belonged to the land.

FIEF

- an estate which include both the lord's land and that of the peasants who toiled the land.

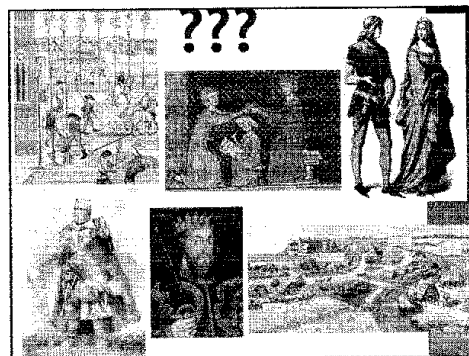
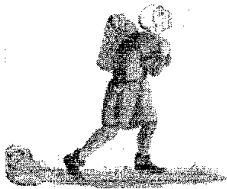
HOMAGE

- the ceremony in which a feudal tenant or vassal pledged reverence and submission to his feudal lord, receiving in exchange the symbolic title to his new position (investiture).

SERF

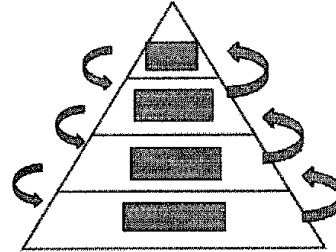
- a poor person who lives on and farms the land, they are not free, but belong to the land.

CHARACTERISTICS OF MEDIEVAL TIMES

- ⦿ Why feudalism accured?
- ⦿ to provide protection
- ⦿ To establish law and order, not chaos

European Feudal System

WHAT WAS THE FEUDAL SYSTEM?

Paragraph 1:

1. What was a feudal system?
2. Why was it good for the kings?

Paragraph 2:

1. What was kings' role in the system?
2. What is fealty?
3. Describe the homage.

WHAT WAS THE FEUDAL SYSTEM?

Paragraph 3:

1. What was nobles' promise to the king?

Paragraph 4:

1. What did knights as vassals promise to the lord?
2. Who were the majority of people in feudal time?
3. What were peasants' responsibilities?

WHAT WAS THE FEUDAL SYSTEM?

Paragraph 5:

1. What were serfs' responsibilities and duties?
2. Who were freemen?

VIDEO

“Europe’s Feudal States”

WORLD HISTORY
DISCOVERY EDUCATION

- What are their relations / duties/ responsibilities?

RELATIONS:

1. Kings → Lords (nobles)
2. Lords → Kings
3. Knights → Lords (nobles)
4. Lords → Knights
5. Peasants → Knights
6. Knights → Peasants

KINGS → LORDS

- ◉ Owns the land and gives the land to the lords.
- ◉ Promises to protect

LORDS → KINGS

- ◉ Loyalty to the king (oath)
- ◉ Supervision of the people and the land so the king does not have to.
- ◉ Supply armed warriors and other services

KNIGHTS → LORDS

- ◉ Provides protection
- ◉ Loyalty and support to the lord
- ◉ Really controls medieval Europe

LORDS → KNIGHTS

- ◉ Keeps order
- ◉ Provides jobs
- ◉ Gives knights fiefs and manors (land)

PEASANTS → KNIGHTS

- ◉ Provides food and taxes for everyone.
- ◉ Economic backbone of society.
- ◉ Obeyes their laws

KNIGHTS → PEASANTS

- ⊙ Provides protection
- ⊙ Gives a part of the land to farm for themselves.

WHAT I LEARNED ...

1. A person who received a fief or a land was a **LORD**
2. The ceremony where they swore loyalty to the king was called **HOMAGE**
3. Someone who obeyed his lord was a **VASSAL**
4. The granted land was called a **FIEF** or a **MANOR**
5. Those obliged to work, pay taxes or to fight for the lord were **PEASANTS**

YOUR HOMEWORK

1. Old England
2. Barons
3. Oath
4. Homage
5. Knights
6. England
7. Feudal

GRANT OF A FIEF, A. D. 1200.

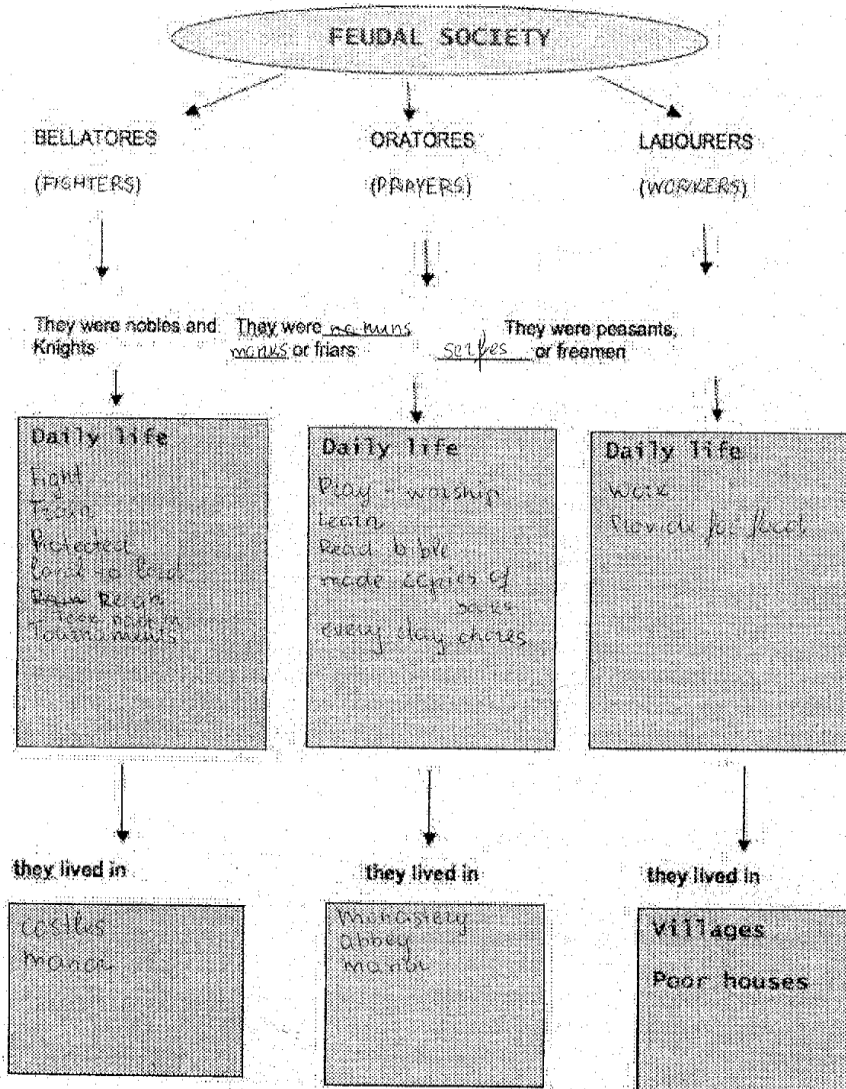
I, Thiebault, count palatine of Troyes, make known to those present and to come that I have given in fee to Jocelyn d'Avalon and his heirs the manor which is called Gillencourt, which is of the castellanerie of La Ferte sur Aube; and whatever the same Jocelyn shall be able to acquire in the same manor I have granted to him and his heirs in augmentation of that fief. I have granted, moreover, to him that in no free manor of mine will I retain men who are of this gift. The same Jocelyn, moreover, on account of this has become my liege man, saving, however, his allegiance to Gerard d'Arcy, and to the lord duke of Burgundy, and to Peter, count of Auxerre. Done at Chouaude, by my own witness, in the year of the Incarnation of our Lord 1200, in the month of January. Given by the hand of Walter, my chancellor; note of Mito.

HOMEWORK

- What characteristics are needed for a good medieval monarch / king?
- Compare and contrast the qualities of a good medieval monarch with a successful modern president.

HOMEWORK. FINAL SUMMARY.

Review the previous sessions and fill in this diagram.

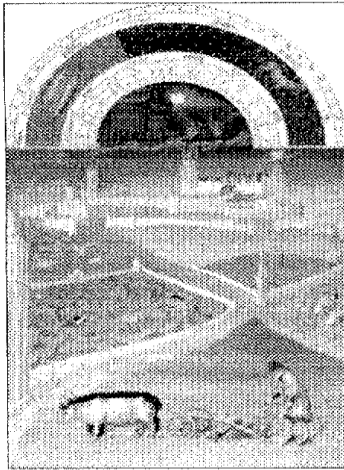
¹⁰⁵ Ciencias Sociales. Pieejams: <http://wikimontesorientales.wikispaces.com/file/view/FEUDALISMO.pdf> P. 31 [aplūkots 12.03.2013.].

Life on a Manor

Life in the Middle Ages centered around the manor, or large estate, of a feudal lord. The wealthier lords lived in large castles. But most lived in manor houses. The size of a lord's manor house depended on his wealth.

Clustered around or near the castle or manor house were the huts and shops of the serfs and freemen who worked for the lord. Together with a chapel and a mill, these structures made up a small village. Beyond the village were the lord's fields, pasture land, and woods for hunting. Most manors in the Middle Ages were laid out in this fashion.

This vellum artwork shows serfs at work on a medieval manor.

Because some sources estimate that 90 percent of Europe's population during feudal times was made up of peasants, they are the focal point of this packet. While the lord and his family in their castle or manor house enjoyed all the comforts associated with their position, the peasant and his family struggled just to survive.

There were two types of peasants: freedmen and serfs. Freedmen had higher status because they were not bound to anyone, but their lives were nearly as hard as serfs' lives. With bandits and invaders roaming the countryside, looting and killing at will, peasants had no way of defending themselves. Thus, many entered into contracts with powerful lords. In return for the right to seek safety inside the walls of the lord's castle or manor house in times of trouble, many peasants agreed that they (and their descendants) would become serfs and work the fields of their protectors. They also agreed to give their lords

a certain percentage of the crops they grew on the land they rented as tenant farmers, as well as some of the livestock they raised.

But serfs were not slaves. They had certain rights that slaves never enjoyed. One was the right to strips of land on which they met their needs for food, clothing, and shelter. After meeting their own needs and the amount due the lord, they could sell the rest. Another was a guarantee that they could not be sold separately from the land they were bound to. Serfs were as much a part of a lord's land as were all the buildings and fields. If a lord sold his estate to another lord, the serfs quite naturally went along as part of the deal.

¹⁰⁶ The Middle Ages: Life on a Manor Activity Packet. Pieejams: <http://www.teachervision.fen.com/middle-ages/printable/50542.html> [aplūkots 12.03.2013.].

Throughout the feudal period, farmers used the three-field method of farming. One field was planted in autumn, usually in wheat or rye. A second field was planted in spring, this time either in barley for making beer (water was often unfit to drink in those days) or in beans, peas, and oats. A third field was left fallow, or unplanted. The purpose of the latter was to preserve the fertility of the soil. Each year a different field was left fallow. It was plowed but not planted.

The serfs' strips of land were spread throughout these three fields. Some serfs owned only a small amount of land, but others possessed as much as 30 acres. Serfs were usually free to work their own fields three days a week. The rest of the week, except for Sunday, was given over to the lord's land. On his own strips, the serf could grow fresh vegetables or whatever he wished. But he was required to give a certain portion of his harvest to his lord. The lord also received a portion of the serf's chickens, pigs, and livestock.

The serf's duties extended beyond the lord's fields. He might have to run errands for his lord's lady, and he certainly had to have his grain ground in the lord's mill—for a fee. The same held true for the lord's oven for baking and his winepress for turning grapes into wine. The serf had to cut his firewood and hay on the lord's land and give a portion to his lord. In times of extra work, such as building, planting, or harvesting, the serf could be called on to haul stone, plow, sow, and harvest.

There is more. The serf's agreement with his lord required him to give extra on feast days. For example, at Christmas, he might have to give one of his best fowl, on Palm Sunday to come forward with a sheep, and on Easter with five eggs. Serfs hardly ever had a minute to rest. Even so, Sundays, feast days, and perhaps a week at Easter and Christmas were holidays. On these days, he gathered with fellow serfs and their families for sports and other activities. (These and other amusements are covered later in the packet.)

Serfs' wives and daughters also worked hard. When not laboring in the fields alongside the menfolk, they helped out in the manor house. They spun cloth and made clothing. They baked bread and brewed beer. These tasks were in addition to those they were expected to perform in their own huts.

At the end of the serf's long workday, he retired to his humble hut. The typical hut was built of wood and had one or two rooms, with rushes covering the dirt floor, and a thatched roof. If it had windows at all, they were only slits covered with oiled cloths. In the center was a hearth for cooking and heat. With no chimney, smoke went out a hole in the roof. More than one hut went

up in flames because of this not-too-satisfactory arrangement. Because the thatched roofs of the huts were easily set on fire, cooking was often done outside when the weather was good.

Serfs produced their own food, which was just as plain as the quarters in which they lived. They ate a diet of black bread and vegetables such as cabbage, carrots, and onions. They also had dairy products and some pork. Water was usually unsafe to drink, so they drank mostly ale. They had no sugar, no potatoes, no tea, and no coffee. They did have salt, but only in limited amounts. They seldom ate meat.

This detail from a twelfth-century illuminated manuscript shows peasants using scythes to cut hay.

Contrary to what some people might believe, the short life expectancy of the average serf (some thirty years) probably had little to do with diet. Black bread is chock-full of vitamins and nutrients, and no one ever died early from eating cabbage and garden vegetables. And, from what we now know about nutrition and health, serfs were better off not eating a lot of meat. Their short lives were probably due to hard work and the total absence of hygiene and sanitation. The latter gave rise to diseases that took the lives of many on the manor—serf and lord alike.

Men of all ranks wore tunics, with the length of the tunic and the brightness of its colors signifying rank. Serfs wore a short woolen or sheepskin tunic and trousers that were held secure by either knee-high stockings or leggings of thin leather. The tunic had sleeves and slipped over the head like a sweatshirt. The serf also wore either a belt or a piece of rope that kept the tunic in place around the waist. He completed his attire with leather boots. In winter he added an animal skin cloak and woolen gloves and hat. The serf's wife dressed similarly but for a skirt in place of trousers.

Daughters dressed like their mothers, and sons dressed like their fathers. Many years would pass before the clothing of children ceased to be smaller versions of those of their parents.

After a week of hard work, the serf and his family looked forward to Sunday. Sundays and feast days were days of rest and amusement. Serfs got

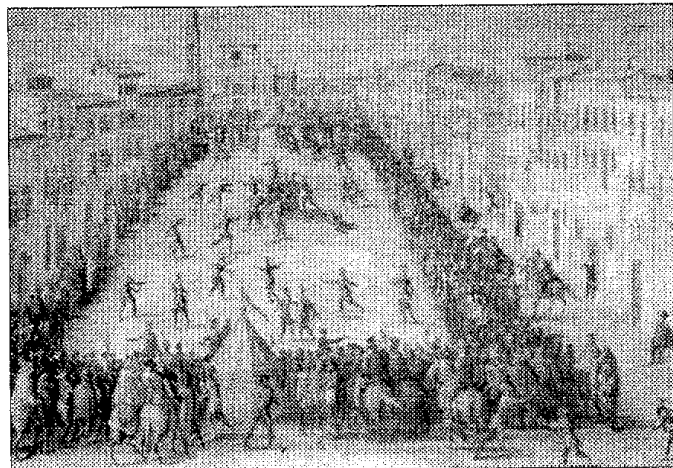

together and sang, danced, and played games. One game that was popular among boisterous young men was an early kind of soccer between two towns, called mob football. It was played in the streets, and, considering the amount of ale the players had drunk beforehand, tended to get a little rough. Broken bones and gouged eyes were commonplace, and sometimes players were killed. The game became so rough that church officials outlawed it in some places.

But it mattered little if football was banned. There were other sporting activities to keep roughnecks occupied. They wrestled, had weight-lifting contests, and engaged in anything that afforded them competition. To the hard-working serf, Sundays and feast days were a time to “let off steam.”

Occasionally a serf who could no longer endure conditions on the manor would run away. To do so was chancy at best. In the early part of the feudal era when few towns existed, there was really no place to run. In addition, life outside the manor was dangerous, and a runaway serf ran the risk of being killed. There was also the certainty that if he was captured and returned to his lord, he would be subjected to the cruelest of punishments.

When more towns began to appear in the thirteenth century, rulers declared that any serf who ran away and hid for a year and a day was said to be a free person. Many serfs gained their independence in this manner. Others became free when their lords were killed on crusades to the Holy Land. And even more were able to buy their freedom when the Black Death, a terrible disease that raged through Europe, killed one-third of the continent’s population. With the labor force so reduced, serfs were able to bargain for their freedom or at least for more rights in return for working the land.

An early form of football, which was played in the streets. Players were often seriously injured and sometimes killed.

From *Everyday Life: The Middle Ages* © 2006 GoodYear Books.

LIFE ON A MANOR

GROUP 1.

1. What did the manor include? (people, objects)

lord, serfs, peasants, church, mill, shops, fields, trees

2. How big was the population of peasants in Middle Ages?

90% were peasants

3. How did peasants protect themselves from invaders?

have contact with lords for protection

4. What were serfs' duties?

To work on the land
to give the lord certain percent of what they
grew, some what animals they have

5. What were serfs rights?

They had a strip of land. They could sell
what they grew. They couldn't be sold
separately from land.

Make inference from the fact: In contrast to his serfs, the lord of the manor, when he was not fighting, spent most of his time hunting and entertaining.

Make inference from the fact: In some places, a serf wore a brass ring similar to a dog collar around his neck. Both his name and the name of his lord were inscribed on it.

GROUP 2.

1. What is three-field method of farming? Describe it.

One field was planted in autumn.
Second field was planted in spring.
Third field was left fallow or unplanted.

2. What were serfs' duties in regards to the land / field?

serfs were required to give a certain portion
of his harvest to his lord.

3. What were other serfs' duties?

- took care of his lord's body
- gave his grain
- extra work or building, planting or harvesting.

4. What were serfs' women duties?

They helped out in the manor house. They
spin cloth and make clothing. They brewed
food and brewed beer.

5. What was serfs' house like? Describe it.

The typical hut was built of wood and had
one of two rooms with rushes covering the
and floor and a thatched roof. If it had
windows at all, they were only slits covered
with oiled cloths. In the center was a hearth
for cooking and heat. With no chimney.

MONEY
Selling

GROUP 3.

1. What was serfs' diet? Describe it.

Vegetables, bread, and a lot of meat

2. Why did serfs have a short life expectancy?

Poor sanitation and they worked hard.

3. What were serfs' dressing habits? Describe their clothes.

Leine; stockings; shoes; gaiters; hoes.

Make inference from the fact: Even had serfs been able to read, there were no newspapers available during medieval times. In addition serfs seldom traveled more than 5 miles from their respective manors, living their entire lives there.

TO ALL GROUPS: Make inference from the fact: Most serfs laboured six days a week on the manor. Jacques and his brother Guillaume were no exception. But their cousin, Georges, was a blacksmith on the manor, and one of their uncles Auguste, was a Miller. A close friend Henri, was a tanner.

GROUP 4.

1. What were Sundays like in middle ages? Describe them.

Sundays were rest days.

2. What games and sport activities occupied serfs in middle ages?

light lifting and soccer.

3. What were serfs' dressing habits? Describe their clothes.

4. Why most of the serfs did not run away from the manor?

Because outside it was dangerous, there was no place to run.

5. How did some of the serfs obtain their freedom?

Lords got killed in fights or other black deaths.

Make inference from the fact: Some lords provided their serfs with oxen. Others did not. Some serfs could pool their meager resources and buy and share an oxen. Others could not.

Name Jelva

Date _____

Make Inferences from Facts

Do you know what it means to "read between the lines"? Everything we learn is not spelled out in the paragraphs of a text. Certain information is hinted at or inferred.

When we learn through inferring, we use our process of reasoning to study the facts and draw conclusions about what the author is trying to say.

Read each of these statements or paragraphs. Then, on the lines provided, write what inferences you arrived at.

1. Most serfs labored six days a week on the manor; Jacques and his brother Guillaume were no exception. But their cousin, Georges, was a blacksmith on the manor, and one of their uncles, Auguste, was a miller. A close friend, Henri, was a tanner.

Guillaume labored six days a week on the manor. Georges was a blacksmith on the manor.

2. Even had serfs been able to read, there were no newspapers available during medieval times. In addition, serfs seldom traveled more than 5 miles from their respective manors, living their entire lives there.

In medieval times, there were no newspapers.

3. In contrast to his serfs, the lord of the manor, when he was not fighting, spent most of his time hunting and entertaining.

Lord of the manor spent most of his time hunting and entertaining.

4. In some places, a serf wore a brass ring similar to a dog collar around his neck. Both his name and the name of his lord were inscribed on it.

Lord's name and his name were inscribed on it. The serf was loyal to his lord.

5. Some lords provided their serfs with oxen. Others did not. Some serfs could pool their meager resources and buy and share an oxen. Others could not.

Lords could help and share with serfs.

¹⁰⁷ The Middle Ages: Life on a Manor Activity Packet. Pieejams: <http://www.teachervision.fen.com/middle-ages/printable/50542.html> [aplūkots 12.03.2013.].

2/4

Name Liza

Date 11.04.2013.

Prepare a Time Machine Journal

Imagine that you are whisked by a time machine back to eleventh-century England. You land in one of the fields on a manor owned by Lord Snootville. The first people you encounter are William and his son, Christopher. They are plowing ground to get ready for spring planting. You are horrified to see Christopher yoked like an ox and straining to pull the plow through the thick, black soil. When you later ask "why?" you are told that they are too poor to share an ox with another serf family.

After the shock of your meeting wears off, you begin to tell William and Christopher about all the wonders of the modern age. They are, of course, flabbergasted by what you tell them, and at first they believe you might be associated in some way with witchcraft. When you assure them that you are not a witch or warlock and that you are indeed from the twenty-first century, they inch closer and plead with you to tell them more.

Suppose you were limited to seven things that you could tell William and Christopher about life in the twenty-first century. What seven inventions, developments, or wonders would you relate? After careful consideration, write your choices on the lines below.

1. Mobile phone - you can call a friend even he's on other side of world.
2. People have found many land on other side of ocean.
3. Auto - you can move anywhere where you want to.
4. Computer - you can read, play games, communicate to people, find information.
5. Lift - you can go really fast on every floor where you want.
6. Cars for sun battery - cars run by sun light.
7. People can move out organs from peoples body and put in other organs.

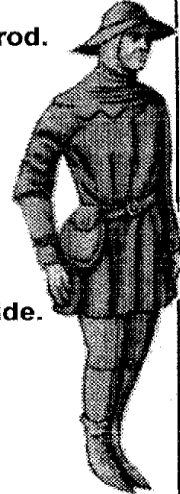

Homework - The Poor Peasant

Pielikums Nr. 22

This is a poem called "**The Crede of Piers the Ploughman**". It was written by William Langland about 600 years ago. It must be remembered that few people could read or write when Langland lived, so very few people would have read this poem.

"As I went on my way, I saw a poor man over the plough bending.
His hood was full of holes, And his hair was sticking out,
His shoes were patched. His toes peeped out as he the ground trod.
His wife walked by him. In a skirt cut full and high.
Wrapped in a sheet to keep her from the weather.
Bare foot on the bare ice, So that the blood flowed.
At the field's end lay a little bowl, And in there lay a little child
wrapped in rags. And two more of two years old upon another side.
And all of them sang a song, That was sorrowful to hear.
The all cried a cry, A sorrowful note.
And the poor man sighed sore and said "Children be still."

Questions

1. In your own words but using the poem, describe what the life of the poor was like according to William Langland.
2. This is a sad poem. Which words and phrases make it sad ?
3. Using your knowledge of the poor, is this poem by Langland accurate ? Explain your answer.
4. One writer from Medieval England called life then "**nasty, brutal and short**". Does the poem by Langland agree with this description ? Explain your answer.

By Mr Yelland www.SchoolHistory.co.uk

¹⁰⁸ Poem „The Poor Peasant”. Pieejams: <http://www.schoolhistory.co.uk/year7links/life/poorpeasant.pdf> [aplūkots 11.03.2013.].

The peasant's home

A villen's home was very poor by our standards. Many were just one-room huts, perhaps 6 metres by 4.5 metres. The walls were made of woven branches called wattle. This was covered with daub - a mixture of clay, dung and straw. Animal hair was used to bind it together.

There were holes for windows and a hole for the door. The floor was just the earth on which the house was built. A fire stood on a lump of stone in the centre of the room. Often there was no chimney. So smoke just curled round the room. These poor cottages disappeared centuries ago. Each probably only lasted for about 20 years. They had no taps. Water came from a nearby stream. A pit in the garden did for a toilet.

Possessions

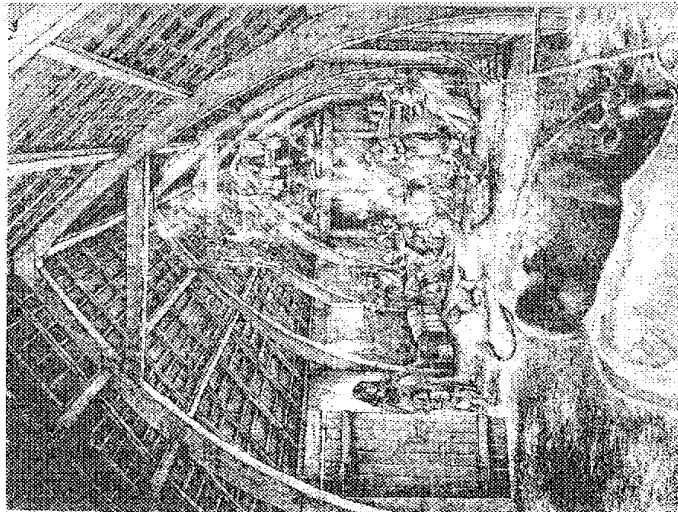
A villen was said to own nothing but his own stomach and was his master's possession.

There was hardly anything inside the villen's home, a few farming tools, cooking pots and bowls and perhaps a table and some stools. Better-off peasants might have a spare pair of clothes. Many did not. They might sleep on bags of straw in the same clothes they wore by day. But most pictures of the time show people sleeping naked.

At night-time, the villens shared their floor with the animals. Sleep, smoke and animals' breath all went together - along with the smell of rotting food and manure. The animals were the family's most valuable possession. The animals' fleas, of course, were not.

But the hut was ideal for fleas to breed. That goes for lice, too. People could clean their hair with oatmeal, if they could spare it. Often, they did not bother. As people sat gossiping in the evening, they picked the lice from each other's hair. (They cleaned their teeth, if at all, with hazel twigs.)

What was it like to be a medieval peasant?

Source 1 – a modern reconstruction of a peasant's house

Control

Villens were completely under the power of the lord of the manor. In return for their land they had to give him part of their crops and undertake labour service (work without pay on the lord's land). They also had to do other jobs such as weeding, hay-making, ditching and repairing the mills. The villens had to attend the manorial court. If they did not they were fined. They also had to serve on the jury if chosen. They were not allowed to leave the manor without the lord's permission.

Taxes

All the villagers had to use the lord's mills for grinding their corn into flour. They paid for this either with money or by giving the lord some of their corn. If they were caught using a hand-mill of their own they were punished in the manorial court. He also had to pay the lord of the manor before he could brew ale, bake bread, gather wood or sell his animals. He could not fish or hunt except on the common land. A villen also had to pay a tax called a merchet (so his daughter could marry), and supply free food when the lord's steward arrived to collect the crops. When a villen died, the lord of the manor took a tax called a heriot (which included his animals, clothes, pots and possessions) and the Church took a tax called a mortuary.

Women's lives

Medieval manuscripts were mostly written by men. They tell us little about women's lives. Yet women played an important role in village life.

Married women led lives which were probably harder than the men's. They were expected to help their husbands in the farming work. On top of that, they cleaned the house, cooked and made clothes and brought up the children. A woman might walk up to 32 km just doing a day's spinning. Many of the women brewed their own ale (beer), but they could only sell it once it had been tested by the ale tasters and at a price set by the lord.

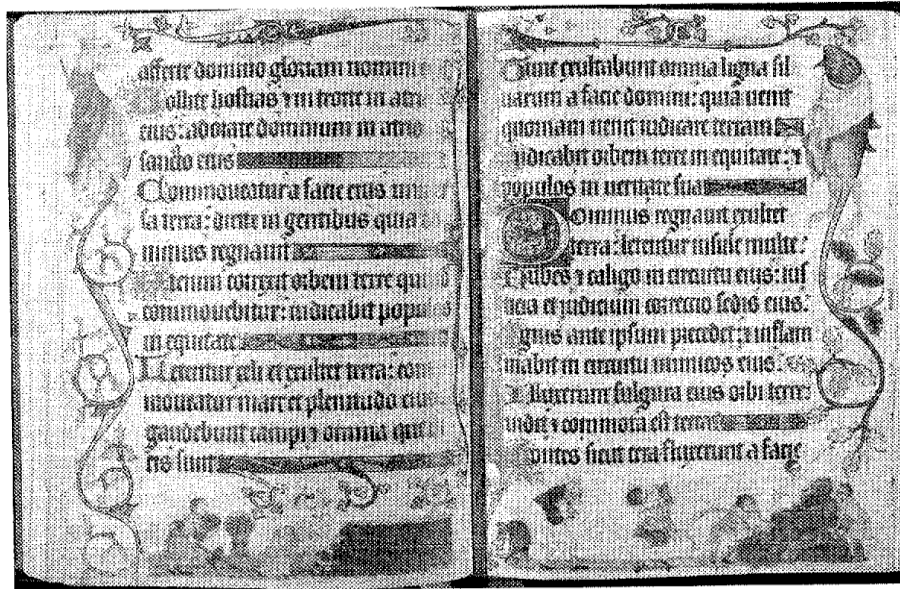
Activities

1. Explain why there are no villen's houses left today. How has it been possible to reconstruct the peasant's house in Source 1?
2. Why do we know so little about medieval peasant women? Why might their lives have been even harder than the men's?
3. Create a diagram to illustrate the various ways in which a villen's life was controlled.

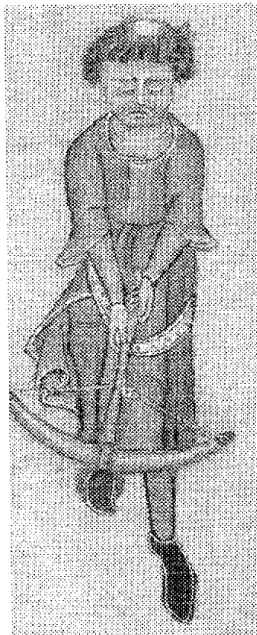
RJ-N 23110

¹⁰⁹ What was it like to be a medieval peasant. Pieejams:

<http://www.internationalschoolhistory.net/eeb3/s4/feudalism.htm> [aplūkots 11.03.2013.].

What is the Luttrell Psalter?

The Luttrell Psalter is a decorated (illuminated) manuscript from the Middle Ages. It was written and illuminated from about 1325 for a land-owner and Knight, Sir Geoffrey Luttrell of Irnham in Lincolnshire (England). It is mainly a book of psalms and prayers in Latin. It is in the same handwriting throughout. The text is illustrated with illuminated initial letters. There are also lots of other decorations which cover almost every aspect of medieval life

Who made it and how?

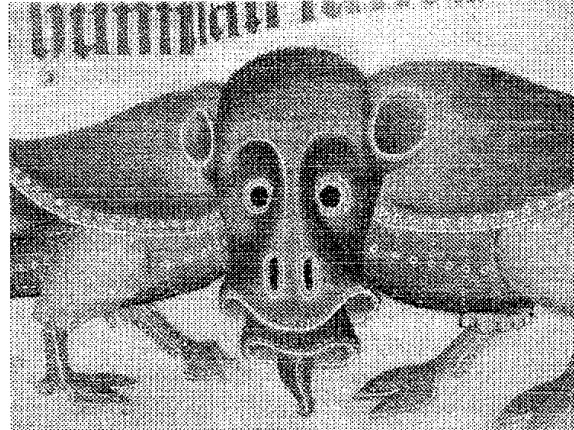
The Luttrell Psalter was made before paper was introduced in Europe. Instead it was made on vellum: parchment made from stretched sheepskin. It was probably created over a period of several years, by a scribe (possibly several) and a team of illustrators. These people would probably have been professional artists rather than (as is commonly believed) monks. The scribe would have used a quill and black ink. By looking carefully at the pages we can see that the evenness of the calligraphy was achieved by working on a page ruled with finely drawn lines. The illustrations seem to be the work of a number of different painters. One of the artists — sometimes known as the 'Luttrell Master' — is clearly a better artist than the others. He was responsible for many of the more important images.

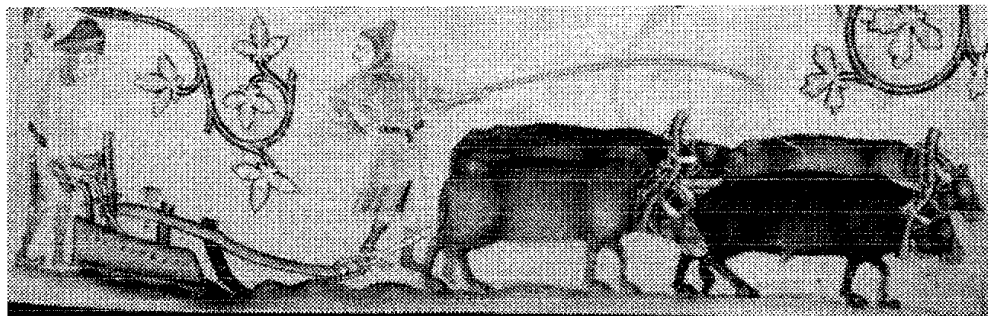
¹¹⁰ International School History. Luttrell Psalter. Pieejams:
<http://www.internationalschoolhistory.net/eeb3/s4/method.htm> [aplūkots 12.03.2013.].

What is special about the Luttrell Psalter?

The Luttrell Psalter is special because so few images of medieval rural Europe survive to this day. Fragments of wall paintings, tapestries and carvings do remain, but such collections of images are rarely as complete as those in illuminated manuscripts. The Luttrell Psalter is in particularly good condition and has very high quality illustrations, covering a wide range of subjects: scenes from the Bible, scenes from the lives of the saints, scenes of daily life on Sir Geoffrey's Estates — and the most freakish monsters. There are many such monsters or 'babewyns' in the Luttrell Psalter. We can't be absolutely certain why they are there, though it has been suggested that sometimes they might represent the demons of hell.

The Psalter has lots of attractive illustrations in the margins showing scenes of rural life. The 'Luttrell Master' has created beautiful images with lots of colour. The drawings are attractive and sometimes funny. Historians have used them to illustrate their texts. Having been copied and reproduced so often, these images have influenced how people 'see' medieval England. In *Mirror in Parchment* (1998), Michael Camille (an historian) argues that the Luttrell Psalter was generally not intended by Sir Geoffrey to be a reliable record of daily life. It was simply the way Sir Geoffrey wished medieval life to be.

Where is it?

In 1896 the Luttrell Psalter was given to the British Museum. Since April 1998 it has been on display in the exhibition galleries of the British Library in London.

http://www.bl.uk/collections/treasures/luttrell/luttrell_broadband.htm

The Luttrell Psalter

- Illustrated in the early 1300's.
- These pictures show what daily life was like in medieval times.
- There are 309 illustrations in all, commissioned by Sir Geoffrey Luttrell to show daily life on his estate.

Points to note...

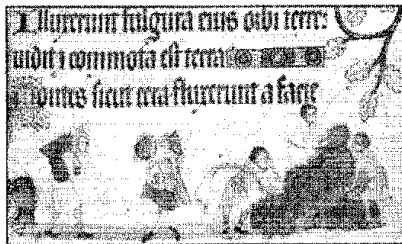
- Since it was commissioned by the Lord of the Manor, the artist designed the illustrations to please the Lord, not those in the pictures.
- Clothes would have been colourless.
- The peasants would not have been so clean.
- ...but the work was still hard!

These pictures show:

STACKING SHEAVES	SOWING
THRESHING	WORKING IN WINDMILL
HARROWING (Covering the seeds with soil after sowing)	HARVESTING
WEEDING	BREAKING CLODS (bigger bits of soil after ploughing)
REAPING	WORKING IN THE WATERMILLS

TASK:

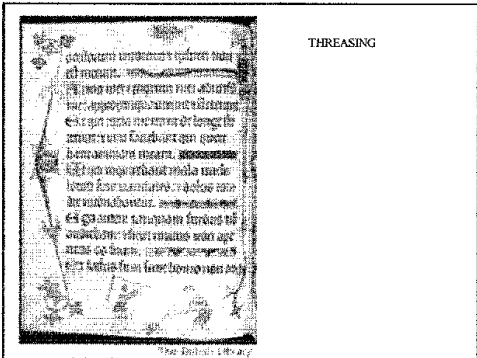
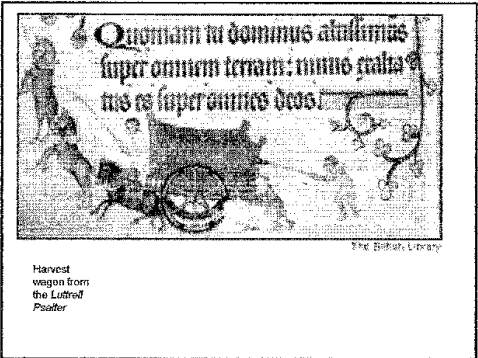
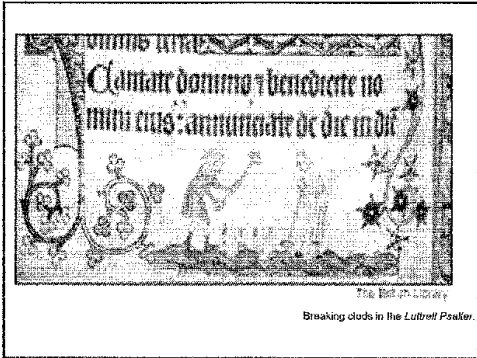
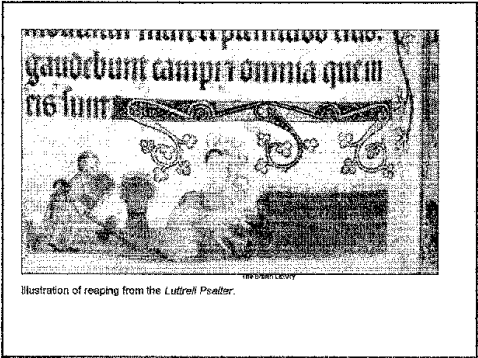
- In groups of four, answer the following questions:
- How do these pictures show how hard life was for the peasant farmers in medieval times?
- For what purpose are these pictures intended for? I.e. to show off to other Lords, or to record farming at the time?
- How reliably do they show life in Medieval times?
- Once you have finished looking at the pictures, state what you think they say about the Lord of the Manor?
- You have **THREE** minutes on each picture.

• Stacking sheaves

Illustration of harrowing from the Luttrell Psalter.

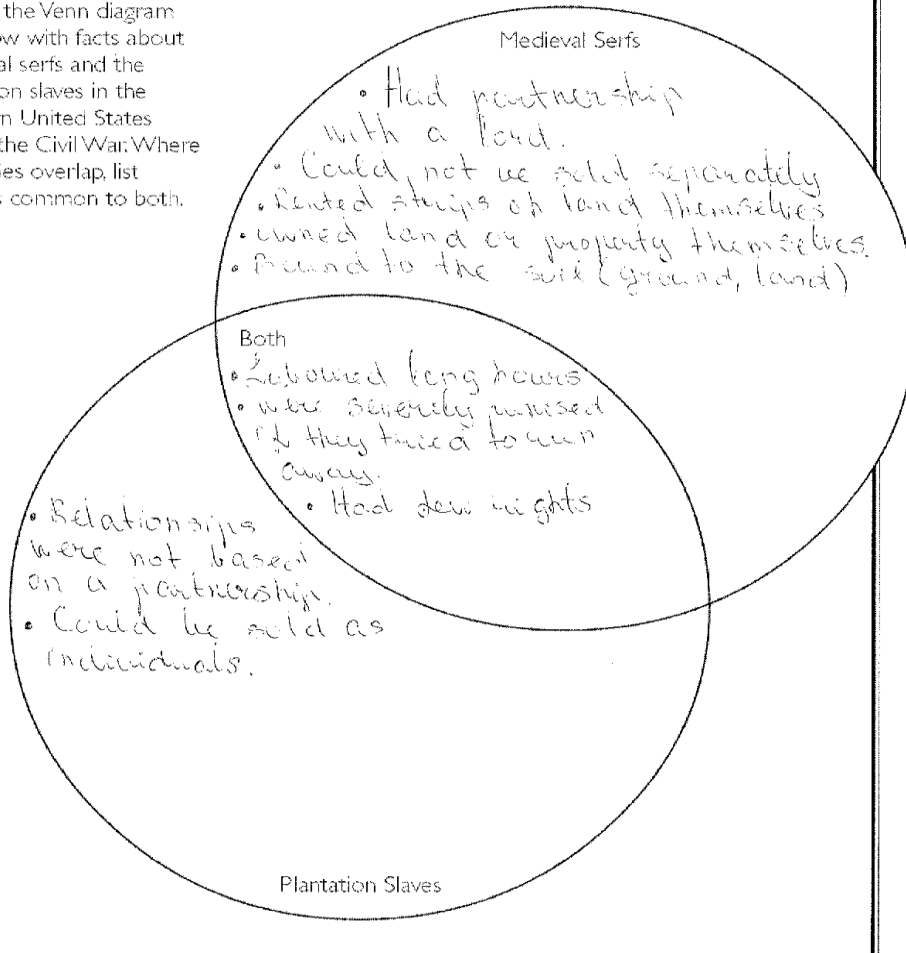

Name _____

Date _____

Fill in a Venn Diagram

Fill in the Venn diagram below with facts about medieval serfs and the plantation slaves in the southern United States before the Civil War. Where the circles overlap, list features common to both.

¹¹¹ The Middle Ages: Life on a Manor Activity Packet. Pieejams: <http://www.teachervision.fen.com/middle-ages/printable/50542.html> [aplūkots 12.03.2013.].

Vēstures stundas plāns

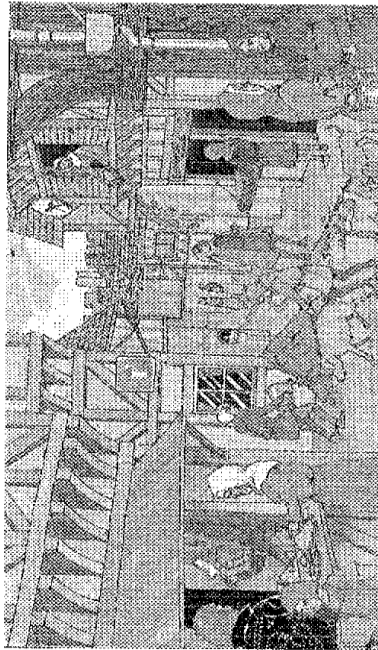
	Apraksts	Stundas saturs
1.	Klase	10. klase
2.	Stundas tēma	Viduslaiku sabiedrība – dzīve muižā
3.	Norises datums, laiks	21. marts, 5. stunda
4.	Uzdevumi (zināšanas, prasmes, attieksmes)	<ul style="list-style-type: none"> - Veicināt izpratni par sabiedrību viduslaikos, precīzāk muižas iemītniekiem - Attīstīt prasmi strādāt pāros un grupās, mācīt citus. - Attīstīt prasmi izdarīt secinājumus no faktiem. - Attīstīt lasīšanas un runāšanas prasmi
5.	Skolotāja sagatavošanās stundai (nepieciešamie mācību metodiskie materiāli un līdzekļi)	<ul style="list-style-type: none"> - Teksts „Life on a manor” („Dzīve muižā”) - Skolotājas veidota darba lapa „Life on a manor”
6.	Pielietotās mācību metodes un paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Grupu darbs - Diskusija, atbildes uz jautājumiem
7.	Stundas norise <ul style="list-style-type: none"> • Sākums • Galvenā daļa • Noslēgums 	<p><u>Ievads:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolotājs informē par stundas tēmu, mērķi un uzdevumiem. - Pārbaudām vārdiņus – personīgo vārdu <p><u>Galvenā daļa:</u></p> <p>Grupu darbs.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolēni grupās atrod atbildes uz jautājumiem un interpretē faktus par dažādiem dzīves aspektiem viduslaikos. - No katras grupas 1 skolēns dodas pie pārējām grupām un pēc kārtas sniedz savu stāstījumu tā, lai pārējo grupu locekļi varētu aizpildīt savu darba lapu. <p><u>Nobeigums:</u></p> <p>Skolotāja sniedz stundas kopsavilkumu un uzdod mājasdarbu.</p>

There were very few large towns in medieval Europe. Most were no bigger than a modern village with a population of between 2000 and 10,000. In the 13th century, the largest cities (Florence and in northern Italy) had populations of as many as 50,000 inhabitants.

Towns grew up for different reasons and had different functions as a consequence. Some had **religious functions**. The church or cathedral was usually the most important building. Other towns had **political functions**. Towns were freed from the control of feudal lords and gained liberty. The town hall was in charge of the government of each city and its surrounding territory. Towns also had **economic functions**. Craft production and commerce was concentrated in cities. The market square was the main point for exchanges. These towns had to be safe. Merchants would not come unless they felt sure their goods were safe. So the lords built wooden fences or walls around them. At night, the gates were locked to stop foreigners (outsiders) from getting in.

Life was similar to village life. Each morning, many townsfolk went out to work on the lord's lands. But there were no villeins in the towns. In towns, everyone was free. Runaway villeins who stayed there for a year and a day became free. The lord was keen to see his town grow. Merchants paid taxes. They were collected by the sheriff, who usually collected extra money for himself. So naturally, townspeople preferred to collect their own taxes. They could do this by buying a charter. This was a document, which gave townspeople certain rights. In addition to raising their own taxes, they often asked for their own court to settle legal arguments. If possible, they wanted the right to be free. They might demand the right to hold a fair or market. They knew that these would make the town richer.

The Medieval Town

(Above) A modern artist's picture of a medieval town.
(Below) A medieval French painting of a town.

Even so, medieval towns were small, dirty and very smelly places. Most streets were just muddy tracks. Open gutters ran along them and people threw their waste food and sewage into it. You had to watch your head as you passed by! London had twelve carts to collect rubbish by 1400. But most towns left it to dogs, pigs and rats to eat it up.

In England for example, Parliament passed various laws to clean up towns. They had little effect. Butchers continued to throw animal waste into the street. A dung-heap was a common sight - and smell! Of course, it spread disease. So did the filthy water.

The White Book of the City of London (1419). The following rules were passed to clean up the city. *'That the Streets and Lanes shall be cleaned of all obstacles from dung. That no one shall throw dung into the King's Highway, or before the house of his neighbour. That each person shall make clean of filth the front of his house under penalty of half a mark.'*

Fire was another risk. Most houses were made of wood, and that included the chimneys. Towns were unsafe for other reasons, too. There were no street lights. So it could be dangerous to travel after dark. There was also the risk of tripping over a stray pig - and of landing up in a dung-heap!

Activities

1. Look at the modern artist's picture of a medieval town. Highlight or circle 10 anachronistic errors and number them 1-10. Write down each numbered mistake and explain why it is a mistake.
2. Explain the following words: a) Merchant b) Foreigner c) Sheriff d) Charter
3. Explain the three functions of medieval towns.
4. Consider the medieval picture of a town. a) Do you think all streets were like this? Explain your answer. b) What can a historian learn from scene? c) This is a French picture. Does this tell us nothing about medieval Belgium? Imagine you could travel back in time to a medieval town. Write an account explaining differences you would find compared to a 21st century. Try to use as many of your senses as possible!

Medieval Towns

Picture yourself and a friend walking happily down a street in a town of medieval times. Together you are discussing plans for the evening, and neither of you has any idea of the catastrophe that is about to unfold.

As you round a corner, you hear a shrill voice coming from the window of a house six stories above the street. The voice belongs to a lady issuing a warning that roughly translates into "look out below!" Before you can take evasive action, you are suddenly drenched with a bucket of gooey garbage.

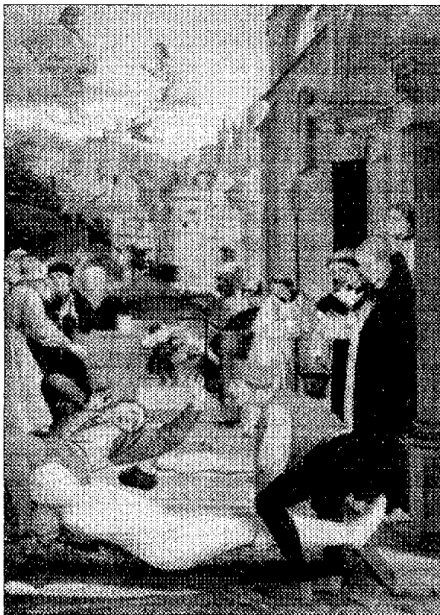
Your nose tells you it is a mixture of black pudding, beans, and the remains of eels the family on the sixth floor had for dinner.

Do you angrily make your way up to the room from whence came the garbage and express your displeasure? Do you threaten to punch the lady's husband in the nose? Of course not. You brush yourself off as best you can and go on your way. If anyone is to be scolded, it is you for not having jumped out of the way quickly enough.

Garbage (and worse) being thrown into the street was a common practice in medieval towns. Even birth and rank held no privilege when it came to being hit with something unpleasant. No less a person than King Louis IX of France was himself doused with the contents of a chamber pot while strolling along a Paris street one fine day.

In the absence of any kind of sanitation service, people did the natural thing and tossed their waste wherever it might fall. Had they realized the health threats involved they surely would have acted differently. As it was, they relied on pigs and other animals that roamed free to take the place of the present-day garbage truck. Sometimes a particularly hard rain would help by washing away some of the refuse.

It is only natural that under such unsanitary conditions disease would run rampant. Epidemics that took the lives of large portions of the populations of medieval villages and towns were common. One such epidemic of the bubonic

A priest prays for victims of the plague. Those who became ill often died within hours.

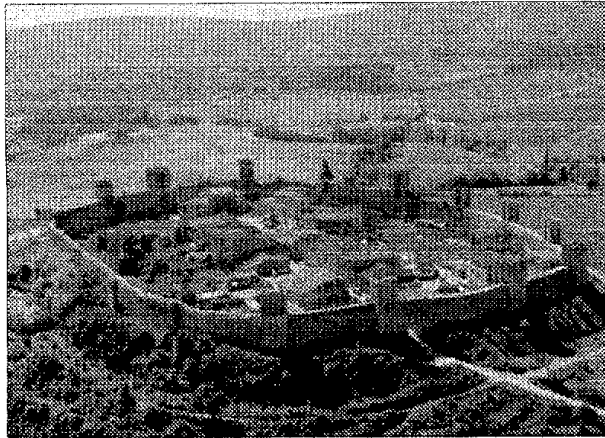

Everyday Life: The Middle Ages

stories. As each story was added, the builder extended it out somewhat over the street to make it larger. By the time the building reached the sixth or seventh level, the occupant of the top floor could literally reach out and touch the building across the street. How's that for close neighbors?

It was this closeness of the buildings that made fire an ever-present threat. Because most structures until the Renaissance period were built of wood, fire spread quickly once it started. Some towns were partially or totally destroyed by fire a number of times. London burned four times in the twelfth century, and Rouen, France, the city where Joan of Arc was burned at the stake in 1431, was totally consumed six times between 1200 and 1225. Later, when

stone was used for construction and fire brigades introduced, the number of fires were reduced dramatically.

Monteriggioni, in Tuscany, Italy, is an example of a walled town from the later Middle Ages.

Appearance-wise, medieval towns were generally laid out in the same way. In the center was a large open area variously referred to as a square, a place, or a piazza. If the town was very large, the square might also be the location of a cathedral. Towns squares were hubs of activity where tradesmen and merchants set up stalls and conducted business. Sometimes strolling actors

drew crowds as they performed a play for all who would stop and listen. So too did jugglers, tumblers, and clowns. Between 8:00 and 9:00 P.M. the curfew bell rang, and most citizens retired for the night behind the safety of their doors. Streets were dark and danger ever-present, and there were few policemen to guarantee the safety of any person who dared to venture out. Those who did were required to carry a light and have a good reason to be outside.

Who were the inhabitants of these early towns? Most were members of a new middle class of merchants, traders, and craftsmen referred to as the *bourgeoisie*. *Bourgeoisie* is a French term meaning "town dweller." In the German language, the term becomes *burgher* or *burger*. A free town with the right of self-government was called a *borough*, or in German *burg*. You are probably beginning to see the influence on America by now. What about

Pittsburgh and *Harrisburg*? And *hamburger*? Supposedly, immigrants from the German city of Hamburg brought that American favorite with them when they arrived in the 1800s.

The merchants and craftsmen monopolized business within the walls of a city. They formed guilds, which in some ways resembled early labor unions. Membership in the appropriate guild was mandatory for all merchants and craftsmen. A young man had to pass through a training stage before becoming a full-fledged member. First, beginning about the age of seven, a boy desiring to learn a trade was apprenticed to a master craftsman. When he acquired the skills to earn a living, he became a journeyman. As such, he could then work for anyone who would hire him. If he wanted to become a master craftsman and own his own shop, he had to pass a strict exam supervised by leading members of the guild. This involved creating a masterpiece of work showing that he had mastered his particular skill.

Merchant and craft guilds became increasingly powerful through the Middle Ages as towns grew. Whereas knights lived for war, peace and stability were in the best interests of traders and craftsmen who wanted to conduct a profitable business. Therefore, town guilds often supported the king against troublemaking nobles, further weakening the feudal system.

Most of the other inhabitants of medieval cities were laborers who took any job they could find. These included serfs who had either run away from the manor or had been granted their freedom. Each town also had its share of beggars and thieves, both of whom preyed on the local citizenry. With streets so crowded and so many people about, a fast thief with an even faster knife could cut a purse away from a belt in record time and be gone in a flash. Towns did their best to discourage such lawbreakers, even leaving executed criminals hanging from the gallows indefinitely. Paris, for example, always had twenty-four bodies swinging at the end of ropes for all to see. The message to passersby was simple: Behave yourself while in our town or face the consequences!

Such was life in typical towns of the Middle Ages.

A guild master judging the skills of two journeymen.

From *Everyday Life: The Middle Ages* © 2006 Good Year Books.

Name Liba Date 15.04.2013.

Research Bubonic Plague

Some information about bubonic plague was presented in this packet. Find out more about this terrible disease by consulting an encyclopedia or some other source. Then answer these six questions.

1. What causes bubonic plague?

Bubonic plague is caused by a
bacterial called *Yersinia pestis*

2. How is the plague transmitted?

The plague is transmitted to humans by
flies from infected rats.

3. List any four symptoms of the plague.

Black spots   swollen lymph glands
fever   headache

4. How is the plague treated in modern times?

People are given antibiotics within 24 hours
of the first symptoms.

5. How can the plague be prevented or at least kept from spreading?

Avoid being in contact with dead
animals, flies and rats.

6. To refer to the Black Death of the Middle Ages solely as an epidemic is not entirely correct. Epidemics may be either endemic or pandemic. Look up each word in a dictionary and write its meaning. Then tell whether the Black Death of the Middle Ages was endemic or pandemic in nature.

Epidemic - a disease that exists predominantly in
a particular area or population.

Pandemic - when an epidemic spreads
throughout the world.

Black death was pandemic.

Name Liba

Date 15.04.2013

Finish a Story

When the Black Death struck a community or town in the 1300s, people panicked. They did not know what caused the disease and they had no idea how to treat it. Many thought it was God's punishment for their sins. Whatever they believed, they often fled to the countryside, hoping to avoid exposure to what was almost certain death.

Imagine you are living in an English town during the bubonic plague epidemic of the 1340s. One day, while watching the ships come in at the docks, you see a vessel run aground a short distance away. A quick check by dock workers reveals the terrible truth: The entire crew has succumbed to the Black Death.

Complete the story that has been started for you. Give it any kind of ending you prefer. Continue on a separate sheet of paper if necessary.

Thomas and I watched the grounded ship with a mixture of curiosity and horror. Even at our young age, we suspected what a group of men who boarded the ship soon confirmed.

"The Black Death! The Black Death!" they shouted as they fled in the direction of the town. "The Black Death!"

Upon seeing the panic and terror in their faces, Thomas and I too turned and ran as fast as our legs could carry us. Mother saw us approaching from a window and greeted us at the door.

"Thomas! Jonathan! What in the world is the matter?"

"It's the plague, Mother! The plague is here!"

"I ~~had~~ know it will happen, quickly get both in side", she was really sad.

It look like she will goint to cry.

"How did you know it?", asked

Thomas. "^{Just} for father said because of plague", she looked at Jonathan.

"But you ~~it~~ said that he died from bad food, you said that our

neighbor's killed him.", "No honey,

I'm so so sorry that I said that

to you. I said that to you because

I don't like that girl.", "She is my

friend and you know it. He your

felt now that we ~~are~~ are enemy's."

"But..." mother was worried.

"I hope you die from plague", screamed

Jonathan. And it came ~~to~~ real. She

died like it was order from king.

And then... And then Jonathan want

up from really bad dream.

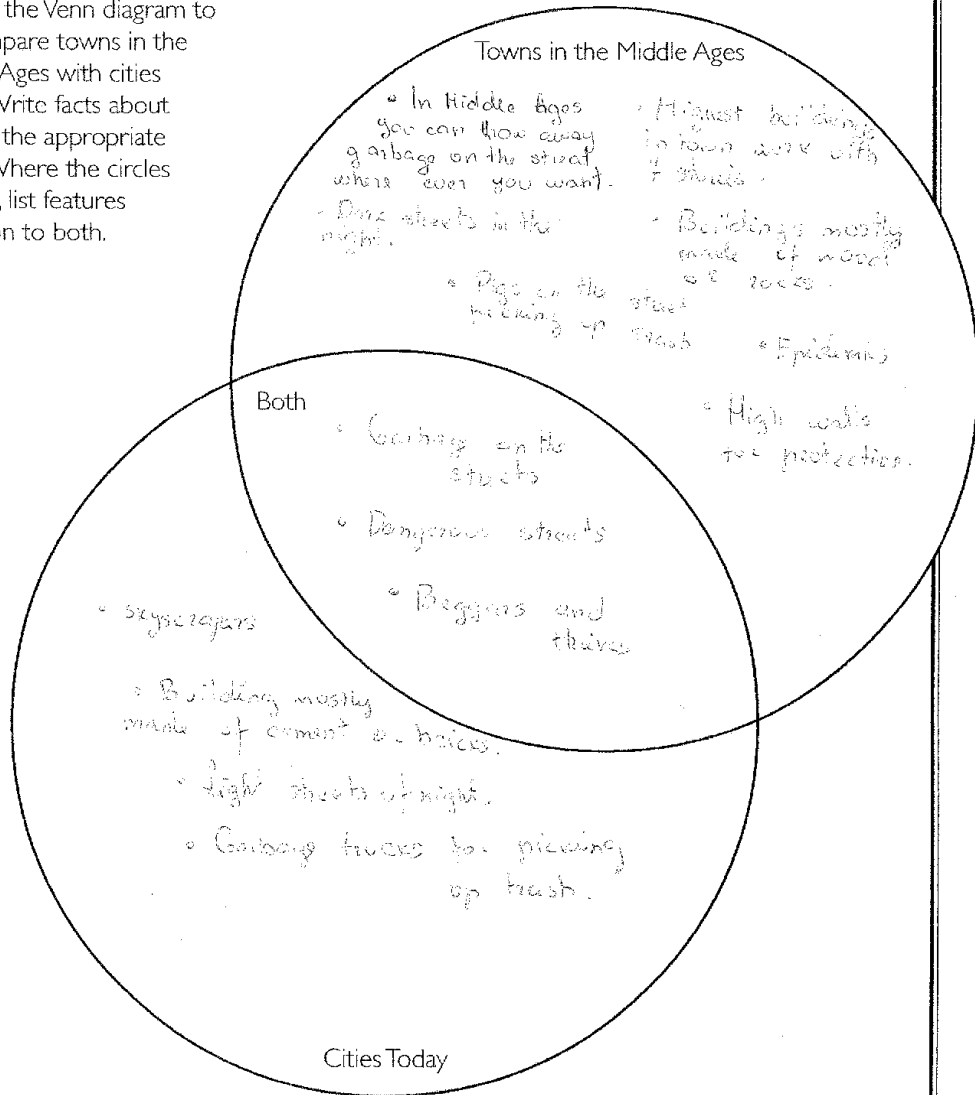

Name Liba Date 15.04.2013

Fill in a Venn Diagram

Fill in the Venn diagram to compare towns in the Middle Ages with cities today. Write facts about each in the appropriate place. Where the circles overlap, list features common to both.

Guilds

Guilds served much the same function on a local level as leagues did on a wider geographic level: protecting their members from the dangers of outside world, whether they were marauding nobles and bandits, economic **ruin**, or outside **competition**. Originally each town would have one guild encompassing all crafts. However, as the towns grew, the guilds evolved into various **specialized** guilds: merchant, goldsmith, armorer, tailor, weaver, blacksmith, bargemen, etc. By 1200 C.E., Venice had fifty-eight guilds, Genoa thirty-three, Florence twenty-one, Cologne twenty-six, and Paris one hundred. The purpose of each guild was to exclude outsiders from practicing that guild's craft or trade within the city walls. Although this virtually eliminated free **enterprise**, it did provide a stable atmosphere in which the newly evolving crafts and trades could develop and survive.

Guilds went much farther than excluding outside competition from within their walls. In fact they controlled just about every aspect of the town's economy, in particular wages, prices, quality of goods, and guild membership. For example, an armorer would buy the materials he needed through the guild at a set price, not on his own for whatever price was cheapest. His workers worked for the number of hours and **wages** set by the guild. His armor had to be of certain quality meeting the guild's **specifications**. He could not advertise beyond setting one example of his work in his window. The guild also determined the price he could charge so he would not get an advantage over other members of the guild.

Training for and admission into the guild were also strictly regulated. **Apprenticeship** was almost always restricted to sons or nephews of guild **masters**, something that caused anger among the common laborers. Typically, a master craftsman would send his son to another craftsman for apprenticeship at the age of ten to twelve years. The boy would live in the master's home, work in his shop, and learn the craft in an apprenticeship lasting from three to fifteen years. At the end of his training, the apprentice would usually get a gift of money from the master to help him start his own business. He then became a **journeyman** who worked as a day laborer for different masters until he could save enough money to start his own shop. When he was ready, the journeyman would be examined by the guild masters for his technical ability, oftentimes having to produce a *masterpiece* to show his proficiency at the craft. If he passed the exam, and there was room in the guild, he became a master who shared in the limited, but fairly stable market established by the guild for its members.

The guild was more than a business association. It was also a social and political organization that looked after the welfare of its members. It provided justice by settling disputes between its members. It supervised the morals of its members in such matters as public fighting, drunkenness, and a dress code. It provided insurance against fire, flood, theft, prison, and old age (for those few who survived that long). It paid for members' funerals and for masses and prayers to free their souls from Purgatory. The guilds would also build hospitals, almshouses, schools and orphanages for the many orphans in society back then.

---

¹¹⁴ Medieval Problems, Medieval solutions activity. Pieejams: <http://www.sharemylesson.com/teaching-resource/Medieval-Problems-Medieval-Solutions-Activity-50008412/> [aplūkots 03.03.2013.].

armies that they use to force foreign merchants to pay tolls for trading in their cities. So people in a city-state have to pay higher prices for the goods from other places. But there is another problem – Viking pirates keep attacking the merchants' ships and other vessels that are trying to come into the North Sea from Portugal, France, and Castille/Aragon (Spain). So all of the merchants in these cities have a hard time trading for goods from the Middle East, North Africa, and West Africa. Some cities have advantages, like:

- 1) Novgorod is near Mongol trade routes and produced huge amounts of timber (for shipbuilding) and furs
- 2) Bruges and Hamburg have a direct trade route south to Italy while also making the best beer for export
- 3) London is the closest sea route to Portugal and also made some of the finest cloth in Europe
- 4) Copenhagen has access to many fish and mammal species that only live in the islands of Denmark
- 5) Stokholm has easy access to Novgorod AND Danzig while producing both iron and copper
- 6) Danzig was a primary source for grain from the rest of Poland
- 7) Bergen was the best source for dried cod (a type of fish)
- 8) Lubeck had access to salt mines and was in the center of all of these city-states
- 9) Bremen had direct access to the North Sea while also connecting to Hamburg, Lubeck, and Amsterdam

How should all these city-states cooperate to make sure that trade flourishes instead of competing so that trade declines?

Problem 2: Because of the Black Death, many people have abandoned their manors and come to towns. The towns are getting bigger, and this requires master craftsmen and artisans (people who make stuff) like blacksmiths (people who work with metal), weavers (people who make cloth), potters (people who make pots and jars out of clay), carpenters (people who build things out of wood), etc. Masters with these skills are coming to the towns, but they are using different types of tools, different measurements (some people are using a "foot" as measurement, but everyone's feet are different sizes!), different replaceable pieces like nails and staples.

This is causing problems because when consumers want to buy products from different master craftsmen, the products don't fit with each other—a master carpenter building walls for a house might not work when a different master roofer comes to make the roof, or chairs might not fit well for a table if a different master makes the table and chairs. If a master carpenter runs out of nails from one master blacksmith and needs to go to another, the nails the other one makes might be different. Different master weavers might make clothes that don't fit the same way, or that are different thicknesses, so a person will end up with a tight fitting shirt that keeps him warm, but pants that are too thin, or shoe heels with different thickness.

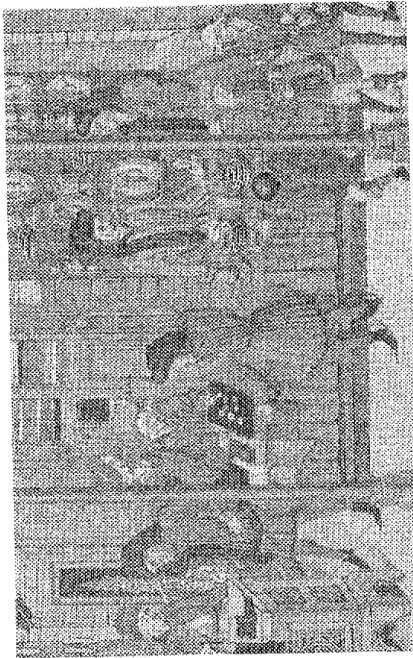
Another issue was that these master craftsmen were competing against each other, which meant that they would lower their prices constantly so they could sell their products successfully – but that also meant that masters were often making so little money that if they needed to pay for a funeral or doctors bills, they could not. Or if one of them died, their wives and children would not have any savings to live off.

Besides that, many of the master craftsmen would hire assistants, or use **apprentices** (people who studied to do that skill) but pay them differently, so people doing the same job would receive different wages. Because the masters were charging low prices, they would often pay their apprentices less money, so these apprentices would not care as much about their job and the products were not built well.

How can we fix this system so that all the master craftsmen work together to make the best products for their customers without hurting themselves or their workers instead of working against each other, producing different products, and hurting both themselves and their customers?

The Medieval Guild

Text from *Medieval Realms*, E. Avleht

(Above) A covered market in 15th century France
(Below) A guild master and his apprentices

There were no factories in the Middle Ages. Craftpeople set up stalls outside their own homes or used their front room. They made goods in full view of the public. Above the stall they hung a sign so everyone could tell what they sold. In time, these craftpeople organized themselves into guilds. There was one guild for each trade. Only skilled workers could join. The guild made sure that their products were good quality and that members charged honest prices.

Each year, the guild chose some of its members as 'searchers'. Their job was to visit traders to make sure the rules were obeyed. They checked scales; they tasted food; they inspected the work. Members whose work was poor were often fined. The guild could also force them to do the work again. Once in a while, it actually expelled someone. This meant they could no longer trade in the town. The government did not help the old and sick in those days. So the guild looked after its members when they were sick. They helped the relatives of dead craftpeople. They also gave money to the Church and the town.

The youngest guild members were the apprentices. These were boys or girls, aged about twelve, who wanted to learn a trade. Their parents made an agreement with a master craftsman (or crafts woman) who would teach them. Usually, they paid the master for this. The agreement was written down on a piece of paper which was then cut up. One piece was given to each side. If, in the future, there was any argument about it, they simply put the two bits together to prove the agreement had been made. The apprentice went to live with the master for between 4 and 14 years. The master promised that he or she would teach the young person the trade. They also had to look after the apprentice; food and clothing were provided, and the apprentice was taught how to behave.

In return, the apprentice promised to work hard and not to give away any of the employer's secrets. The young person could not go to an inn. Usually, they were not allowed to get married either.

When the time was up, the apprentice often went on working for the master. Now the young person received a daily wage, so he or she was called a journeyman (from the word *journee*, meaning 'a day'). Journeymen were free to work for a different master. Earnings were carefully saved up, ready for the day when they could set up their own business. Before this happened, the guild set a test. Journeymen had to produce a 'masterpiece'. This was one piece of work to show that they were fit to open their own shop. If they passed, they, too, became masters of their craft.

Only guild members could sell inside the town, except on market days. People came from far and wide to sell goods at the market. Even more people, including foreign merchants, turned up for the annual fair. This was usually held after the harvest, when people could afford to buy.

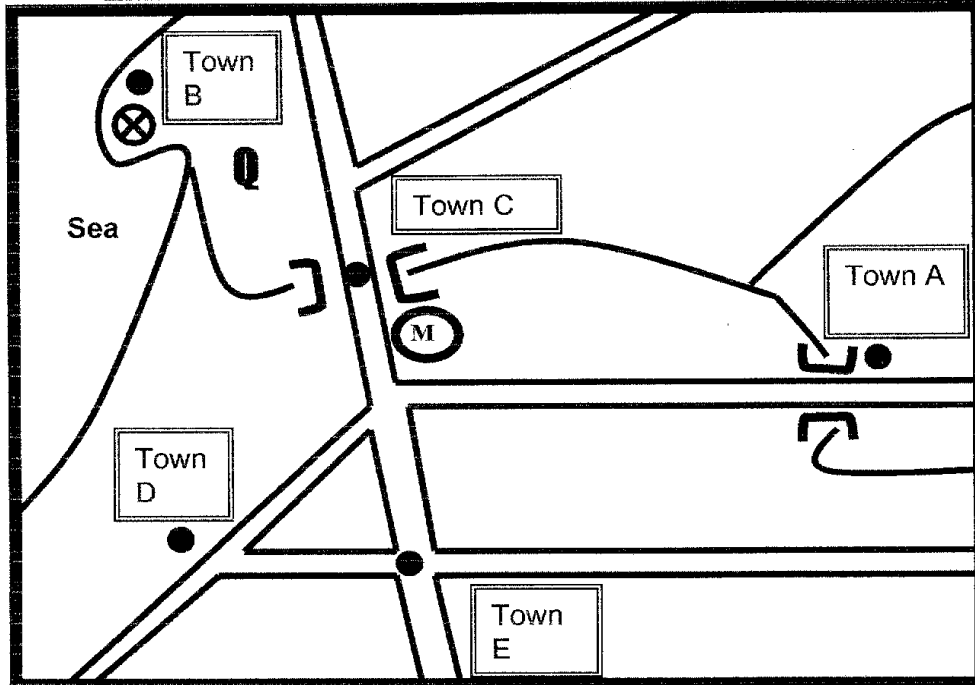
Activities

1. What or who was: (a) a searcher, (b) an apprentice, (c) a journeyman and (d) a masterpiece?
2. Explain the difference between skilled and unskilled work.
3. What sort of secrets do you think an apprentice had to promise not to give away?
4. "The guilds were very useful organisations made a very positive contribution to the medieval town". Explain this statement support it with evidence from the text.

RJ-N 1

Where will you choose to set up?

By Mrs Buxton
www.SchoolHistory.co.uk

KEY:

Bridge	Road	Town	Monastery	Castle	River	Quarry

Town A is situated near a bridge which crosses a river. It is a small town with a low population. It has a small market held twice a week. It is quite a poor town with little money but it is near a number of villages.

Town B is situated on the coast near to the sea. A main feature of the town is its castle. The town is built around the castle which is on a hill overlooking both the coast and inland areas. The town does not have a market, but it does have a number of tradesmen who depend upon the castle for most of their business. It has a medium size population. The town has a quarry nearby.

Town C also has a Bridge over the river. Its main feature is a large and important Monastery which is visited by many pilgrims. The town has a small but busy market. The main problem for the town is that it is often affected by disease brought by the pilgrims. This affects trade.

Town D is situated in a country area on a main road to other larger settlements. It has a population that changes all the time. A small number of Rich people live in the area and a market is held three times a week. The town is surrounded by flat well watered land. The main problem is that the town is often affected by disease.

Town E is situated on a busy crossroads. Many pilgrims and other visitors pass through the town. The population is very small and it only holds a market once a week. It has a large number of small villages nearby who use the town as a point of trade.

¹¹⁶ School History. Medieval Towns. Pieejams: <http://www.schoolhistory.co.uk/year7links/life/medtownmap.pdf> [aplūkots 12.03.2013.].

**You are a group of
Apothecaries**

Your job was to mix and sell medicines, making them out of herbs and other ingredients.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

**You are a group of
Blacksmiths.**

A Blacksmith was a person who made and repaired iron objects, like tools and cooking pots.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

You are a group of Millers.

A Miller was a person who ground up grain to make flour.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

You are a group of Masons.

A Mason was a person who used heavy mallets and chisels to cut stone blocks in to shape.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

**You are a group of
Goldsmiths.**

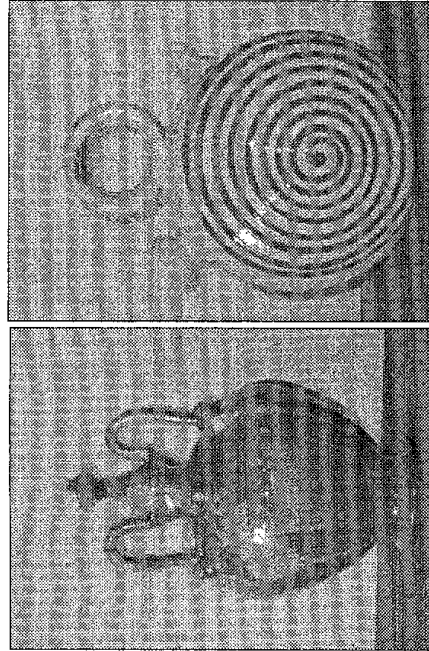
A Goldsmith was a person who made jewellery. Fine tableware and other precious objects.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

You are a Spicer.

A Spicer was a person who sold spices.
As a group you have to decide which of the towns is the best to settle in.

III Medieval trades and crafts

1. "Gargola de muixons" from Miravet.
2. "Pibell del carró" from Miravet.

ABC BRAINSTORMING

What trades or crafts do you know? Write them down in the chart.

A	craft	G	garden	M	mechanic	S	shop
B	books	H	handcraft	N	nurse	T	teacher
C	cell	I	ironwork	O	organ	U	upholstery
D	doctor	J	joiner	P	potter	V	vase
E	embroidery	K	knitting	K	knife	W	wine
F	fishing	L	leather	R	roam	XYZ	

Pielikums Nr. 32

Medieval pottery in Miravet

Good day, traveller. I am Guilfe and I earn my living as a **pottery craftsman**. I live in a village with my beloved wife, Susanna, our seven-year-old son, Jofre, and my apprentice, Tomas. I have a **potter's workshop** in the outskirts of Miravet, a tiny village not far from Tarragona.

Next to my workshop there are other pottery workshops, so in my village the main craft is pottery. I wake up early and I work until dark. I work very hard! My work consists of shaping fine **earthenware** pottery with a **potter's wheel** and then baking it in my furnace. I make **pitchers** to drink water, very big **jars** to keep olive oil in and **basins**. My wife helps me to sell Most of my pots are carried by mule or by cart and they are sold in the markets all over Catalonia and Aragon (Spain). My pots are bought by humble folks in the villages and cities.

Jofre is already learning my craft and he likes it. One day he will become a **pot-maker** and he will inherit my workshop.⁷

1. True/false

- A workshop is a building where goods are manufactured.
- A craftsman is a person who works in a factory.
- Earthenware is pottery made of clay.⁸
- Miravet is a big village not far from Tarragona.
- Guilfe's son doesn't want to be a craftsman.
- To shape earthenware pottery a potter's wheel is needed.

Rewrite the false sentences.

2. Complete the chart

Verb	past	past participle	kind of verb	translation
inherit	inherit	inherited	regular	nasvot
earn	earn	earned	regular	peņot
wake up	wake up	woke up	irregular	peņot
shape	shape	shaped	regular	peņot
carry	carry	carried	regular	peņot
sell	sell	sold	irregular	peņot
make	make	made	irregular	peņot

⁷ Look at this video to see how pottery is made today in Miravet. In Jordi Avart's traditional workshop in Miravet. See this power point about Traditional Pottery in Miravet.

⁸ Sticky earth used to make pottery, bricks, ceramics, etc.

surgeon

b) Choose a description of a medieval craft or trade. Write about 100 words.²

7. Do you know what palindromes are?

A Palindrome is a word, phrase or sentence that spells the same backwards as forwards.

"A man, a plan, a canal, Panama!"¹⁰

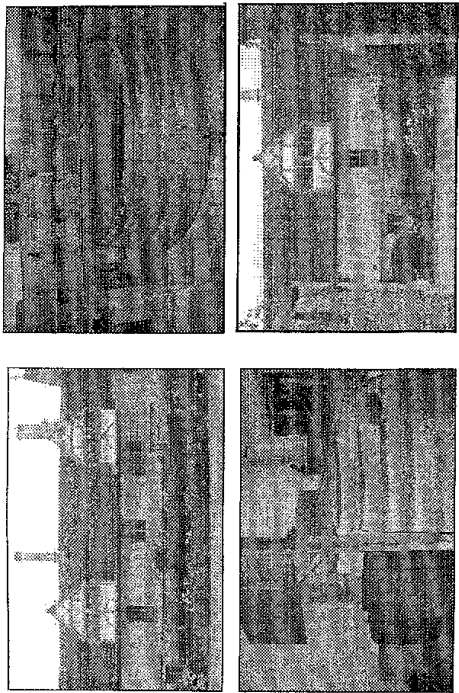
2 D palindromes are word squares in which every row and column reads a word in both directions. This is an example.

R	A	T	S
A	U	N	T
T	N	U	A
S	T	A	R

• Can you make a 2D palindrome using the word pots?

P	O	A	S
O		A	
T			S
S	A	C	P

8. Do you know what an anagram is?¹¹ Can you make other anagrams with the word POTS?

7. Brewery, Lacock Abbey (Great Britain).

6. Use an encyclopaedia or the Internet.

a) In pairs write down the definitions of the following trades or crafts.

- blacksmith Person who makes things of metal
- baker Person who bakes bread and cakes
- miller Person who grinds corn
- brewer Person who makes beer
- carpenter Person who makes wood
- masons Person who builds houses
- shoemaker Person who makes shoes
- tailor Person who makes clothes
- weaver Person who weaves cloth
- merchant Person who buys and sells goods
- goldsmith Person who makes gold jewelry
- barber Person who cuts hair
- teacher Person who teaches people
- dentist Person who looks after teeth

¹⁰ The Fun-with-words website has a section of palindromes.

¹¹ An anagram is a word or phrase formed by rearranging the letters of another word or phrase. For example, pots or stop.

9. Fill in the blanks about trades and crafts.¹²

Hello, boy. I am James and I make my living as a cloth merchant (1). I live in a town (2) with my wife, Miriam, our ten-year-old son, Simon, my journeyman¹³, Jacob, and my apprentice (3), Aaron.

I trade (4) fine cloth for the wealthy (5) members of the nobility and I also import silk and velvet (6) from the Far East. Michael is already learning my craft (7) and one day he will become a cloth merchant and inherit my business.

As a merchant, I can tell you all about trade and travel and merchant's guilds (8). A guild is an association (9) of craftsmen or merchants formed for mutual help and protection.

There are merchant guilds, which include all the merchants of a town or city and craftsmen (10) guilds, which include all the masters (11) in a particular branch of industry. Their functions are to establish trade monopolies, to set standards for quality of goods (12) and to maintain stable prices (13).

Crafts guilds establish hierarchies of craftsmen based on level of training: weave (14) journeymen, and apprentices.

Word bank

merchant	wealthy	trade town	association	craft	masters	velvet
apprentice	prices	weave	guilds	craftsmen	goods	

¹² Use the information in this website: <http://www.mnsu.edu/emuseum/history/middleages/merchant.html>

13. A **journeyman** is an artisan.

*Libey Linde
Jevimane*

VI The Black Death

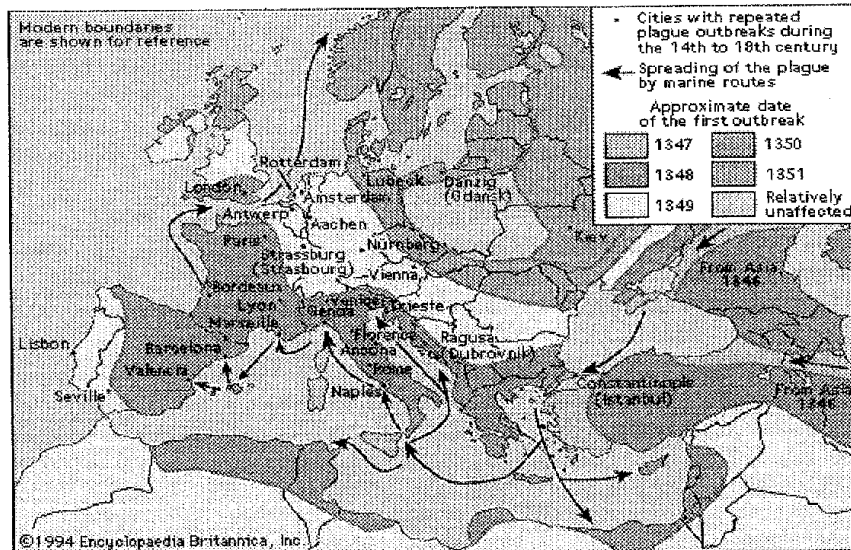
The **bubonic plague** was one of the most feared diseases of the ancient and medieval worlds. During the Middle Ages, a lot of people began to catch this terrible disease that was spreading along trade routes from Asia to Europe in the 14th century AD. The first outbreak damaged Europe between 1347 and 1351, killing many people. Coming from the East, the Black Death spread to the coasts of Spain in 1348 and about one out of every three people died.

When someone caught the illness they got big black spots called *buboes* on their armpits, behind their knees and on their neck. The biggest buboes could be as big as an apple. The most important variant was the bubonic plague which came from rats. Many died just one or two days after catching the disease. Most of the people who got the plague died especially poor people who didn't have healthy food to eat. People blamed the Jews for this disease.

A lot of people called it the Black Death, because during the disease the tips of the fingers, the toes and the nose often turned black.

1. Write sentences matching the beginnings with the endings.

- a) The bubonic plague ¹
  - b) The buboes were the ²
  - c) The Black Death spread ³
  - d) The illness spread along trade routes... ⁴
1. c came from Asia.
  2. a to coasts of Spain in 1348.
  3. b black spots that victims caught.
  4. d from Asia to Europe in the 1300s AD.

1. Black Death in Europe (Map from Encyclopaedia Britannica).

¹¹⁸ Middle Ages ESO 3rd course. Pieejams:

<http://middleagesclilclass.weebly.com/uploads/8/4/4/7/8447260/middleages.pdf>, P. 32-36. [aplūkots 11.03.2013.]

2. Acrostic poems are easy poems in which the first letter of each line forms a word or phrase¹⁵. Here you have an example:

Black Death

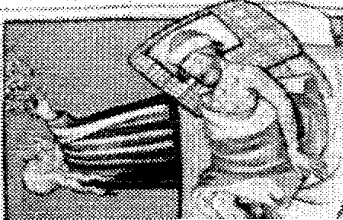
Bad was	died,
life in	even poor or rich
all European	and also
countries.	those who were
kids in the Middle Ages	healthy.

ACROSTIC POEM
BLACK DEATH

B
L
A
N
K
D
E
A
T
H

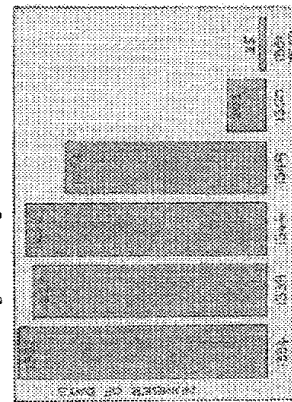
Black death that was called
Little kids and woman's died
And the man's to
cause the Black death was here
Killers even died
Death was
Everywhere
All
That was really
Horrible

¹⁵ You can repeat the activity online: <http://www.readwritethink.org/materials/acrostic/>

- Black Death
- many deaths
- shortage of labour
- higher wages paid
- peasants moving = Breakdown of feudal system

The immediate impact of the Black Death was general paralysis, trade ceased and the survivors were in a state of shock. The result was that by 1400, Europe's population was half what it had been in 1345. The most immediate effect of the Black Death was a shortage of labour. It became difficult to force peasants to do labour service. Free tenants were taking advantage of the labour shortage to demand better terms from their landlords and the nobles were reluctant to see their incomes reduced. Governments tried to fix wages, but the labour shortage was irresistible. If their feudal lords would not relent, serfs simply fled to areas where wages were higher or land rental terms lower.

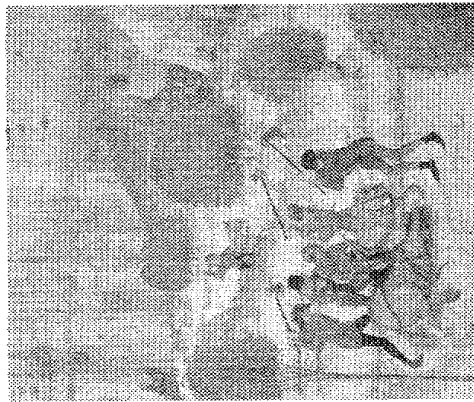

Days of labour service, Cuckham in England

The Consequences of the Black Death

It was not only men whose lives changed during the Black Death. Prior to 1349 women were paid far less and could not get the better jobs within a village or town. The labour shortage meant that working opportunities increased for women, as did their wages.

The shock of the Plague caused many peasants to demand a restructuring of politics and society. Some peasants demanded democracy and with it the limiting of aristocratic rights and privileges. When these hopes for a better life were dismissed, or savagely repressed by the nobility, many peasants rose in rebellion. The French Jacquerie of 1358 (see image below), and the English Peasant's Rebellion in 1381 were two important examples.

The English peasant leader John Ball famously asked: 'When Adam delved and Eve span, Who was then the gentleman?... From the beginning all men by nature were created alike, and our bondage or servitude came in by the unjust oppression of naughty men... And therefore I exhort you to consider that now the time is come, appointed to us by God, in which ye may (if ye will) cast off the yoke of bondage, and recover liberty'. None of the rebellions were successful. But in the end the disintegration of the manor system of managing agriculture began with the freedom of the peasants recognized.

It was not only landowners and workers who were affected by the Black Death - the Church was also hit. A higher percentage of priests were affected than other members of the public. Why would God be punishing so many churchmen? Parishes often lost their priest and eventual replacements were often less qualified. In Suffolk, in England, two-thirds of the Church offices became vacant after 1349. Communities that grew up around churches were sometimes lost. The Black Death led to cynicism toward religious officials who could not keep their promises of curing plague victims. No one, the Church included, was able to cure or accurately explain the reasons for the plague outbreaks.

In Eastern Europe, by contrast, strict laws tied the remaining peasant population more tightly to the land than ever before through serfdom. Sparsely populated Eastern Europe was less affected by the Black Death and so peasant revolts were less common in the fourteenth and fifteenth centuries, not occurring in the east until the sixteenth through nineteenth centuries. Since it is believed to have in part caused the social upheavals of 14th and 15th century, some see the Plague as a factor in the Renaissance and even the Reformation in Western Europe. The Black Death may be seen as partly responsible for Eastern Europe's considerable lag in scientific and philosophical advances as well as in the move to liberalize government by restricting the power of the monarch and aristocracy. A common example is that England is seen to have effectively ended serfdom by 1550 while moving towards more representative government, meanwhile, Russia did not abolish serfdom until an autocratic tsar decreed so in 1861.

Activities

Design a spider diagram - mind map - of the consequences of the Black Death for Europe. Try to include as much of the information from this page as you can.

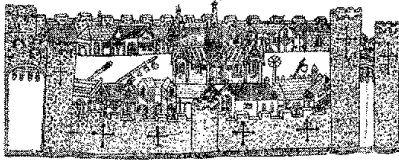
¹¹⁹ International School History. The Consequences of the Black Death. Pieejams: http://www.internationalschoolhistory.net/eeb3/s4/out_of_middle_ages.htm [aplūkots 12.03.2013.].

Vēstures stundas plāns

	Apraksts	Stundas saturs
1.	Klase	10. klase
2.	Stundas tēma	Viduslaiku pilsētas
3.	Norises datums, laiks	9. aprīlis, 5.stunda
4.	Uzdevumi (zināšanas, prasmes, attieksmes)	<ul style="list-style-type: none"> - Veicināt izpratni par viduslaiku pilsētām - Attīstīt kritisko, loģisko domāšanu - Veidot saisti ar Lielbritānijas kultūru, atklājot saikni ar viduslaiku profesijām un mūsdienu angļu uzvārdiem - Attīstīt valodas prasmes – runāšanas, klausīšanās
5.	Skolotāja sagatavošanās stundai (nepieciešamie mācību metodiskie materiāli un līdzekļi)	<ul style="list-style-type: none"> - PP prezentācija - Teksts „The Medieval Guilds” - Youtube video par ģildēm - Pilsētu karte ar viduslaiku profesijām
6.	Pielietotās mācību metodes un paņēmieni	<ul style="list-style-type: none"> - Grupu darbs - Darbs ar tekstu - Video skatīšanās - Diskusija, atbildes uz jautājumiem - Iejušanās lomā
7.	Stundas norise <ul style="list-style-type: none"> • Sākums • Galvenā daļa • Noslēgums 	<p><u>Ievads:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skolotājs informē par stundas tēmu, mērķi un uzdevumiem. -Skolotājs aktualizē tēmu par viduslaiku pilsētām, aicinot skolēnus tās nosaukt. <p><u>Galvenā daļa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Diskusija par pilsētu raksturojumu, domu kartes zīmēšana - Viduslaiku profesijas – iepazīšanās ar jaunu vārdu krājumu - Pāru darbs – iejusties kādā no profesijām un attiecīgi tai, sameklēt kartē izdevīgāko pilsētu, kurp apmesties. - Diskusija par viduslaiku ģilžu rašanos un nozīmi + video skatīšanās <p><u>Nobeigums:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Stundas kopsavilkums un mājasdarbs.

MEDIEVAL TOWNS

Medieval English Towns

MEDIEVAL TOWNS CHARACTERISTICS

- ⦿ Dirty, unsafe
- ⦿ Small and crowded,
- ⦿ Fire hazards
- ⦿ Bustling, dark
- ⦿ Buildings made of wood
- ⦿ Unsanitary conditions - cause diseases
- ⦿ Trade and crafts
- ⦿ High walls for protection
- ⦿ Merchants, craftsmen, traders, labourers - inhabitants

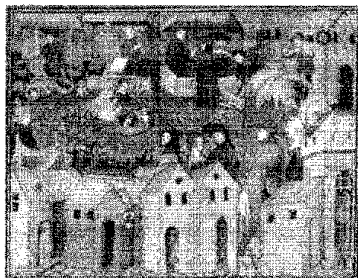
MEDIEVAL TOWNS

- ⦿ Grew around areas where people could easily meet, such as crossroads or rivers
- ⦿ Had fences built around them and the gates of these fences were locked at night to keep out undesirables.

What were the functions of the towns?

FUNCTIONS OF THE TOWNS

- 1) Religious function
- 2) Political functions
- 3) Economic functions

MEDIEVAL TOWNS

- ⦿ Everyone is free
- ⦿ Merchants pay taxes
- ⦿ Charter - a document which gave town people certain rights (raise their own taxes, have a court to solve legal arguments; have a right to have a market or fair)

Name some crafts and trades in medieval times?

BLACKSMITH

BAKER

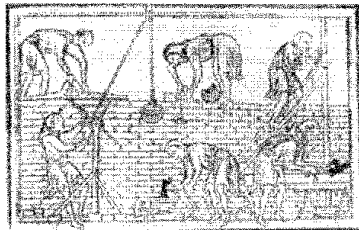
MILLER

CARPENTER

MASONS

SHOEMAKER

BREWER

MERCHANT

GOLDSMITH

APOTHECARY

CHOOSE A TOWN TO SETTLE

- ⊙ APOTHECARY - ?
- ⊙ BLACKSMITH - ?
- ⊙ MILLER - ?
- ⊙ MASONS - ?
- ⊙ GOLDSMITH - ?
- ⊙ SPICER - ?

MEDIEVAL PROBLEM:

- ⊙ How can we fix this system so that master craftsmen work together to make the best products for their customers without hurting themselves or their workers instead of working against each other?

GUILDS - VIDEO

- 1) Where do goods come from to Europe?
- 2) How trade influence the development of guilds?
- 3) What guilds allows to do for craftsmen?
- 4) Describe - how a person becomes a member of a guild?

GUILDS IN MEDIEVAL TIMES:

- ⊙ Protect from economic ruin, invaders, outside competition.
- ⊙ Purpose - exclude outsiders from practising that guild's craft within the city walls.
- ⊙ Provide stable atmosphere in which new craft or trade could develop and survive.

GUILDS IN MEDIEVAL TIMES:

- ⊙ Controlled town's economy - wages, prices, goods, guild membership
- ⊙ Training and admission into the guild was strictly regulated.
- ⊙ APPRENTICE - JOURNEYMAN - MASTERPIECE - MASTER

GUILDS IN MEDIEVAL TIMES:

- ⊙ A social and political organization:
  - Look after welfare of its members,
  - Provides justice by settling disputes,
  - Supervises the morals of its members;
  - Provides insurance against fire, flood ...
  - Pays for members' funerals, masses, prayers;
  - Builds hospitals, schools, orphanages.

Name Janis

TEST ON MIDDLE AGES: FEUDALISM, MEDIEVAL SOCIETY AND TOWNS

1. Match vocabulary with the definitions. 10p 10

1. chivalry	-	<u>2</u> a) metal covering that protected the bodies of knights and their horses during battle.
2. armour	-	<u>3</u> b) a knight's attendant.
3. squire	-	<u>6</u> c) of or relating to the Middle Ages, the period in European history from about 500 A.D. to about 1400 A.D.
4. feudalism	-	<u>5</u> d) a mounted warrior, trained since childhood, who, during the Middle Ages, served his feudal superior.
5. knight	-	<u>4</u> e) social, political, and economic system in Europe during the Middle Ages.
6. medieval	-	<u>1</u> f) the system of knighthood and its ideal qualities: courage, honesty and courtesy.
7. page	-	<u>8</u> g) a Medieval contest between knights.
8. tournament	-	<u>7</u> h) a boy in training for knighthood.
9. blacksmith	-	<u>10</u> i) a poor farmer who got his land from the king or the lord.
10. peasant	-	<u>9</u> j) someone who makes or repairs iron objects.

2. Fill in the blanks with the words from the box to complete the text about knights. 7p 6

Armour, century, entertain, family, fields, fought, France, glove, highlights, joust, knock, lance, scarf, watch

Tournaments started in France in the 11th century. They were often held to entertain the king and his family. They took place in fields around the castle and many people came to watch them.

The most interesting sport was the joust. Two knights, who wore armour rode on horseback towards each other. They held a sharp lance in their hands. Each knight wanted to knock his enemy of his horse. Sometimes they even fought on the ground.

When a knight won, the daughter or wife of the king would throw him a glove or a scarf to show that they liked him. Tournaments were the highlights of life in the Middle Ages, but they ended in the 17th century.

3. Complete the sentences. 6p 4

- 1) A group of people in the same craft or trade is _____.
- 2) A usually young man who is not paid for his labour, but instead he gains experience and training through his work is called apprentice.
- 3) A person who travels from town to town playing instruments, reciting poems or singing is called traveller.
- 4) A deadly skin and nerve disease that causes open sores on the body was known as blebberleath.
- 5) The rights for the towns to govern themselves were written on a document called charter.
- 6) The buying and selling of goods is called trade.

4. Define: 9p

- 3.5
- +1) Serf a poor ^{peasant} people who lives on a manor not free because belong to lord.
  - ✓2) Manor a lot of land that belongs to the noble people.
  - ✓3) Vassal serve the lord and gets a land
  - 4) Fief _____
  - +5) Miller works in a mill with grain.
  - ✓6) Homage when vassal tells he will serve lord

5. Complete the tasks about TOWNS and GUILDS. 18p

- 1) Where were towns in medieval Europe often located, and why?
- + Next to river or trade, crossroads where people meet and sell goods. More markets, religious centre.
- 2) What contributed to the growth of towns in medieval Europe?
- ✓ Attracted traders or pilgrims. Peasants run to towns.
- 3) Name 2 rights a charter gave a town.
- + Collect own taxes. Sewerage.
- 4) What were guilds? Why were they established?
- + Organization in town. To make stable atmosphere for craft to grow, to protect from outside competition and invaders.
- 5) How did a person become a member of a guild?
- _____
- 6) What are some examples of craft guilds in medieval Europe?
- + Bakers, carpenters, millers, blacksmiths.
- 7) Identify 2 differences between apprentices and journeymen in a medieval guild.
- + apprentices - lived with master, parents pay master so he can learn.
journeymen - can earn money, day worker
- 8) Name 2 advantages of guilds for the guild members and the customers.
- ✓ Pays for members funerals, provides insurance against fire, fraud. Guild controlled town economy.
- 9) Give at least 2 pieces of evidence to prove that medieval towns were very dirty places.
- + New sanitation, many disease.

6. Complete the tasks about ECONOMIC, SOCIAL LIFE and FEUDAL SYSTEM in the Middle Ages. 15p 9,5

1) What was the three field system? Why was it used?

Land divided in 3 parts, 1 part planted in autumn, 1 part in spring, 3 parts - pasture. It provided 2 harvest years, less risk of famine.

2) What duties did peasant or serf owe to the lord of the manor?

Provides food and taxes, go fight for his army, provide livestock.

3) What did the lord owe to the peasant / serf in return?

Protection, gives land to farm for food.

4) Describe feudal law practices and social inequalities of the feudal system.

Nobles no begotajens in atserigi. Serfs have no rights. Church and lord the judge. Hierarchy in society.

5) How is feudal Europe an example of political decentralization?

7. Read the medieval sources and answer the questions. 18p 12p

Source A:

Henry II of England:

... to the Tanners of Rouen, 1170

The last years of the reign of Henry II of England were troubled by rebellions and wars. In return for what assistance was rendered him he gave a charter to the tanners of Rouen who had supported him against his rebellious sons. The particular advantages obtained by this craft were a grant of a monopoly in the industry within the district of Rouen, and special protection to be afforded them by the king in the future.

Henry, by the grace of God, King of England, Duke of Normandy and Aquitaine, and Count of Anjou, to his earls, barons, justiciars, sheriffs, ministers, and all his faithful followers, greeting.

Be it known that I have granted and confirmed with this my charter to my tanners of Rouen their gild and tan and oil, and all the gild's customs and duties, freely and quietly, fully and honorably; and (I have commanded) for the sake of the service which those tanners do me that no one shall ply their craft in Rouen, nor within the district of Rouen except with their permission. Wherefore, I wish and firmly command that no one molest nor disturb them, nor take action against their craft except before me.

Witnesses, etc.

(Source taken from Gustave Fagniez, ed., Documents Relatifs à l'Histoire de l'Industrie et du Commerce en France, (Paris: Alphonse Picard et Fils, 1898), Vol. I, p. 89; reprinted in Roy C. Cave & Herbert H. Coulson, eds., A Source Book for Medieval Economic History, (Milwaukee: The Bruce Publishing Co., 1936; reprint ed., New York: Biblio & Tannen, 1965), p. 237.)

Source B:

I: *An Anglo Saxon Form of Commendation* [from Schmidt: *Gesetze der Angelsachsen*, p. 404]

Thus shall one take the oath of fidelity:

By the Lord before whom this sanctuary is holy, I will to N. be true and faithful, and love all which he loves and shun all which he shuns, according to the laws of God and the order of the world. Nor will I ever with will or action, through word or deed, do anything which is displeasing to him, on condition that he will hold to me as I shall deserve it, and that he will perform everything as it was in our agreement when I submitted myself to him and chose his will.

II: *Acceptance of an Antrusian, 7th Century* [from Roziere: *Collection de Formules*, No. VIII, Vol I, p. 8]

It is right that those who offer to us unbroken fidelity should be protected by our aid. And since such and such a faithful one of ours, by the favor of God, coming here in our palace with his arms, has seen fit to swear trust and fidelity to us in our hand, therefore we decree and command by the present precept that for the future such and such above mentioned be counted with the number of antrusions. And if anyone perchance should presume to kill him, let him know that he will be judged guilty of his wergild of 600 shillings.

(Source taken from E. P. Cheyney, trans, University of Pennsylvania. Dept. of History: *Translations and Reprints from the Original Sources of European history*, published for the Dept. of History of the University of Pennsylvania., Philadelphia, University of Pennsylvania Press [1898]. Vol IV, No: 3, 3-5)

Source C:

Abbot of St. Mary of Tronchiennes:

... 1233

I, Stephen by the grace of God, Abbot of St. Mary of Tronchiennes and of the convent of that place, make known to the living and to posterity that Robert Woerm of Nivelles and his wife Anna hold in fief from this church ten bonaria of land, more or less, in the parish of Nivelles, lying next to the road, on this condition: that, whoever succeeds to the possession of the said land, on the death or demise of both of them, and as often as any shall succeed, they will be under obligation to pay to the said church for relief or redemption of the land one hundred solidi (Flemish) and no more. Therefore, the said Robert, and whoever shall hold the land after him, shall not be held to owe military service or other duties to any one, except, by chance, it should come to pass that an expedition be made for the defense of our common fatherland. Moreover, the tenants of that land shall be free from molestation by citation to court forever . . . except it happen that they be cited or called for the defense of the inheritance of our church. In testimony whereof we have confirmed this document with our seal.

Done at Tronchiennes, in the year of Our Lord, 1233, on the Feast of the Purification.

(Source taken from J. J. de Smet, ed., *Recueil des Chroniques de Flandre*, (Brussels: Commission Royale d'Histoire, 1837), Vol. I, pp. 715-716; reprinted in Roy C. Cave & Herbert H. Coulson, *A Source Book for Medieval Economic History*, (Milwaukee: The Bruce Publishing Co., 1936; reprint ed., New York: Biblio & Tannen, 1965), pp. 363-364.)

1) Match the titles with the sources by circling the right.

1. Feudal Oaths of Fidelity	Source A	(B)	C
2. Relief for Succession to a Fief	Source A	B	(C)
3. Grant of a Gild	Source (A)	B	C

2) Who are the people involved in the sources?

Source A	Henry II of England, Tanner of Rouen +
Source B	"
Source C	Stephen Abbot of St. Mary of Tronchiennes, Robert Woerm of Nivelles and his wife Anna

3) What decisions are made or stated in the sources?

Source A	Gives a grant to a Guild except with their no one shall ply their craft in Rouen permission
Source B	
Source C	Homage - church about and tenant.

4) What have you learned about medieval life from the sources?

Source A	Kings could give a grant to different guilds.
Source B	
Source C	People made Homages - personigai twient' was the Abbot.

Finding out about the Middle Ages 2
The Luttrell Psalter – Video questions

8. True or false? - comprehension 10p / 8p

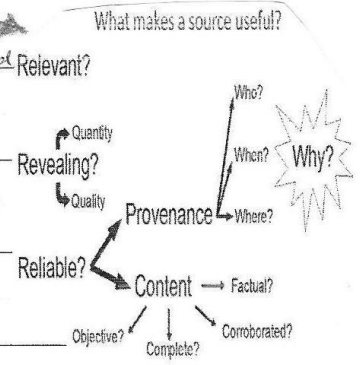
		True	False
1	The Luttrell Psalter was written by more than one person	X	
2	The Luttrell Psalter was written on pig skin		X
3	All the illustrations were done by one person	X	
4	The illustrations of people are probably based on people who existed	X	
5	Sir Geoffrey's battle helmet is made of gold and leather		X
6	Sir Geoffrey's son married his wife when he was only 17 years old	X	
7	There were bad harvests in 1305 and 1306		X
8	The farming year is shown to begin with winter ploughing	X	
9	A ploughman was paid 5 pounds a year		X
10	A furlong is a measure of distance	X	
11	Men did not wear trousers in the middle ages	X	
12	Peasants made their own clothes from wool	X	
13	A harrow is used to chase away crows		X
14	Women worked on the harvest		X
15	Straw was used for bedding	X	
16	In return for working each peasant was given a share of the land	X	
17	Bread was the most important part of the diet	X	
18	The miller ground the corn in a windmill		X
19	Babewyns were medieval monsters	X	
20	The Luttrell Psalter includes images of Sir Geoffrey's castle		X

+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+
+

9. The usefulness of the Luttrell Psalter 17p / 9p

The programme states: 'The Luttrell Psalter is one of the few surviving pieces of evidence showing how people really lived in the fourteenth century.' How useful do you think the Luttrell Psalter is for understanding medieval England? Does it reliably show how people 'really lived'? Use the '3R' approach to source analysis to help you produce a detailed answer.

It shows about Sir Luttrell life how he worked to show it. Most pictures are boring masters but it shows peasants plough a very important role. Men and women worked on the fields in harvest.

1-11	11,5 - 22	22,5 - 35,2	33-49,5	50-63	63,5-76	76,5-85	85,5-95	95,5-103,5	104-110
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

78p

Anketa 2

Labdien, cien. skolēn! Lūdzu, raksturo savu pieredzi vēstures apgūšanā angļu valodā veiktā pētījuma laikā. Anketas ir anonīmas un tiks izmantotas tikai manam pētījumam. Lūdzu atbildi uz jautājumiem, atzīmējot kādu no atbildēm vai sniedzot savu skaidrojumu.

1. Atzīmē ar X to apgalvojumu, kas atbilst patiesībai.

	jā	drīzāk jā, nekā nē	drīzāk nē, nekā jā	nē
1. Man patīk vēstures mācību priekšmets.			X	
2. Man patīk angļu valodas mācību priekšmets.	X			
3. Man patīka apgūt vēsturi angļu valodā.		X		
4. Es guvu labākus panākumus vēsturē, mācoties to angļu valodā.	X			
5. Es gribētu arī turpmāk apgūt vēsturi angļu valodā.	X			
6. Es labprāt izmantotu vēsturē papildus materiālus angļu valodā.	X			
7. Man sagādāja grūtības apgūt vēsturi angļu valodā.				X
8. Man sagādāja grūtības orientēties mācību materiālos.				X
9. Man bija jāvelta vairāk laika un pūles vēstures apgūšanai angļu valodā.		X		
10. Man bija vairāk mājas darbu kā parasti.		X		
11. Es ieguvu plašāku redzesloku, nekā apgūstot katru priekšmetu atsevišķi	X			
12. Es guvu iespēju vairāk iepazīt Lielbritānijas un ASV kultūru.				X
13. Man bija skaidri vērtēšanas kritēriji.	X			
14. Mana motivācija mācīties vēsturi pieauga.		X		
15. Man bija iespēja strādāt ar avotiem un mācību materiāliem, kas nav pieejami latviešu valodā.	X			
16. Man bija iespēja attīstīt radošumu.	X			
17. Es nostiprināju jau esošās zināšanas vēsturē.	X			
18. Es guvu iespēju vairāk izmantot IT vēstures apgūvē.		X		X
19. Es guvu iespēju kritiski spriest, risināt problēmas.			X	
20. Mana motivācija mācīties angļu valodu pieauga.	X			
21. Es guvu iespēju mērķtiecīgi/jēgpilni pielietot angļu valodu.	X			
22. Manas angļu valodas zināšanas bija pietiekamas, lai veiksmīgi piedalītos vēstures stundās.	X			
23. Es apguvu plašāku vārdu krājumu angļu valodā.	X			
24. Es guvu lielāku iespēju attīstīt lasīšana prasmes angļu valodā.	X			
25. Es guvu lielāku iespēju attīstīt klausīšanās prasmes angļu valodā.	X			
26. Es guvu lielāku iespēju attīstīt runāšanas prasmes angļu valodā.	X			
27. Es guvu lielāku iespēju attīstīt rakstīšanas prasmes	X			

angļu valodā.				
28. Es gūvu jaunas zināšanas angļu valodas gramatikā.	×			
29. Es ticu, ka apgūstot vēsturi angļu valodā, es to apgūšu tikpat labi, kā latvie valodā.			×	
30. Apgūstot vēsturi angļu valodā, es gūvu pozitīvu pieredzi.	×			

2. Kāda, tavuprāt, bija attiecība starp vēstures un angļu valodas priekšmeta apgūšanu pētījuma laikā? (vēsture + angļu valoda = 100% - cik % ir vēsture un cik angļu valoda)

Vēsture (40%) + angļu valoda (60%) = 100% CLIL (satura un valodas integrētā apguve)

3. Ko tu esi ieguvis, apgūstot vēsturi angļu valodā?

Uzzināju daudz par vāciskiem. Apgūstot angļu valodā vēsturi ir daudz interesantāk nekā latviski.
 Navē angļu valodas kārtā vārdu pārjumi ir daudz
 kā arī tārds.

4. Kādas grūtības tev sagādāja vēstures apgūšana angļu valodā?

Bija dārti daudz lasīšanas darbi materiāli kas bija jāatbilstinās ļoti sarežģīti. Dažkārt grūti vārds.
 Papildus mājas darbi.

5. Kādas ir tavas domas un sajūtas attiecībā uz šo pieredzi – vēstures mācīšanos angļu valodā? Kas patika un kas ne?

Vēsturi vienmēr apgūst angļu valodā, bet ir ļoti interesanti lasīt latviski vēsturi es mūsdienās teju vienmērīgi mācījos pēc lasīšanas. Kas ir angļu valodas mācīšanās ir interesants.

Mans vidējais vērtējums vēsturē parasti ir: 6

Mans vidējais vērtējums angļu valodā parasti ir: 9

Paldies par jūsu sadarbību un atsaucību!

Diplomdarbs „Starppriekšmetu saiknes veidošana vēstures un angļu valodas stundās 10. klasē: ieguvumi un zaudējumi” izstrādāts LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: _____ Renāte Broča-Čapa

(paraksts)

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītāja: Dr. hist. prof. Ilgvars Misāns _____ __. __. 201__.

(paraksts)

Recenzents: Aija Kļaviņa _____ __. __. 201__.

(paraksts)

Darbs iesniegts Pieaugušo pedagoģiskās izglītības centrā __. __. 201__.

Dekāna pilnvarotā persona: _____ , _____

(vārds, uzvārds)

(paraksts)

Darbs aizstāvēts Valsts pārbaudījuma komisijas sēdē

__ . __ . 201__ . protokola nr. _____ , vērtējums: _____

Komisijas sekretārs: _____